

”Han har blitt et mer levende barn”

En kvalitativ studie av perspektiver på barn og deres utvikling hos saksbehandlere i barnevernet

Lene Syversen

Innlevert som hovedoppgave ved psykologisk institutt, Universitetet i Oslo

April 2013

© Lene Syversen

2013

”Han har blitt et mer levende barn”. En kvalitativ studie av perspektiver på barn og deres utvikling hos saksbehandlere i barnevernet

Lene Syversen

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Activ Print

Sammendrag

Tittel: ”*Han har blitt et mer levende barn*”. En kvalitativ studie av perspektiver på barn og deres utvikling hos saksbehandlere i barnevernet.

Forfatter: Lene Syversen

Hovedveileder: Annika Melinder

Biveileder: Gunn Astrid Baugerud

Bakgrunn: Utviklingspsykologi anses som en sentral kunnskapsleverandør i barnevernet (Backe-Hansen, 2004; Havik, 2004). Samtidig vil ulike modeller og teorier innen det utviklingspsykologiske fagfeltet lede oppmerksomhet mot ulike forhold ved et barn og dets omsorgssituasjon. På bakgrunn av dette ble følgende forskningsspørsmålet formulert: *Hvilke perspektiver på barn og utvikling fremkommer i fortellingen om plasseringen?*

Metode: Dette er en kvalitativ delstudie basert på foreliggende datamaterialet fra forskningsprosjektet *Plasseringer i regi av barnevernet* (Plasseringsstudien) ved Enhet for kognitiv utviklingspsykologi (EKUP), Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo. Delstudien er basert på 12 utvalgte intervjuer med saksbehandlere i barnevernet, der intervjuene er sentrert rundt en gjennomført plassering av et barn. Forskningsspørsmålet ble belyst ved bruk av tematisk analyse (Braun & Clarke, 2006), og med et diskursanalytisk perspektiv (Malterud, 2011).

Resultat: Gjennom arbeidet med materialet fremkom det fire perspektiver på barn og deres utvikling, som ble kalt *Barnet som behovsvesen*, *Barnet som ubeskrevet*, *Barnet som kontekstualisert* og *Barnet som vanskelig å forstå*. Hvert perspektiv rommet bredde og variasjon. Denne variasjonen gjaldt hva som ble vektlagt, så vel som hvordan det ble fortalt om barna og deres situasjon.

Diskusjon: De fire perspektivene og den variasjonen som fremkom innen disse, aktualiserte ulike diskusjonstemaer. Sentrale temaer var barns deltakelse versus beskyttelse, utfordringer knyttet til vurderingen av barns beste, og kunnskapsgrunnlag og kompetanse i barnevernet.

Forord

Arbeidet med hovedoppgaven har vært en lang og krevende prosess, som til tider har føltes uten ende. Samtidig har arbeidet vært utrolig lærerikt og spennende. Mange har bidratt i veien mot et ferdigstilt produkt.

Jeg ønsker aller først å takke deltakerne i Plasseringsstudien; både barn, foreldre og saksbehandlere. En stor takk til alle saksbehandlerne i barnevernet som har åpnet for en forskers tilstedeværelse i den utfordrende arbeidssituasjonen en plassering av et barn er, og at dere i ettertid har delt deres tanker og erfaringer. Tusen takk til alle som har arbeidet ved Plasseringsstudien. Dere har gjort en stor jobb med innsamling av data, som har muliggjort denne oppgaven. Og ikke minst – takk for at jeg fikk lov til å skrive på dette datamaterialet.

Tusen takk til veileder Annika Melinder for gjennomlesninger og nyttige innspill. En ekstra takk for at du fulgte meg inn i et ukjent metodisk landskap, og har vært støttende og oppmuntrende i dette. Takk også til biveileder Gunn Astrid Baugerud, for fine diskusjoner og innspill, og din interesse og engasjement.

En stor takk til Guro Omland for nyttige og viktige metodiske innspill, som har vært av sentral betydning for å skape retning og mening i analysearbeidet. Takk til også Carina for innspill på det metodiske.

Tusen takk til mamma og pappa, som har vært kontinuerlig støttende og oppmuntrende. I innspurten har mamma vartet opp med middager og hjemmelaget brød, og pappa har vært en ivrig og inspirerende diskusjonspartner. Takk for gjennomlesninger og nyttige innspill.

Takk til Cecilie for et utmerket samboerskap det siste året, med tacofredager, mad men og mye annen hygge.

Takk til ”lunsjkameratene” for morgenkaffe, middager og fredagsgrøt, og et stort antall rare, fine, spennende diskusjoner og samtaler. Takk til alle mine andre venner som har hatt forståelse for min langvarige fraværenhet, og har vært støttende og oppmuntrende.

Lene Syversen,

Oslo, april 2013

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Bakgrunnen for forskningsinteressen	2
1.1.1	Utviklingspsykologi som kunnskapsleverandør i barnevernet.....	3
1.1.2	Forskning på forståelse og meningskonstruksjon	4
1.2	Rammer for barnevernets arbeid	4
1.2.1	Lovmessig rammeverk	5
1.2.2	Retningsgivende verdier	5
1.2.3	Barnets posisjon og rettigheter i barnevernet	6
1.3	Teoretisk og empirisk bakgrunn	7
1.3.1	Teoretisk bakgrunn.....	7
1.3.2	Empirisk bakgrunn	9
1.4	Begrepsbruk.....	12
1.5	Forskningsspørsmål og analysespørsmål.....	13
2	Metode.....	14
2.1	Hovedstudiets design	14
2.1.1	Etiske hensyn.....	14
2.1.2	Saksbehandlerintervjuet	15
2.2	Kvalitativ metode	16
2.2.1	Epistemologisk posisjon.....	17
2.3	Datamaterialet.....	17
2.3.1	Utvelgelse av intervjuer	17
2.3.2	Inkluderte saksbehandlerintervjuer	18
2.3.3	Transkribering	19
2.4	Analyseprosessen.....	20
2.4.1	Første fase: Eksplorerende analyse	20
2.4.2	Andre fase: Fokuseret analyse	22
2.4.3	Tredje fase: Fra det deskriptive til det fortolkede	23
2.5	Etikk og konfidensialitet.....	24
3	Resultater og innledende diskusjon.....	25
3.1	Barnet som behovsvesen	25
3.1.1	Konkrete beskrivelser av behov	25

3.1.2	Generelle beskrivelser av behov.....	27
3.1.3	En fortelling om det aktive barnet.....	28
3.1.4	Konstruksjon av barnet som en passiv omsorgsmottager	29
3.2	Barnet som ubeskrevet.....	30
3.2.1	Foreldrenes valg – barnas skjebne.....	31
3.2.2	Utilstrekkelig evner – implisitte og eksplisitte konsekvenser	32
3.2.3	En skadelig påføring?.....	34
3.2.4	Foreldre – på godt og vondt	35
3.2.5	Foreldrekarakteristikk og barns utvikling - implisitte sammenhenger.....	36
3.2.6	Konstruksjon av barnet i bakgrunnen.....	37
3.3	Barnet som kontekstualisert.....	38
3.3.1	Kontekstuelle forhold – eksplisitte sammenhenger	38
3.3.2	Kontekstuelle forhold – implisitte sammenhenger.....	40
3.3.3	Ressurser i barnas miljø	41
3.3.4	Konstruksjon av et tydelig barn	43
3.4	Barnet som vanskelig å forstå.....	44
3.4.1	Å forstå med forbehold	44
3.4.2	Når barna viser lite	45
3.4.3	Usikkerhet rundt barnets forståelse	46
3.4.4	Samtaler med barna	47
3.4.5	Konstruksjon av barnet som objekt.....	50
3.5	Oppsummering	51
4	Avsluttende diskusjon	53
4.1	Metodiske betraktninger	53
4.1.1	Refleksivitet	53
4.1.2	Relevans	54
4.1.3	Intern validitet	54
4.1.4	Ekstern validitet.....	57
4.2	Implikasjoner for arbeidet i barnevernet	58
4.2.1	Barns deltakelse versus beskyttelse.....	58
4.2.2	Vurderinger av barnets beste.....	60
4.2.3	Kunnskap og kompetanse i barnevernet.....	60
4.2.4	En kontekstualisert forståelse av barnevernets arbeid.....	62

4.3 Konklusjon.....	63
Litteraturliste	64
Vedlegg	78
Vedlegg 1: Intervjuprotokoll saksbehandlerintervju	78
Vedlegg 2: Temaer fra analysespørsmålene.....	93

1 Innledning

Jeg tror hun har det bra. Fordi alt, alle ytre tegn tyder på at hun har det bra da, hun blomstrer opp liksom, og er mer levende, og glad i øya sine, og...er ei veldig sønn livsglad jente, med humor. Så det virker veldig...veldig, veldig bra, men hva som foregår inni a, det jo umulig å si da. (Saksbehandler til Saraya, 3 år. Etter plassering i beredskapshjem)

Dette er en kvalitativ delstudie av foreliggende datamaterialet ved det pågående forskningsprosjektet *Plasseringer i regi av barnevernet* (Plasseringsstudien), ved Enhet for kognitiv utviklingspsykologi (EKUP), Universitetet i Oslo. Plasseringsstudien har et design der gjennomføringer av plasseringer gjort av barnevernet blir observert av en forsker; og barn, foreldre og saksbehandlere blir fulgt opp i ettertid. Barna i studien er mellom 3 og 12 år, og de utførte plasseringene var enten akutte tiltak, eller et ledd i en planlagt omsorgsovertagelse. Barna omtales med pseudonymer. Denne studien er basert på 12 intervjuer med saksbehandlerne i barnevernet, som ble gjennomført omtrent et halvt år etter plasseringene. Intervjuene er gjennomført i tidsperioden 08.03.07 til 04.05.10, av daværende forskningsassistenter ved prosjektet.

Intervjuene er fokusert rundt ett barn i den aktuelle plasseringen. Mitt forskningsspørsmål er: *Hvilke perspektiver på barn og utvikling fremkommer i fortellingen om plasseringen?* Dette vil undersøkes ved hjelp av tematisk analyse (Braun & Clarke, 2006), og med inspirasjon fra et diskursanalytisk perspektiv (Malterud, 2011). Det teoretiske utgangspunkt for studien er en utviklingspsykologisk forståelse, der barnet anses som en sosial deltaker, som utvikles gjennom interaksjon og transaksjon med sine omgivelser (Andenæs, 2012; Hundeide, 2003; Lerner, 2011; Toverud et al., 2002). Både teoretisk, metodisk og epistemologisk bakgrunn for denne studien, kan plasseres innen et postmodernistisk og sosialkonstruktivistisk rammeverk. Kunnskap anses da som lokalt konstruert gjennom samhandling og kommunikasjon, der mennesker er aktivt meningsdannende, og språk er et verktøy som bidrar til meningskonstruksjon (Stetsenko og Arievidt (1997). Ashworth (2008) fremhever at kvalitativ psykologi ikke bør etterstrebe å avdekke en universell sannhet, men heller forsøke å skape bevissthet rundt implisitte antagelser som finnes innen en sosial gruppe eller historisk kontekst. Målet med denne studien er ikke å finne sannheten om et gitt utviklingsperspektiv i barnevernet, eller hos én enkelt saksbehandler, men å utforske tilstedeværende perspektiver i disse fortellingene, i denne konteksten.

Min posisjon som forsker i denne studien kan beskrives som et utenfra-perspektiv (Storø, Bunkholdt, & Larsen, 2010). Jeg har ikke arbeidet i barnevernet, og min forståelse for de praktiske rammene rundt dette arbeidet er dermed begrenset. Jeg forsøker dermed å forstå arbeidet innen et fagfelt jeg ikke kjenner inngående, der psykologisk kunnskap er en av flere kunnskapsleverandører barnevernsarbeiderne må forholde seg til. Jeg vil dermed etterstrebe å ha en ydmyk og respektfull innstilling til fortellingene fra saksbehandlerne. Det å ha et utenfra-perspektiv som forsker kan ha fordeler og ulemper. Storø et al. (2010) beskriver at forskning som betrakter faglig virksomhet fra utsiden, er en nødvendig tilføring til forskning med innenfra-perspektiv, særlig i komplekse praksisområder som barnevern. Ulvik (2009) påpeker at man med en viss avstand til feltet man utforsker, kan ha større mulighet til å overskride fastlagte rammer og sannheter, og dermed kunne bidra til ny forståelse av fenomener.

Jeg vil først videre redegjøre for bakgrunnen for min forskningsinteresse, og hvorfor dette forskningsfokuset kan anses som viktig. Deretter vil lov- og verdimeslige rammer for arbeidet i barnevernet beskrives, som et rammeverk utviklingspsykologien er kunnskapsleverandør innenfor. Teoretisk og empirisk bakgrunn for studien vil deretter gjennomgås.

1.1 Bakgrunnen for forskningsinteressen

Helt overordnet springer min forskningsinteresse ut av en generell interesse for barn, utvikling og oppvekst. Gjennom en praksisperiode i barnevernet tidligere i studieløpet, fikk jeg muligheten til å få et innblikk i barnevernet og deres arbeid. Barnevernsarbeidet står for meg frem som både viktig og svært utfordrende. Hvordan forstå barn og deres omsorgssituasjon på en god og dekkende måte? Hvordan ta avgjørelser som forutsetter prediksjon av utviklingsforløp? Barnevernets arbeid kan være av helt avgjørende betydning for et barns oppvekst og utvikling, på godt og vondt. Barnevernet har et mandat som setter dem i posisjon til å gjøre vurderinger og avgjørelser med omfattende konsekvenser for de involverte. I vurderings- og beslutningsprosessene, hvilken plass har barna og deres perspektiv? Hva slags bilde skapes av barnet i saksbehandlerne fortellinger? Slike spørsmål har vekket min interesse, og et ønske om både å forstå mer av arbeidet som gjøres av barnevernet.

1.1.1 Utviklingspsykologi som kunnskapsleverandør i barnevernet

Utviklingspsykologien av flere har blitt trukket frem som en viktig kunnskapsleverandør for arbeidet i barnevernet (Backe-Hansen, 2003b; Havik, 2004). Utviklingspsykologien er riktignok ikke et homogent felt med entydige svar på hvordan barn og utvikling kan forstås. Fagfeltet representerer heller en rekke ulike teoretiske og empiriske perspektiver på barn og utvikling (Sommer, 2003). Historisk kan man se ulike strømninger i feltet, der det har foregått vekslinger mellom et hovedfokus på biologiske eller på miljømessige forhold som mest betydningsfulle for barns utvikling. (Søndergaard, 1995 i Toverud, 2002). Den tradisjonelle utviklingspsykologien har blitt kritisert både fra andre fagfelt som sosiologi (Mayall, 2000; Schrupf, 2005; Taylor, 2004; White, 1998), og fagmiljøer innen psykologien (Andenæs, 2012; Burman, 2008; Sommer, 2003) for å anlegge en forståelse av barn som dekontekstualiserte individer med en indre drevet utvikling, og med for lite fokus på kultur og interaksjonelle prosesser. Som Burman formulerer det, “Istedenfor fattigdom, arbeidsløshet og frustrasjon, får vi slemme barna, dårlige mødre, fraværende fedre og oppløste hjem” (Burman, 1997 i Taylor, 2004, s.142).

I dag er et syn på barn der de utvikles gjennom transaksjon og interaksjon med sine omgivelser bredt anerkjent (Lerner, 2011; Reis, Collins, & Berscheid, 2000). Flere beskriver tilveksten av dette perspektivet som en *nyere utviklingspsykologi* (Angel, 2010; Sommer, 2003). Det har blitt påpekt at forståelse og vurderinger i barnevernet i flere sammenhenger kan se ut til å reflektere en eldre og tradisjonell utviklingspsykologi. Dette i form av en tendens til å forstå barnet som passivt og dekontekstualisert, heller enn en nyere forståelse med vekt på kontekst og interaksjon (Andenæs, 2004; Andenæs & Skollerud, 2003). Andenæs (2004) etterspør at barnevernets arbeid i større grad skal basere seg på utviklingspsykologiske modeller som er bedre egnet til å knytte forbindelser mellom levekår, dagligliv og utvikling.

Utviklingspsykologi er en viktig og sentral kunnskapsleverandør i barnevernet, men betydningen av hvilke teorier og modeller man baserer seg på innen fagfeltet påvirker hva man ser, hvordan dette vurderes, og dermed også avgjørelsene som tas (Andenæs, 2012; Backe-Hansen, 2004; Lerner, 2011). Dermed blir kunnskap og bevissthet rundt hvilke perspektiver på barn og utvikling saksbehandlere i barnevernet baserer sin forståelse og vurdering på viktig.

1.1.2 Forskning på forståelse og meningskonstruksjon

En utviklingspsykologisk forståelse som ser barnet som aktivt, og utvikling som interaksjonell og transaksjonell er altså bredt anerkjent, men kommer i varierende grad til uttrykk i *praksis* i barnevernets arbeid. Ulvik (2009) fremhever at et slikt perspektiv også tenderer mot å være mindre synelig i *forskningen* innen barnevern. Ulvik hevder at hovedlinjen av forskning kan beskrives som kvantitative studier innen en positivistisk kunnskapstradisjon. I slik forskning reduseres komplekse fenomener til enkeltfaktorer, der målet ofte er prediksjon eller produksjon av evidens (Toverud et al., 2002; Ulvik, 2009). Slike studier kan gi nyttig kunnskap, men fanger i liten grad opp de involvertes meningsdannelse og forståelse (Toverud et al., 2002), eller hvordan de undersøkte fenomenene konstrueres (Ulvik, 2009). Ulvik (2009) hevder at feltet etterspør kvalitativ forskning; som utforsker praksiser, er sensitive for sosial, kulturell og historisk kontekst, og som rommer deltakernes meningsskapning.

Ved å undersøke hvilken forståelse av omsorg og utvikling som kommer til uttrykk i enkeltsaker, kan man få et bedre bilde av hvordan utviklingspsykologisk kunnskap blir forstått og anvendt (Karlsen & Rørvik, 1997 i Andenæs, 1997). Andenæs (1997) har fremhevet at det er forståelsesmodellene i barnevernet som bør undersøkes og fornyes, slik at det kan legges til rette for nye fremgangsmåter og forståelser. Ved å undersøke og tydeliggjøre rammer for arbeidet i barnevernet, kan oppmerksomhet rettes mot kunnskapsgrunnlaget som ofte forblir implisitt og tatt for gitt (Toverud et al., 2002). Gjennom bevisstgjøring åpnes muligheter for endring og de involvertes handlingsrom øker (ibid). Ved å undersøke saksbehandlernes perspektiver på barn og utvikling, er dette et forsøk på å gjøre implisitt kunnskap eksplisitt. Økt bevissthet rundt hvilken kunnskap som ligger til grunn for forståelse og vurderinger, kan stimulere til refleksjon, og skape mulighet for endringer.

1.2 Rammer for barnevernets arbeid

Et utgangspunkt i det norske samfunn er at foreldre skal ivareta og verne sine barn (Norges offentlige utredninger (NOU) 2000:12). Barnvernet og deres mandat er basert på en erkjennelse om at dette ikke alltid fungerer, og at noen barn vokser opp under forhold som ikke er gode nok (Havik, 2004). Barnevernets mandat bygger på et perspektiv om at det da er det offentlige sitt ansvar å gripe inn (NOU 2000:12). Kontakt mellom barnevern og familier opprettes ved at barnevernet mottar en bekymringsmelding, der noen uttrykker uro for et

barns utvikling eller omsorgsvilkår (Barne - og likestillingsdepartementet (BLD), 2007). Meldingen kan eksempelvis bli sendt fra en skole eller en instans innen helsevesenet, men ofte er det også foreldre selv som tar kontakt med barnevernet. En melding kan resultere i igangsetting av en såkalt undersøkelse, der barnets omsorgssituasjon kartlegges som grunnlag for videre vurderinger (ibid).

1.2.1 Lovmessig rammeverk

Barnevernets arbeid er underlagt Lov om barneverntjenester (Barnevernloven). Lovens formål er ”Å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår” (jf § 1-1, Barnevernloven (bvl.)). Det har skjedd store endringer knyttet til barnevernets funksjon, og hvordan de yter hjelp. Frem til 70-tallet var omsorgsovertagelse det vanligste tiltaket i barnevernet (Christiansen & Havnen, 2003), mens hjelpetiltakene i dag er sterkt dominerende (Statistisk sentralbyrå (SSB), 2012). Vanlige hjelpetiltak er råd og veiledning til foreldre eller økonomisk støtte (ibid). Av de 52 100 barna som mottok tiltak fra barnevernet i 2011, var omtrent 84 % av disse hjelpetiltak, og 16 % omsorgstiltak (ibid). Samtidig blir plasseringer også gjennomført som hjelpetiltak (jf. § 4-4, bvl.), eller som midlertidige vedtak i akutte situasjoner (jf. § 4-6 bvl.). Plasseringer hjemlet i § 4-6 kan være frivillige eller tvangsvedtak. Ved utgangen av 2011 var mer enn hvert tredje barn under tiltak fra barnevernet plassert utenfor hjemmet, enten som hjelpetiltak eller omsorgstiltak (SSB, 2012). Gjennomførte plasseringer som er inkludert i Plasseringsstudien er både akutte tiltak og plasseringer som et ledd i en omsorgsovertagelse, og plasseringene har vært gjort enten frivillig eller hjemlet i tvangsparagrafene.

1.2.2 Retningsgivende verdier

Lovverket gir rammebetingelser for arbeidet i barnevernet. Likevel vil barnvernsarbeid alltid medføre en rekke dilemmaer, ettersom deres mandat aktiverer sterke verdier som ikke alltid kan ivaretas samtidig (Havik, Larsen, Nordstoga, & Veland, 2004). Det etterstrebes at de eksplisitte verdiene barnevernets arbeid er tuftet på skal være allment aksepterte og kjente verdier i det offentlige samfunn (NOU 2000:12). Det overordnede veiledende prinsipp er at barnevernets arbeid til en hver tid skal være samsvarende med hva som vurderes som *barnets beste* (jf. § 4-1, bvl.). Om det oppstår interessekonflikter, skal barnets beste veie tyngst.

Underordnet dette står det *biologiske prinsipp*; at barn skal vokse opp med sine biologiske foreldre så fremt dette er mulig, og at dette anses som en verdi i seg selv (NOU 2000:12). Barnevernets arbeid skal organiseres etter et *nærhetsprinsipp*, man skal forsøkes å hjelpe barnet og familien i deres nærmiljø (BLD, 2007). I tillegg foreligger det en *vær varsom-verdi* som innebærer at tiltak ikke skal være mer omfattende enn nødvendig (NOU, 2000:12). Selv om verdiene er relativt eksplisitt formulert, er ikke forståelsen av dem like entydig. Hva som vurderes som et barns beste er ingen enkel vurdering, og hvordan de ulike verdiene skal vektes i forhold til hverandre er heller ikke selvsagt. Forståelsen av barnets beste er stadig i endring (Egelund, 2006; Havik, 2004). Eksempelvis fremmet Raundalenuutvalget nylig forslag om å nedtone det biologiske prinsipp, til fordel for et *utviklingsstøttende tilknytningsprinsipp* (NOU 2012:5).

1.2.3 Barnets posisjon og rettigheter i barnevernet

Historisk sett har det skjedd en endring mot stadig styrking av barnets rettigheter og mulighet til medbestemmelse (Larsen, 2004). Dette er i tråd med FNs Barnekonvensjon (1989), som Norge ratifiserte i 1991. Dermed forpliktet Norge seg til å utforme lover i henhold til Barnekonvensjonen. Fra at barnet ble omtalt som ”sakens gjenstand” i den første barnevernloven i 1953, er barnet nå et selvstendig rettssubjekt (Larsen, 2004). I 2003 ble aldersgrensen for barnets rett til å uttale seg i saker som angår dem flyttet fra 12 til 7 år (jf. § 6-3, bvl). Lovteksten sier at barn skal få si sin mening fra det er 7 år, og deres mening skal tillegges stor vekt fra de er 12 år (Larsen, 2004). På tross av at barnets rettigheter innen barnevernets praksis er styrket, er manglende inkludering av barna i egen sak en hyppig kritikk mot barnevernet (Slettebø, 2008). Senest i 2010 rettet FN kritikk mot Norge for manglende evne og vilje til å trekke barn og unge inn i avgjørelser som angår dem, både innen barnevernsarbeid og andre samfunnsinstanser (Pressemelding fra Barneombudet, 2010:1).

Barnevernsarbeidernes rolle er kompleks, da de både har en hjelpe- og en kontrollfunksjon ovenfor familiene de er i kontakt med (Christiansen & Havnen, 2003; Juul, 2004). På den ene siden skal de hjelpe, støtte og samarbeide med familiene, og på den andre siden skal de tilse at barn får tilstrekkelig god omsorg, og kan benytte tvangstiltak hvis dette anses som nødvendig. I svært alvorlige saker, som ved forekomst av grov vold, gir lovene entydige føringer i forhold til vurderinger og avgjørelser. Hovedvekten av saker er likevel mer flertydige, og

krever bruk av faglig skjønn (Grinde, 1997). I dette blir kunnskapsleverandører som utviklingspsykologi sentrale.

1.3 Teoretisk og empirisk bakgrunn

Studiens teoretiske og empiriske utgangspunkt er en sentral del av forforståelsen jeg som forsker hadde med meg inn i analysearbeidet. Malterud (2011) fremhever betydningen av å tydeliggjøre sin forforståelse, da denne vil forme *hva* man ser i materialet, og *hvordan* dette forstås.

1.3.1 Teoretisk bakgrunn

Children must be seen as actively involved in construction of their own social lives, the lives of those around them and the societies in which they live. They can no longer be regarded as simply the passive subjects of structural determinations. (Prout & James, 1997 i Kvaran, 2010, s. 15)

Studiens teoretiske posisjon tar utgangspunkt i en utviklingspsykologisk forståelse der barnet anses som en aktiv deltaker i egen utvikling, og betydningen av kontekst fremheves (Andenæs, 2012; Toverud et al., 2002). En slik utviklingsforståelse kan beskrives som en motvekt til å se utvikling som en naturlig, indre drevet prosess, der modning er knyttet til alder og utviklingstrinn (Hundeide, 2003; Jensen, 2002). Dette impliserer ikke at man skal se bort fra viktige biologiske aspekter ved menneskelig utvikling, men at den biologiske utviklingen er ett av flere forhold i helhetlig utviklingsprosess. Interessen rettes mot mangfoldet i utvikling, heller enn mot universelle trekk (Hundeide, 2003). Det er særlig to sentrale aspekter ved en slik utviklingspsykologisk forståelse – betydningen av en helhetlig og kontekstuell forståelse, og barnets aktive posisjon i egen utvikling.

Et økologisk perspektiv på barns utvikling

Backe-Hansen (2004) fremhever at det er mange perspektiver som kan ha nytteverdi i barnevernets arbeid, men at det mest hensiktsmessige er å innta et økologisk helhetsperspektiv. Sentrale aktører innen en slik utviklingsforståelse har beskrevet sitt perspektiv som *kulturpsykologi* (Gulbrandsen, 2006a; Toverud et al., 2002) eller et *sosiokulturelt perspektiv på utvikling* (Hundeide, 2003). En sentral inspirasjon innen dette

perspektivet er Vygotskys tenkning og teori (Gulbrandsen, 2006a). For eksempel synliggjør Vygotskys begrep *den nære utviklingssone* omgivelsenes betydning for utvikling (Toverud et al., 2002). I følge Skodvin (2006) mente Vygotsky at en overfokusering på barns utviklingsnivå ikke tydeliggjorde det utviklingspotensialet som kontinuerlig var tilstede. I sin teori fremmet Vygotsky et skille mellom barns faktiske og potensielle utviklingsnivå, der det potensielle utviklingsnivå beskriver hva et barn kan få til gjennom veiledning eller støtte fra en voksen som kan mer (ibid). Den nære utviklingssone beskrev sonen mellom faktisk og potensielt utviklingsnivå, og fremhevet barns evne til å dra nytta av kommunikasjon og samarbeid med andre (Toverud et al., 2002).

En annen sentral inspirasjon innen dette perspektivet er *Bronfenbrenners økologiske utviklingsmodell* (Bronfenbrenner, 1977, 1986). Gulbrandsen (2006b) fremhever at Bronfenbrenners modell beskriver menneskelig utvikling som en konstant interaksjon og transaksjon med omgivelsene. Både den lokale sosiale konteksten, som kjernefamilie og nabolag, og det større samfunnsmessige og historiske rammeverk (ibid). I løpet av sitt liv videreutviklet Bronfenbrenner og kollegaer stadig modellen, og fra 1998 ble den betegnet som *bioøkologisk*. Dette for å synliggjøre den aktivt utviklende personen (ibid). I følge Sommer (2003) understreket Bronfenbrenner at konteksten blir meningsfull gjennom et subjekts opplevelse av den.

Barn som aktive meningsskapende subjekter

Flere understreker betydningen av å anerkjenne barnets aktive posisjon i egen utvikling (Andenæs, 2012; Hundeide, 2003; Lerner, 2011; Toverud et al., 2002). Denne forståelsen av barnet bygger på forskning fra de to siste tiår, som har funnet at barnet er langt mer kompetent på en rekke utviklingsområder enn det som tidligere var antatt (Backe-Hansen & Frønes, 2012; Hansen, 2006; Sommer, 2003). For eksempel har forskning på interaksjon mellom spedbarn og deres omsorgsgivere vist at barn helt fra fødselen av er innstilt på sosial deltagelse (Trevarthen & Aitken, 2001). Dette er blant annet bakgrunnen for Sterns modell for utvikling av selvet, der et helt grunnleggende poeng er at utviklingen av selvet er en prosess som skjer gjennom samspill og relasjonserfaringer med andre (Hansen, 2006; Stern, 2003).

Dette er en forståelse av barn og utvikling som beskrives som tilførende i forhold til arbeidet i barnevernet (Andenæs, 2004), og et fruktbart utgangspunkt for å se barnet på nye måter

(Kvaran, 2010). Dette vurderes dermed som et egnet teoretisk utgangspunkt for forskningsspørsmålet om perspektiver på barn og utvikling i saksbehandlerne fortellinger.

1.3.2 Empirisk bakgrunn

Relevant empirisk bakgrunn er forskning på barnevernets praksis med et psykologisk perspektiv. Selv om barnevernet i Norden og deler av Europa har mange likheter med tanke på lovverk og retningslinjer, har det blitt påpekt variasjoner knyttet til fortolkning av verdier i valg av tiltak (Hjort, 2010). Hoveddelen av empirien som videre vil gjennomgå er fra norske studier, men enkelte fra Norden og Europa vil også bli nevnt.

Barnas kontekst og hverdagsliv

Flere har løftet frem betydningen av å rette fokus mot konteksten og hverdagslivet til barna i barnevernets arbeid, og Andenæs' forskning har i dette vært sentral (Andenæs, 2002, 2004, 2005). Andenæs (1997) beskriver hvordan hun i en studie forsøkte å undersøke saksbehandlerne fortellinger om organisering og hverdagsliv i familiene de arbeidet med, og fant at det var mange saksbehandlere som visste overraskende lite om dette – ”Hvordan dagliglivet deres ser ut? Nei, det vet jeg vel egentlig ikke så mye om.” var essensen i svarene hun fikk (Andenæs, 1997, s. 163). De visste lite om det konkrete utformede hverdagslivet til familiene (ibid). Også Christiansen og Anderssen (2010) fant i sin kvalitative studie at det de oppfattet som kontekstuelle problemer heller ble omtalt som foreldrenes manglende evne til å sette grenser, eller til å skape trygge rammer for barna.

Et annet tema som har blitt aktualisert gjennom Andenæs' forskning, er et manglende fokus på strukturelle aspekter som fattigdom (Andenæs, 2004). Andenæs fremhever at familiene som mottar hjelp fra barnevernet er en sosialt underprivilegert gruppe, der blant annet økonomiske vansker er svært vanlig. Betydningen av dette for familienes rammer for utøvelse av omsorg ble i liten grad reflektert i saksbehandlerne fortellinger om familien, og begrunnelser for plassering (ibid). Andenæs (1997) påpeker at både barna og det livet familiene lever blir langt tydeligere hvis man tar dagliglivet på alvor, og utforsker hvordan de daglige rutinene ser ut.

Beslutninger og begrunnelser

En annen hovedlinje i forskningen dreier seg om begrunnelser og beslutninger i barnevernet. Et hovedfunn på tvers av en rekke studier er at det i stor grad rettes fokus mot foreldrene i argumentasjonen knyttet til beslutninger og begrunnelser for plasseringer, med varierende grad av relatering til barnas situasjon (Christiansen & Anderssen, 2010; Egelund, 2006; Holland, 2000; Juul, 2010; Kähkönen, 1999). Kähkönen (1999) fant i sin kvalitative studie fra Finland at vurderinger av omsorg og omsorgsgivelser var usystematiske og med manglende konsistens mellom saker. Hun rapporterer i tillegg at det i større grad var foreldrenes problemer som var i fokus, mer enn problemer i omsorgen og relasjonen mellom foreldre og barn. Christiansen og Anderssen (2010) undersøkte beslutningsprosesser frem mot avgjørelse om plassering av et barn. De fant i likhet med Kähkönen stor grad av foreldrefokus i saksbehandlerens fortellinger om begrunnelser for plassering. Foreldrenes mangler eller personlig problemer ble ofte beskrevet, med varierende grad av konkrethet og relatering til barnas situasjon (ibid). De konkrete linjene mellom forhold ved omsorgspersonene og konsekvenser for barnas hverdag, atferd eller trivsel forble ofte implisitte. I tillegg fant Christiansen og Anderssen at mange av saksbehandlerne beskrev personlige erfaringer og reaksjoner i interaksjonen med foreldrene, og at deres opplevelser av foreldrene ble et aspekt ved begrunnelser og avgjørelser. Dette er i tråd med forskning fra England, der Holland (2000) fant at saksbehandlerens opplevelser i interaksjon med foreldrene var av stor betydning for beskrivelser av beslutninger om plassering av barn. Det påpekes at muligheten for å vurdere hvordan foreldre gir omsorg til sine barn basert på samtaler og formelle møter med foreldrene er begrenset (Christiansen & Anderssen, 2010). Christiansen og Anderssen (2010) forstår tendenser i begrunnelser og beslutningstaking i sammenheng med en forståelse av barn som et produkt av foreldrenes omsorg, noe som tilsier at beskrivelsene av foreldrene dermed er tilstrekkelig. I tillegg er barnas rolle i interaksjonen med omsorgsgiverne lite synliggjort (Kähkönen, 1999), noe som kan gi et passivt og utydelig inntrykk av barnet.

Barnas posisjon i barnevernet

I tråd med lovgivningen og nyere forskning på barns kompetanse har det vært et økende fokus på barnas posisjon i barnevernet. I følge med FNs barnekonvensjon og lovgivningen skal barn både snakkes med og bli hørt i saker som angår dem (Larsen, 2004; Vis, 2007). Flere studier

har vært rettet mot hvorvidt barn blir snakket med, og får en deltakende rolle i egen barnevernssak. Empirien på dette området er bred, med et mangfold begreper og perspektiver, som er mer eller mindre overlappende. Sentrale temaer er at barn og unge skal få mulighet til å være deltakere i egen sak (Oterholm, 2003), at barn er potensielle samarbeidspartnere (Juul, 2004), at barna bør forstås i et aktørperspektiv (Sandbæk, 2002), og forekomst av det flertydige begrepet *barneperspektiv* har blitt utforsket (Angel, 2010; Slettebø, 2008). Begrepet barneperspektiv benyttes både for å beskrive at man bør etterstrebe å sette seg inn i de aktuelle barnas perspektiv (Slettebø, 2008), som et uttrykk for at man anser barn som et selvstendig individ med rett til å uttale seg (Brannen, 1999; Tiller, 2000 i Angel, 2010), eller at man er opptatt av hvordan barn skaper og lever sine liv i ulike samfunnsinstitusjoner (Halldén, 2003 i Angel, 2010). Fokus, begreper og vinkling er altså noe sprikende innen denne empirien. Jeg vil likevel forsøke å oppsummere noen hovedfunn og tendenser.

Et hovedfunn er at barnets posisjon i barnevernet er begrenset, tatt i betraktning de rettigheter og politiske føringer som foreligger (Holland, 2001; Juul, 2004; NOU 2009:08; Slettebø, 2008). Det er fortsatt en tendens til at barna i liten grad blir snakket med av saksbehandlerne (Egelund, 2006; Juul, 2004; Oterholm, 2003). Det kan være ulike årsaker til dette. Det har blant annet blitt påpekt at mange barnevernsarbeidere føler seg usikre på å snakke med barn om vanskelige temaer (Husby, 2009), at samarbeidet med foreldrene blir prioritert (Claussen & Tiller, 1997; Lurie, 2001 i Slettebø, 2008), og mulig mangel på tid og ressurser i barnevernet (Slettebø, 2008). Flere setter også den manglende involveringen av barn i sammenheng med forståelse og perspektiver på barn og utvikling (Angel, 2010; Holland, 2001; Slettebø, 2008). Slettebø (2008) påpeker at dette kan gjenspeile et syn på barnet som umodent og passivt, med manglende kunnskap eller vurderingsevne.

Barnesamtaler i barnevernet kan ha en rekke funksjoner og formål, de kan for eksempel være et ledd i informasjonsinnhenting, eller være en støttende samtale (Husby, 2009). Det har blitt påpekt at formålet med samtaler bør klargjøres, og at barn ikke skal inkluderes for syns skyld (Sinclair, 2004). Hvis man skal ha samtaler med barna, bør hensikten og formålet med samtalen være tydelig. I en dansk studie (Hansen, 2003 i Slettebø, 2008) ble fem barn i alderen 9-14 intervjuet om deres samtaler med saksbehandlere i barnevernet. Noe som ble trukket frem som negativt, var at barna ofte ikke fikk vite formålet med samtalen, eller at de ble bedt om å uttale seg om forhold som det viste seg at allerede var avgjort (ibid). Alle barna var opptatt av å få muligheten til å uttale seg og bli hørt, og de viste forståelse for at deres

ønsker ikke nødvendigvis kunne tas til følge (ibid). Det samme viste en studie fra britisk barnevern (Thomas, 2000 i Vis, 2007), der 47 barn som var under barnevernets omsorg ble intervjuet om deres synspunkter på deltagelse i egen sak. Barna rangerte det å bli hørt som det viktigste, og det å få viljen sin som det minst viktige. Det ser altså ut til at det er opplevelsen av å bli sett og hørt som er det sentrale, heller enn at deres innspill må tas til følge.

Forskningsresultatene tyder på at barn stadig har en begrenset plass i egen barnevernssak, og dette kan blant annet reflektere perspektiver på barn og utvikling. Ved å la være å snakke med barna, går man også glipp av sentral informasjon, som kunne økt forståelsen for hva slags hjelp som er mest hensiktsmessig (Angel, 2010; Dahle & Hennem, 2008; Juul, 2010).

1.4 Begrepsbruk

Flere har påpekt at språket som benyttes i barnevernkonteksten har en tendens til å tingliggjøre og passivisere barnet (Langballe, Gamst, & Jacobsen, 2010; Ulvik, 2009). Andenæs og Skollerud (2003) påpeker at når man beskriver en *plassering av et barn*, vil dette for barnet være å *flytte*. Å snakke om en plassering av barnet, skaper et bilde av barnet som en ting som plasseres der det blir funnet hensiktsmessig. Langballe et al. (2010) beskriver at de foretrekker ordet *barnevernskonsulent* fremfor *saksbehandler*, da *saksbehandler* reduserer barnet og familien til en aktuell *sak*. Ulvik (2009) setter også søkelys på ord som *tiltak*, *tilbakeføring* og *samvær*, og påpeker at språket som benyttes i barnevernet er definert ut i fra tjenesteyterens perspektiv, og at ordene som brukes bidrar til konstruksjon av fenomener. I denne studien har jeg etterstrebet å gi barnet en aktiv og sentral posisjon, og forsøkt å benytte et språk som underbygger et slikt perspektiv på barnet. Begrepet plassering vil likevel bli benyttet der det er hensiktsmessig, for å fange opp det unike ved en flytting som gjøres av barnevernet – noe som skiller seg sterkt fra en flytting som barnet gjør sammen med sin familie. Jeg har også valgt å bruke ordet *saksbehandler*, da dette er begrepet som brukes i hovedstudien, for eksempel er intervjumaterialet kalt *Saksbehandlerintervju*. Jeg velger dermed å benytte dette ordet, også grunnet at dette hovedsakelig er ordet saksbehandlerne selv bruker for å beskrive sin rolle. I de mer generelle beskrivelsene av barnevernet og deres arbeid, vil også begrep som *barnevernsarbeider* bli brukt.

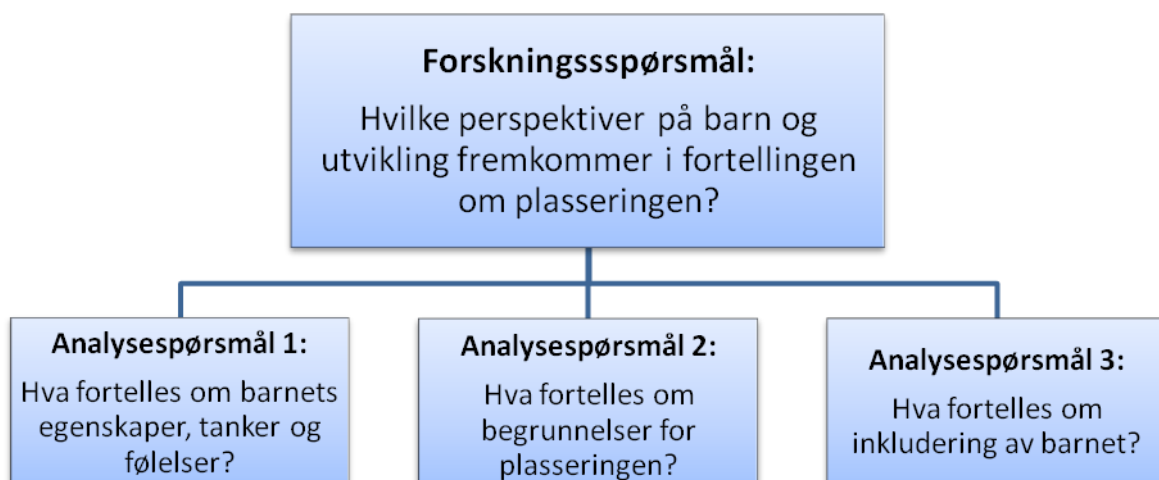
Det er viktig å påpeke at dette språket ikke er unikt for arbeidet i barnevernet, men er i tråd med et mer generelt byråkratisk språk. Det er heller ikke slik at språket nødvendigvis er

knyttet til et verdigrunnlag der barnet objektiviseres, men på bakgrunn av språkets konstruerende funksjon er det likevel viktig med en bevissthet rundt ord og begreper som anvendes.

1.5 Forskningsspørsmål og analyse spørsmål

Studiens forskningsspørsmål er: *Hvilke perspektiver på barn og utvikling fremkommer i fortellingen om plasseringen?* Dette er et relativt bredt spørsmål, og en besvarelse krever fortolkning av materialet. For å kunne besvare forskningsspørsmålet, var det nødvendig å utvikle operasjoniserende analyse spørsmål, som kunne anvendes i arbeidet med teksten. På bakgrunn av beskrevet teori og empiri, og inspirert av datamaterialet, utviklet jeg tre analyse spørsmål som skulle belyse forskningsspørsmålet. Disse var: 1) *Hva fortelles om barnets egenskaper, tanker og følelser?*, 2) *Hva fortelles om begrunnelser for plasseringen?* og 3) *Hva fortelles om inkludering av barnet i egen saksgang?* Ut i fra beskrevet empiri, antok jeg at hvordan saksbehandlerne beskrev barna, fortalte om begrunnelser, og beskrev eventuell inkludering av barna i egen saksgang, ville aktualisere perspektiver på barn og utvikling. Haavind (2000) beskriver analyse spørsmål som forskerens beste forslag til hvilke svar materialet kan gi. Analyse spørsmålene var et verktøy i arbeidet med materialet, for å få relevant tekst som kunne belyse forskningsspørsmålet.

Figur 1: Fremstilling av forskningsspørsmål og analyse spørsmål

2 Metode

I denne delen vil sentrale aspekter ved hovedstudien dataene er hentet fra bli gjennomgått, og det aktuelle materiale i denne delstudien vil bli beskrevet. Det vil bli redegjort for mine valg knyttet til metode, epistemologi og analyse. Deretter vil analyseprosessen bli beskrevet.

2.1 Hovedstudiens design

Som nevnt innledningsvis er denne kvalitative studien en delstudie ved det pågående forskningsprosjektet Plasseringsstudien. Plasseringsstudien er et prospektiv longitudinell studie, der en forsker er med og observerer plasseringer gjennomført av barnevernet. Plasseringene har vært hjemlet i ulike paragrafer, og kan ha vært utført i forbindelse med en planlagt omsorgsovertagelse, som et akutt tvangsvedtak, eller et frivillig hjelpetiltak. Barn og foreldre blir intervjuet etter en uke, tre måneder og ett år, mens saksbehandler blir intervjuet på ett tidspunkt i løpet av det første året etter plasseringen. Det blir også administrert enkelte tester på barna, og distribuert spørreskjemaer til foreldrene.

Rekrutteringen av deltakere foregikk ved at en forsker ved studien reiste til barnevernkontorer og presenterte prosjektet. Det ble skrevet samarbeidsavtaler med barnevernkontorene som ønsket å bli med i studien, som innebar at saksbehandlerne skulle kontakte forsker ved aktuelle plasseringer. Plasseringene i studien er gjennomført ved 30 barnevernkontorer i fire fylker i Norge; Oslo, Akershus, Buskerud og Østfold. Dermed er både barnevernkontorer i byer og mer landlige områder inkludert. I alle sakene som ble inkludert, var omsorgssvikt et aktuelt tema. Barna og familiene i denne studien er altså en undergruppe av dem som mottar hjelp fra barnvernet.

2.1.1 Etske hensyn

...jeg tenker det har vært positivt, og det er litt rart på en måte, med deres prosjekt da. (...) Så veldig ålreit at en forelder fikk en nøytral person å snakke med, om omsorgsovertagelsen, sånn tett oppi når avgjørelsen kom. (...) Hvordan man kan benytte seg av det fremover er jo vanskelig å svare på, men jeg tenker faktisk at det var en fordel at vi hadde med oss forskeren. (...) En nøytral person som liksom kunne begynne å snakke om (andre ting). Kanskje man bør ta inn en nøytral person noen ganger, mhm. (Saksbehandler til Lucas, 11 år)

Saksbehandleren til Lucas ytret at det å være med i studien, og at forskeren var med på plasseringen hadde positive aspekter. Men det var også noen av saksbehandlerne som uttrykket at det var belastende å ha med en ekstra person. Forskning på naturalistiske plasseringer i barnevernet krever viktige etiske avveielser. Nytt av kunnskap må veies opp mot eventuelle belastninger. Om Plasseringsstudien har det blitt vurdert at denne kan gi ny og viktig kunnskap. Ved studiens oppstart ble tillatelse til gjennomføring innhentet gjennom konsesjon fra daværende Barne – og likestillingsdepartementet, godkjennelse fra Regional Komité for Medisinsk forskningsetikk Øst-Norge (REK), vurdering av rådet for Taushetsplikt og forskning, og tilråding fra Datatilsynet. Ved planlagte plasseringer ble samtykke fra foreldre innhentet før plasseringen fant sted. Når plasseringene var akutte, ble forskeren med og observerte plasseringen, og samtykke ble etterspurt fra foreldrene kort tid etter. Dette etter godkjent unntak fra Barne - og likestillingsdepartementet. Foreldrene fikk da mulighet til å samtykke, eller la være. Om de ikke ønsket å delta, ble foreløpig innhentet informasjon destruert. Foreldrene samtykket på vegne av seg selv og barna, og samtykke ble i tillegg innhentet fra barna før de ble intervjuet. I alle sakene ble de involverte informert om at de når som helst kunne trekke tilbake samtykket til deltagelse. Det informerte samtykke er utformet etter generelle retningslinjer fra Helsinki-deklarasjonen (1964, revidert 2008).

2.1.2 Saksbehandlerintervjuet

Intervjuene med saksbehandlerne er gjennomført på de respektive barnevernskontorene av daværende forskningsassistenter ved Plasseringsstudien. Intervjuene ble tatt opp på bånd, og intervjuerne har også tatt litt notater underveis, som støtte i transkriberingen. Intervjuet var fokusert rundt plasseringen av ett barn. Der de aktuelle familiene hadde flere barn som skulle plasseres ble det etter gitte prosedyrer valgt ut et barn som var i fokus gjennom plasseringen, og i intervjuet. Saksbehandlerintervjuet er et strukturert intervju (vedlegg 1), med standardisert setting og instruks. Samtidig består deler av intervjuet av åpne spørsmål og oppfølgningsspørsmål. Intervjuet er bygd opp av fire deler. Del I omhandler barnets nåværende og tidligere bo - og familiesituasjon. Del II er åpne spørsmål om plasseringen, der saksbehandleren blir bedt om å fortelle fritt fra plasseringsdagen, med oppfølgningsspørsmål som ”Hva hendte rett etter det?” og ”Hva mer hendte?”. Del III inneholder mer fokuserte spørsmål om plasseringen. Spørsmålenes spesifisitet er variert, og eksempler på spørsmål i denne delen av intervjuet er ”Hva gjorde mor til barnet da dere snakket med henne?”, ”Når

skal barnet treffer mor og far neste gang?” og ”Det er ofte vanskelig for både barn og voksne når barna må flytte. Hvordan var det for barnet da dere kom for å flytte han/henne?”. Del IV er spørsmål om tiden etter plassering. Spørsmål i denne delen er blant annet ”Hvordan vurderer du at barnet har det nå?”, ”Hvorfor måtte barnet flytte?” og ”Hadde noen fortalt barnet at det kanskje måtte flytte før den dagen det ble plassert?”. Til slutt er det noen tilleggsspørsmål til saksbehandlerne knyttet til vurderinger av planlegging og gjennomføring, og ivaretagelsen av de involverte. Selv om intervjuet har en strukturert form, åpner det i tillegg for relativt fri fortelling gjennom deler av intervjuet. Hele intervjuet er inkludert i de kvalitative analysene, men naturlig nok vil enkelte spørsmål gi mer relevant informasjon enn andre, der mer detaljfokuserte spørsmål sjeldnere har gitt informasjon av interesse for denne aktuelle delstudien.

2.2 Kvalitativ metode

Interessen for å arbeide kvalitativt med det aktuelle datamateriale ble vekket da jeg påbegynte transkriberingen av intervjuer ved Plasseringsstudien. Saksbehandlerne hadde en rekke interessante refleksjoner og utsagn, som jeg ønsket å se nærmere på. Dermed ville jeg benytte kvalitativ metode, for å studere teksten mer inngående. Et fellestrekk ved kvalitative metoder er at data analyseres, fortolkes, og uttrykkes i tekst (Thagaard, 2009), og at analysene ofte har fokus på mening (Willig, 2001). Det beskrives at kvalitativ forskning er *mer subjektiv enn kvantitativ forskning, mer utforskende enn bekreftende, mer beskrivende enn forklarende, og mer fortolkende enn positivistisk* (Denzin & Lincoln, 1994 i Rennie, Watson, & Monteiro, 2002, s. 179, min oversettelse). En kvalitativ tilnærming var det naturlige valg for å besvare studiens forskningsspørsmål – *Hvilke perspektiver på barn og utvikling fremkommer i fortellingen om plasseringen?*

Flere fremhever betydningen av å ha en åpen og utforskende datainnsamling i kvalitativ forskning, der innhenting av data er en dynamisk prosess, som forskeren er en aktiv del av (Malterud, 2011; Willig, 2001). I mitt tilfelle var allerede intervjudataene foreliggende, og intervjuet var et strukturert forskningsintervju. Samtidig består deler av intervjuet av åpne spørsmål og mange har snakket relativt fritt og lenge ut i fra enkelte av intervjusspørsmålene.

2.2.1 Epistemologisk posisjon

Viktigheten av å klargjøre hvilken forståelsesramme man forholder seg til ved bruk av kvalitativ metode, er ansett som viktig (Braun & Clarke, 2006; Willig, 2001). Epistemologi omhandler hvilken teori om kunnskap og kunnskapsdannelse man beveger seg innenfor (Willig, 2001). Denne studiens epistemologiske posisjon kan plasseres innen en postmodernistisk forståelse, der den moderne forståelsen av en objektiv virkelighet og sannhet, erstattes av en virkelighetsforståelse der sosial- og lingvistisk konstruksjon skaper virkelighet (Kvale, 1995). Stetsenko og Arieviditch (1997) beskriver grunnantagelser i den sosialkonstruktivistiske forståelsen. Grunnantagelser er at mennesker utvikles i en dynamisk prosess der individet har en aktiv rolle, at mening skapes mellom mennesker gjennom samarbeid og kommunikasjon, og at språk i dette har en sentral posisjon. En slik epistemologisk posisjon er i tråd med denne studiens teoretiske bakgrunn, og et godt utgangspunkt for undersøkelse og besvarelse av mitt forskningsspørsmål.

2.3 Datamaterialet

2.3.1 Utvelgelse av intervjuer

Plasseringsstudien besto i august 2012 av 42 saker, der det forelå intervjuer med saksbehandler i 32 av disse sakene. Noen av disse var allerede transkribert. Av disse 32 sakene var det 8 intervjuer jeg vurderte som lite egnet til mine analyser. Årsaken til dette var enten at intervjuene ikke var med saksbehandler i barnevernet, men heller en primærkontakt på institusjon eller lignende, at båndopptakeren hadde stoppet under intervjuet, og det muntlige detaljnivået hadde gått tapt, og ett intervju ble utelatt da det var meget kort og lite informativt. Av de 24 gjenstående sakene ble 12 intervjuer utvalgt. Det ble først valgt ut seks intervjuer for innledende analyser, før ytterligere seks intervjuer ble inkludert i den fullstendige analysen. Intervjuene ble valgt ut på bakgrunn av et kriterium om fylde og informasjonsrikdom, der jeg konkret valgt de intervjuene som var lengst. Avgjørelsen om å velge intervjuer strategisk var også knyttet til det faktum at intervjuet er strukturert. I materiale der en ønsker å gjøre kvalitative analyser, vil man forsøke å gi deltakerne mulighet til relativt fri refleksjon, for å få frem deres opplevelse og mening (Willig, 2001). Dermed ble de fyldige intervjuene der deltakerne i større grad har løsrevet seg fra de faste spørsmålene prioritert. Der informasjonsrikdommen i intervjuene var relativt lik, ble intervjuer valgt med

preferanse for de jeg selv hadde transkribert, da det er fordelaktig at man selv har transkribert materiale man ønsker å benytte (Malterud, 2011). Det er anbefalt å sørge for et variert og dekkende materiale for det man ønsker å undersøke, men frarådet at materialet blir så stort og omfattende at analysene risikerer å bli overfladiske (Malterud, 2011). Det ble vurdert underveis at tolv intervjuer var et dekkende og håndterlig materiale, for å besvare forskningsspørsmålet på en tilfredsstillende måte.

2.3.2 Inkluderte saksbehandlerintervjuer

De inkluderte intervjuene er gjort i tidsperioden 08.03.07 til 04.05.10. Tid mellom gjennomført plassering og intervjuet varierer fra en måned til åtte måneder, med et gjennomsnitt på i underkant 5 måneder. På tross av at skillet mellom akutte og planlagte plasseringer ikke er direkte relevant for studiens forskningsspørsmål, valgte jeg intervjuer med en tilnærmet lik fordeling mellom akutte og planlagte. Dette for å beholde bredde i materialet, da akutte og planlagte plasseringer gir ulike utgangspunkt for fortellingen om plasseringen. Syv intervjuer er basert på akutte plasseringer, og fem på planlagte. Alderen på barna som er i fokus i intervjuene har et aldersspenn fra tre til tolv år, med et gjennomsnitt på 8.6 år. Fem av barna ble flyttet til beredskapshjem, tre til fosterhjem, og fire til institusjon. I tidsperioden mellom plassering og gjennomføring av intervju, har to av barna opplevd én ytterligere flytting. En har flyttet fra institusjon til et beredskapshjem, og en fra beredskapshjem og hjem igjen. Aktuell situasjon for barna på intervjutidspunktet, er at seks barn venter på mer stabile plasseringer i fosterhjem, to venter på ankebehandlinger av saken, en har flyttet hjem igjen, en skal om få dager flytte hjem igjen, og to er stabilt plassert i fosterhjem. For å gjøre barna og sakene mer levende og personifiserte, er barna gitt pseudonymer, som vil bli brukt i teksteksemplene i resultatdelen. Det er etterstrebet at navnene skal reflektere etnisk tilhørighet tilsvarende deres faktiske navn. Oppgitt alder er alder på plasseringstidspunktet.

Tabell 1: Oversikt over inkluderte saker

Navn	Kjønn	Alder	Type plassering	Plasseringssted
Saraya	Jente	3	Akutt	Beredskapshjem
Arun	Gutt	3	Planlagt	Fosterhjem
Linn	Jente	8	Akutt	Institusjon
Omar	Gutt	8	Akutt	Beredskapshjem
Aisha	Jente	9	Planlagt	Beredskapshjem
Siri	Jente	9	Planlagt	Fosterhjem
Pia	Jente	9	Akutt	Institusjon
Ada	Jente	9	Akutt	Institusjon
James	Gutt	10	Akutt	Institusjon
Lucas	Gutt	11	Planlagt	Fosterhjem
Jamila	Jente	12	Planlagt	Fosterhjem
Morten	Gutt	12	Akutt	Beredskapshjem

2.3.3 Transkribering

Intervjuene var allerede gjennomført da jeg påbegynte min studie, og første steg i prosessen for min del var dermed transkribering. Gjennom transkriberingen søkte jeg å få med ordlyden, pauser, latter og sukk, for å få en fremstilling som lå nær det opprinnelige språket. Av de tolv utvalgte intervjuene, har jeg transkribert åtte av dem selv. De intervjuene jeg ikke transkriberte selv, ble sjekket opp om mot lydopptaket, slik det anbefales av Braun og Clarke (2006). Det ble gjort enkelte endringer og tilføyelser, for å muntliggjøre transkripsjonene ytterligere. Det påpekes at man bør være oppmerksom på oversettelsesprosessen fra tale til tekst, der transkripsjoner er svekkede og dekontekstualiserte gjengivelser av et sosialt samspill (Kvale & Brinkmann, 2009). Formålet med skrifteliggjøringen bør være å fange opp samtalen i en form som best mulig representerer det informantene hadde som hensikt å formidle (Malterud, 2011). Jeg har valgt å transkribere materialet i en form som lå nær den opprinnelige talen, men i teksteksemplene som blir gjengitt i resultatdelen, har jeg gjort visse modifikasjoner. Dette for å øke lesbarhet, og for å tydeliggjøre meningsinnholdet i informantenes fortellinger. Modifikasjonen har bestått i å ta ut enkelte småord og innskutte setninger som ikke fremstår som meningsbærende, og omgjort enkelte dialektord til bokmål.

Dette av respekt for informantenes anonymitet, og fordi helt direkte gjengivelser av muntlig materiale kan fremstå som usammenhengende og fordømmende (Malterud, 2011).

2.4 Analyseprosessen

Den videre metodedelen vil beskrive de gjennomførte analysene. Jeg har valgt å inkludere hvordan de mer innledende analysene ga utgangspunkt for de senere analysene, som igjen førte til resultatene av interesse. Dette for å tydeliggjøre det konstruerende ved forskningsprosessen (Ortlipp, 2008; Willig, 2001). De gjennomførte kvalitative analysene kan deles inn i tre faser. Den første fasen var åpen og eksplorerende, den andre var fokusert, og den tredje fasen beskriver prosessen fra et deskriptivt til fortolket analytisk nivå. Å gjennomføre analyser i flere omganger eller faser, kan være en mulighet til å spisse og reformulere fokus og problemstilling (Malterud, 2011). Haavind (2000) beskriver at kvalitative analyser oftest skjer i flere omganger, der de første analysene prøver ut ideer, og spørsmål som stilles materiale kan være brede og søke vidt etter meningsinnhold. Hun beskriver det som at man ”støvsuger” materiale for alt som kan belyse forskningsfokuset. Disse analysene kan gi informasjon som ikke er resultater i seg selv, men som kan være steg for å vise vei til videre analyser og resultater (ibid).

2.4.1 Første fase: Eksplorerende analyse

I den innledende analysefasen arbeidet jeg med seks intervjuer valgt ut etter tidligere beskrevet kriterier. Først gjorde jeg meg godt kjent med intervjuene, jeg leste de gjentatte ganger, og skrev sammendrag av hvert intervju. Utgangspunktet for analysene i denne fasen, var tematisk analyse med en induktiv tilnærming (Braun & Clarke, 2006). Induktiv tematisk analyse beskrives som en prosess med tekstkoding og temaidentifisering, der temaene ligger nære det opprinnelige materiale, og analysen kan beskrives som datadrevet (Braun & Clarke, 2006). En slik anvendelse av tematisk analyse har likhetstrekk med metoden grounded theory (Braun & Clarke, 2006). Grounded theory beskriver et sett av retningslinjer for induktiv identifisering av mening i en tekst for å skape en teoretisk forståelse av dataene (Chamraz, 2003). Jeg hentet i denne fasen av analysen inspirasjon fra grounded theory i form av prinsipper for koding av tekst, da disse er konkret og utfyllende beskrevet (Chamraz, 2006). Tekst ble valgt ut på en inkluderende måte, der all tekst som direkte eller indirekte kunne

belyse forskningsspørsmålet ble valgt ut. Forskningsspørsmålet jeg arbeidet med i denne fasen var bredt - *Kan utsagnet belyse en barne- og utviklingsforståelse?* Tekstekstraktene ble satt inn i tabeller, og kodet med tekstnære og handlingsorienterte reformuleringer (ibid).

Tabell 2: Eksempel på koding av tekst

Tekst	Koding
Men det som jeg hørte i alle fall, var at turen gikk veldig bra. [Søster], ho stilte veldig mange spørsmål, og vi traff sosiallærer, vi henta sosiallærer på skolen.	Turen til beredskapshjemmet gikk bra Søster stilte mange spørsmål Sosiallærer var med på plasseringen
[Barnet] var på en måte litt kjent med fosterhjemmet, visste litt om de, så [...] tenker jeg at [barnet] ble ivaretatt godt oppi dette her.	Tenker barnet ble godt ivaretatt Barnet var kjent med fosterhjemmet før flytting

Notat: Uthevet tekst angir at koden har vært benyttet mer enn én gang.

Kodingen tydeliggjorde hva slags tekst jeg hadde valgt ut på dette tidspunktet, og la et grunnlag for fortløpende sammenligning innen hvert intervju. Hvis koden til et tidligere tekstekstrakt var dekkende for et annet, ble denne brukt på nytt, og uthevet for å fremheve at koden var blitt benyttet flere ganger (se tabell 2). Da kodene var tekstnære, var det langt oftere at nye koder ble formulert, enn at samme ble brukt igjen. Dette resulterte i et høyt antall koder. Det er viktig å understreke at selv om kodene er tekstnære, er de likevel fortolkninger av innholdet i teksten (Chamraz, 2006). Der konteksten rundt teksten gikk tapt, ble denne bevart gjennom små kommentarer til tekstekstraktene, slik Braun og Clarke (2006) anbefaler.

Kodene ble så sortert til deskriptive kategorier. Utviklingen av kategoriene skjedde i en prosess, der jeg beveget meg frem og tilbake mellom råmaterialet, kodene og kategoriene. Fire hovedkategorier ble vurdert som dekkende for den utvalgte teksten på dette tidspunktet. Disse kalte jeg *Barnet i fokus*, *Begrunnelser*, *Prosessbeskrivelser* og *Reaksjoner*. Jeg velger å gi en kort beskrivelse av kategoriene her, da de ga utgangspunkt for de videre analysene, heller enn å bli en del av det endelige resultatet.

Tabell 3: Deskriptive kategorier på bakgrunn av innledende analyser

	Navn	Beskrivelse
1	Barnet i fokus	Tekst og refleksjoner der barnet settes i fokus. Beskrivelser, observasjoner, tolkninger, ivaretagelse og informasjonsutveksling.
2	Begrunnelser	Uttrykte begrunnelser for plasseringen. Hva som ligger til grunn for plasseringen, og hva de trekker frem som betydningsfulle faktorer. Beskrivelser av familiemedlemmene og situasjonen som har hatt innvirkning på avgjørelsen om plassering
3	Prosessbeskrivelser	Beskrivelser av prosessen, både knyttet til saksgangen og planleggingen i forkant av plasseringen, selve plasseringen, og utviklingen i ettertid
4	Reaksjoner	Beskrivelser av reaksjoner. Saksbehandlers egne, og andre involverte enn barnet, knyttet til plasseringen og prosessen.

Dette var en bred og deskriptiv fremstilling av det jeg fant interessant i teksten, og relevant i forhold til forskningsspørsmålet.

2.4.2 Andre fase: Fokusert analyse

Jeg gikk på tilbake til forskningsspørsmålet, og arbeidet med å gjøre dette mer avgrenset. I tillegg hadde jeg på dette tidspunktet en økt forståelse for hva jeg kunne ha som mål å si noe om ut i fra resultatene, og en bevissthet rundt studiens epistemologisk rammeverk.

Forskningsspørsmålet for de videre analysene ble formulert som: *Hvilke perspektiver på barn og utvikling fremkommer i fortellingen om plasseringen?* Dette forskningsspørsmålet har beveget seg fra et mål om å fange opp en utviklingsforståelse, til å ta høyde for at det som vil fremkomme i resultatene er noen fortolkede *perspektiver*, på bakgrunn av i disse fortellingene, i denne konteksten. Perspektivene kan antas å *reflektere* synspunkter og forståelse, men jeg kan ikke slutte direkte fra perspektiver i fortellingene til en helhetlig forståelse hos saksbehandlerne. På dette tidspunktet ble også de operasjonaliserende analyse spørsmålene utviklet: 1) *Hva fortelles om barnets egenskaper, tanker og følelser?*, 2) *Hva fortelles om begrunnelser for plasseringen?* og 3) *Hva fortelles om inkludering av barnet i egen saksgang?* Disse analyse spørsmålene ble anvendt på alle de 12 intervjuene. Også analysene i denne fasen var inspirert av tematisk analyse, slik den beskrives av Braun og Clarke (2006). Fra de mer induktive og eksplorerende førsteanalysene, valgte jeg nå ut tekst mer selektivt knyttet til analyse spørsmålene. Ved analyse av intervjuene som var benyttet i den innledende analysefasen, var kodene og de deskriptive kategoriene en støtte som effektiviserte samlingen av aktuell tekst i denne fokuserte analysefasen. Jeg formulert svar på *hvert* analyse spørsmål ut i fra *hvert* intervju, og samlet beskrivende sitater. Parallelt hadde jeg et dokument, der jeg samlet essensen av svarene på analyse spørsmålene fra *alle* intervjuene, og uthevet ord jeg oppfattet som nøkkelord; som ”tilpasningsdyktig” eller ”manglende reaksjoner”. Etter at analyse spørsmålene var anvendt på alle intervjuene, begynte jeg å sortere teksten i ulike temaer innen hvert analyse spørsmål. Tekst ble kategorisert sammen, og temaer ble forløpende vurdert – slått sammen eller delt opp, etter vurderinger av hva som best dekket materialet, og hva som på en informativ måte belyste forskningsspørsmålet. Jeg gikk stadig tilbake til intervjuene, for å forsikre meg om at relevant tekst hadde blitt inkludert, og at temaene var representative for teksten. Jeg endte opp med et sett av temaer knyttet til hvert analyse spørsmål. Disse temaene representerte gjennomgangstemaer på tvers av intervjuene, men variasjon i spesifikt innhold. Oversikt over temaene på bakgrunn av analyse spørsmålene er vedlagt (vedlegg 2).

2.4.3 Tredje fase: Fra det deskriptive til det fortolkede

Analysene i denne tredje fasen var inspirert av et diskursanalytisk perspektiv, ved at temaene fra de foregående analysene ble utforsket for å trekke ut noen mer overordnede perspektiver på barn og utvikling. Malterud (2011) beskriver at diskursanalyse undersøker måter ting blir sagt på, og mulige konsekvenser av dette. Med utgangspunkt i temaene fra

analyse spørsmålene, og ved hjelp av min forforståelse, fremkom det fire perspektiver på barn og deres utvikling som var representert i materialet. De identifiserte perspektivene har blitt kalt *Barnet som behovsvesen*, *Barnet som ubeskrevet*, *Barnet som kontekstualisert* og *Barnet som vanskelig å forstå*. Forforståelse gav meg et visst blikk på materialet, samtidig som materialet og analysene gav ny informasjon og inspirasjon. I det videre arbeidet med perspektivene gikk jeg stadig tilbake til temaene fra analyse spørsmålene, og også tilbake til råmateriale. Dette for å undersøke at perspektivene var meningsfulle og representative for materialet (Kvale & Brinkmann, 2009; Malterud, 2011). Jeg anser perspektivene som representerende for fortellingene som fremkom i materialet, men perspektivene rommer både variasjon og unntak. For å synliggjøre nyansene og bredden, vil det bli gitt eksempler på fortellinger som skilte seg ut i måten barnet eller situasjonen ble beskrevet på. Det har vært et kontinuerlig mål å synliggjøre bredden og variasjonen i materialet.

2.5 Etikk og konfidensialitet

Kvalitativ forskning aktualiserer i større grad problemstillinger knyttet til konfidensialitet enn kvantitativ forskning, da man gjerne har færre deltakere, og illustrerer funn gjennom teksteksempler (Kvale & Brinkmann, 2009). Det kan være en utfordrende balansegang mellom å bevare informantenes rett til konfidensialitet, og prinsipper for vitenskapelighet der prosedyrer og funn skal beskrives inngående (ibid). Jeg har etterstrebet å bevare saksbehandlerens konfidensialitet gjennom å omtale dem som saksbehandler til et gitt barn, som omtales med pseudonym og en omtrentlig alder. Teksteksempler inneholder ingen originale navn eller stedsangivelser, og lett identifiserbar informasjon er ikke oppgitt. Et forhold som øker graden av anonymitet i denne delstudien, er at intervjuene som er inkludert er gjennomført i fire ulike kommuner, i en periode over tre år. Jeg har etterstrebet å forholde meg til materialet på en nyansert og reflektert måte, og rapportere resultater som er representativt for materialet (ibid).

3 Resultater og innledende diskusjon

Hvert perspektiv vil videre bli gjennomgått, og eksemplifisert gjennom teksteksempler. Perspektivene rommer bredde og unntak, som vil bli beskrevet og diskutert. Mot slutten av gjennomgangen av hvert perspektiv, vil jeg diskutere hva slags konstruksjon det aktuelle perspektivet skaper av barnet. Altså hva slags bilde som dannes av barnet ut i fra fortellinger innenfor et perspektiv. Alle saksbehandlerne er kvinner, og vil dermed bli omtalt som hun/henne.

3.1 Barnet som behovsvesen

The child's body becomes the repository for, and the measure of, 'good enough' parenting. (White, 1998, s. 271)

At barnet er et individ med behov ble tematisert av alle saksbehandlerne. Hos to av saksbehandlerne noe implisitt gjennom beskrivelser av hva som burde vært annerledes for at plasseringen kunne vært mindre vanskelig for barna, og dermed forstått som bedre å ha imøtekommet deres behov. Hos de andre ti saksbehandlerne blir barnas behov i større grad tematisert. Det varierer mellom fortellingene hvor konkrete eller generelle beskrivelsene av behov er, og hvilke behov det fokuseres på.

3.1.1 Konkrete beskrivelser av behov

Det er barnas behov for trygget, stabilitet og avklaring av situasjonen som hyppigst uttrykkes av saksbehandlerne. At barnas behov for stabilitet og kontinuitet i omsorgen får stort fokus av saksbehandlerne er forståelig. Kun to av barna i utvalget flyttet til stabile fosterhjems plasseringer, uten at det forelå ankesaker eller andre usikkerhetsmomenter. De andre ti barna lever i situasjoner som er uavklarte og potensielt midlertidige. At dette er en situasjon som ikke imøtekommer barnas behov på en god måte, påpekes av flere av saksbehandlerne. Det ustabile og uforutsigbare ved barnas situasjon trekkes frem som et negativt aspekt ved plasseringen av omtrent halvparten av saksbehandlerne. Saksbehandleren til Lucas tror den uforutsigbare bosituasjonen var vanskelig for han:

Det som har vært vanskelig for han, tenker vi litt, det har vel vært at han har visst at han ikke skal bli der, fordi det var et beredskapshjem, vi hadde jo ikke funnet noe fosterhjem til han. (Saksbehandler til Lucas, 11 år)

Hun beskriver at hun tror Lucas trivdes bra i beredskapshjemmet, men at det nok var vanskelig for han å vite at han ikke skulle bli boende der. Jeg tolket saksbehandlerens fortelling som at Lucas hadde hatt behov for en mer stabil og forutsigbar situasjon. Saksbehandleren til James og hans søsken understreker enda tydeligere at denne situasjonen ikke er ideell eller god for barna:

Han skal i fosterhjem etter hvert. Foreløpig har vi ikke noe. Så inntil det, så er dem (James og søsknene) der (på plasseringsstedet). Ehh, gjennom høsten så har det blir sagt frem til jul, men nå må jeg ta en ny prat med de, hvor jeg sier kanskje, frem til påske, veit ikke. Det tar veldig lang tid, og det er ikke ønskelig, at dette skal ta så lang tid. Og de lever i en veldig uavklart situasjon. Som ikke er bra. (Saksbehandler til James, 10 år)

Hun er svært tydelig på at situasjonen ikke er god eller ønskelig for James og søsknene. De lever i en veldig uavklart situasjon, når behovet hadde vært stabilitet og forutsigbarhet. Saksbehandleren til Aisha og hennes familie beskriver det samme, og går lenger i å beskrive den uforutsigbare situasjonen som uakseptabel i forhold til de behovene Aisha og hennes søsken har:

Jeg skulle ønske vi hadde plassert dem et sted hvor de skulle være, at det ikke var en mellomplassering. Jeg har hatt store problemer, og krangla mye, på akkurat den biten. For jeg mener at det faktisk, for disse barna, er uforsvarlig. Jeg tror ikke det er bra for dem å...å på en måte påføre dem et nytt relasjonsbrudd. For en av de tingene som de uttrykte gjennom de samtalene som jeg hadde med dem er at de trengte en avklaring. (Saksbehandler til Aisha, 9 år)

Saksbehandleren forteller at det å flytte Aisha og søsknene i beredskapshjem kan anses som uansvarlig. Hun uttrykker gjennom intervjuet frustrasjon over ikke å kunne endre deres situasjon og imøtekomme deres behov for trygghet og stabilitet. I løpet av intervjuet tematiserer hun gjennomføringer av mellomplasseringer som et etisk dilemma, der det ofte blir nødvendig slik barnevern og rettssystem fungerer, men at det er svært betenkelig å skape en ny situasjon med ustabilitet for barn som allerede har hatt vonde livserfaringer. Flere saksbehandlere uttrykker frustrasjon over ikke å kunne gi barna stabile livssituasjoner, og imøtekomme deres behov ved å gi dem en kontinuitet i omsorgen.

Barnevernsarbeidere skal til en hver tid forholde seg til vurderinger av hva som er barnets beste, og dette er retningsgivende for avgjørelser og vurderinger (§ 4-1, bvl.) Midjo (1997) beskriver at stabilitet og kontinuitet i omsorgssituasjonen er det mest anerkjente momentet i forståelsen av barns beste. Dette gjør seg gjeldende både i den faglige og rettslige barnevernsdiskursen, og er et prinsipp det internasjonale samfunn i stor grad stiller seg bak (ibid). At behov for stabilitet og avklaring er det mest omtalte behovet i de aktuelle intervjuene, er dermed ikke overraskende. Spesielt ikke tatt i betraktning det bruddet med dette idealet som tilnærmet alle saksbehandlerne ser at barna får. Alle barna opplever å flytte fra sin biologiske familie, noe som i seg selv er et brudd på det kontinuerlige ved omsorgssituasjonen. Deretter opplever 10 av 12 at den nye omsorgssituasjonen er midlertidig eller usikker, noe som bryter med hva som vurderes for godt for barn. Samtidig beskriver tilnærmet alle saksbehandlerne at de tror barna har det bedre etter plassering enn før, på tross av at mange forteller at situasjonen fortsatt er vanskelig. Dette tydeliggjør de vanskelige avveiningene som finner sted i barnevernet.

3.1.2 Generelle beskrivelser av behov

Mens behov for stabilitet og kontinuitet av flere blir beskrevet eksplisitt og konkret, og med tydelig forbindelse til barnas situasjoner, forteller også enkelt av saksbehandlerne om behov hos barna på en mer abstrakt og diffus måte. Som en mer generell tilstedeværelse av behov; uten at det tydelig fremkommer hva disse dreier seg om, eller hvordan dette kommer til uttrykk og påvirker barnets hverdag. Dette kan blant annet eksemplifiseres gjennom denne beskrivelsen i saken til Siri, der saksbehandleren forteller om hvordan mor forholdt seg til avgjørelsen om omsorgsovertagelse:

Også tror jeg det var en forståelse for at vi påpekte de manglene som jentene (Siri og søster), som vi så at jentene hadde. Som Siri hadde. Hvor mor hadde en forståelse for at det var faktisk mangler der. (Saksbehandler til Siri, 8 år)

Det beskrives at Siri og søsteren har ”mangler”, men det forblir uklart gjennom intervjuet hva dette innebærer, eller hvordan dette ser ut. I løpet av intervjuet kommer det også frem at dette er en sak, der barnevernet har valgt å plassere søstrene i hvert sitt fosterhjem:

Hun hadde jo bodd sammen med søsteren sin i (beredskapshjem) i ett år, også flyttet (søster), de flyttet jo i hvert sitt fosterhjem, noe som er hjerteskjærende på en måte, men samtidig så tenkte vi at det var det aller beste for dem. (Saksbehandler til Siri, 8 år)

Det beskrives ikke ytterligere hva som er bakgrunnen for vurderingen om at dette er det beste, men i løpet av intervjuet tegnes et bilde av to søstre som ikke har blitt imøtekommet på sine behov, og dermed har fått et konkurrerende forhold og et udekket behov for oppmerksomhet. Gjennom saksbehandlerens fortelling, får jeg et inntrykk av at tilstedeværelse av ikke-imøtekommet behov hos søstrene er begrunnelsen for å dele dem. I saken til James og hans søsken, uttrykkes den samme vurderingen eksplisitt:

Det handler noe om, at det er tre stykker, at det er et krevende, det er en krevende søskenplassering. Det har vært vurderinger underveis, sammen, eller hver for seg. Dette er en søskenflokk på tre som det ville vært umulig å plassere sammen, fordi de hver for seg har så store udekkede behov, og de har veldig forskjellige behov som dukker opp samtidig. Sånn at det ville være uoverkommelig for en familie. (Saksbehandler til James, 10 år)

Hun beskriver at barnas udekte behov er så store, og så forskjellige, at det ville vært umulig for en fosterfamilie å ta i mot de tre søsknene. Denne saken beskrives av saksbehandler som svært alvorlig, og man kan tenke seg at hvert barn har behov for relativt tett oppfølging for å bli trygg og finne seg til rette i et nytt hjem. At det grunnet udekte behov hos barna er ”umulig” for én familie å ta dem i mot er likevel noe bemerkelsesverdig. Man kan få en tanke om at dette kanskje vel så mye handler om ressurser og tilgjengelige fosterhjem, enn en vurdering av barnas behov. Dette med tanke på at forskning har fremhevet opprettholdelse av bånd mellom søsken som viktig (Herrick & Piccus, 2005; Whelan, 2003), og av betydning for tilpasning i fosterhjem (Leathers, 2005).

3.1.3 En fortelling om det aktive barnet

I tillegg til å fortelle om Aisha og søsknenes behov, skiller saksbehandleren til Aisha seg ut ved at hun også eksplisitt beskriver barnas store evne til tilpasning. Hun beskriver følgende:

*Plasseringen har gått veldig greit. Nesten for greit, sånn at jeg lurer på når det skal begynne å bli litt vanskelig. Barna har jo vist også før, tegn på å være veldig tilpassningsdyktige, og de jo hatt **en enorm evne til å få omsorg fra andre voksne de møter, altså lærere, som du ser med en del barnevernsbarn. Altså, at de på en måte***

drar til seg omsorgen der de kan få den, og disse barna har hatt den egenskapen i fullt monn da. (Saksbehandler til Aisha, 9 år. Min utheving)

Fortellingen fra saksbehandleren til Aisha skilte seg ut ved at den skapte et langt mer aktivt bilde av barna. Hun beskriver at barna har en stor evne til tilpasning, der de drar nytte av omsorgsmuligheter utenfor primærfamilien. Et perspektiv på barnet som en aktør i egen utvikling, er et bredt anerkjent syn på barn og utvikling, og i tråd med den nyere utviklingspsykologien (Angel, 2010; Sommer, 2003). Saksbehandleren til Aishas beskrivelse av barna kan forstås som å være i tråd med et slikt utviklingsperspektiv, og skiller seg fra fortellingene om barnas ”udekte behov” eller ”mangler”.

3.1.4 Konstruksjon av barnet som en passiv omsorgsmottager

Det er ingen tvil om at barn har visse behov, som bør imøtekommes for en god utviklingsprosess. De har behov for å få dekket basale behov som mat og klær, i tillegg til omsorg, beskyttelse og kjærlighet (Slettebø, 2008). Det er viktig og naturlig at saksbehandlerne i barnevernet har blikk for barnas behov, da de skal arbeide for at barn ikke lever under forhold som kan skade helse eller utvikling (§ 1-1, bvl.). Likevel kan et ensidig perspektiv på barn som behovsvesen skape et passivt bilde av barn, der deres kompetanser og ressurser kommer i bakgrunnen. Perspektivet på barn som et behovsvesen, er noe flere trekker frem som en dominerende diskurs eller forståelsesmodell for barn og deres utvikling (Andenæs, 2012; Mayall, 2000; White, 1998). White (1998) problematiserer det hun beskriver som en konstruksjon av barnet som ”et knippe behov” (a bundle of needs), der hun setter spørsmålsteget ved hvem som sitter med definisjonsmakten av disse behovene.

En fortelling om et barn med ”mangler” eller ”store udekkede behov” gir assosiasjoner til en forståelse av et barn som skal fylles med de riktige ingrediensene for at utviklingen ikke skal bli negativ, eller stoppe opp (Andenæs, 2002). Lee (2001 i Taylor, 2004) beskriver at barndom ofte anses som en tilstand som ikke er komplett i seg selv, men heller en nødvendig periode for å bli en komplett voksen. Fokuset er på hva barn skal *bli*, heller enn på hva de *er* (Lee, 2001 i Taylor, 2004). Det hevdes at et slikt perspektiv på barn reflekterer eldre utviklingspsykologisk tenkning (Mayall 2000; Taylor, 2004). Taylor (2004) fremhever at ved å fokusere på behov og mangler hos barn, har dette konsekvenser får måter vi ser på foreldre-barn-relasjonen; omsorgen har vært mangelfull, og dermed har barnet blitt mangelfullt.

Det å ha et dominerende perspektiv på barn som et behovsvesen, skaper en konstruksjon av barnet som en passiv mottaker av omsorg, som i større eller mindre grad oppfylles av omgivelsene. I dette utvalget kunne perspektivet *Barn som behovsvesen* fortolkes ut av flere av saksbehandlerne fortellinger og beskrivelser. I sakene til James og Siri ble det trukket linjer mellom udekte behov og en vurdering om å separere søsken. Dette illustrerer hvordan perspektiver og rammer for forståelse får konsekvenser for sentrale avgjørelser – hva som blir lagt merke til, og hvordan dette vurderes. De aktuelle saksbehandlerne har langt bedre kjennskap til sakene enn det man får gjennom intervjuene, og det er dermed umulig å si om vurderingene om å dele søsken er riktig eller gal, men det kan argumenteres for viktigheten av en bevissthet rundt hvilken kunnskap slike valg begrunnes i.

3.2 Barnet som ubeskrevet

There is a danger that the lived experience of the child never emerges from the shadows cast by the interactions between adults. (Ericsson, 2000 i Christiansen & Andreassen, 2010, s 38)

I fortellingene om barnas situasjon og begrunnelser om plasseringen, fant jeg i denne studien at foreldrene i stor grad var i fokus. På mange måter er dette forståelig, da de som barnas primære omsorgspersoner utgjør grunnpilarene i deres omsorgssituasjon – som er avgjørende i vurderingen av en eventuell plassering. Likevel kan fokuset på foreldrene gjøre at barnet kommer i bakgrunnen, og i liten grad blir beskrevet og tydeliggjort i fortellingene om egen situasjon. Alle saksbehandlerne forteller om evner eller egenskaper ved barnas mødre knyttet til grunner for at barnet ikke lenger kunne bo hjemme. Far nevnes også av flere, men er mindre fremtredende i fortellingene enn mor. Det har blitt påpekt at far som omsorgsgiver ofte er relativt fraværende i barnevernets vurderinger (Brown, Callahan, Strega, Walmsley, & Dominelli, 2009; Slettebø, 2008). Det er ofte mødre som har ansvaret for kontakten mellom familien og barnevernet (Slettebø, 2008), og barnevernet ser ut til å ha hovedfokus rettet mot mødre (Brown et al., 2009).

Det varierer hvilke karakteristikk ved foreldrene som nevnes, det fortelles både om deres valg og deres evner som omsorgspersoner. Det blir også i varierende grad knyttet linjer fra foreldrebeskrivelser til konkrete konsekvenser for barnet. I enkelte fortellinger forblir denne sammenhengen relativt implisitt.

3.2.1 Foreldrenes valg – barnas skjebne

I noen av saksbehandlerens fortellinger beskrives det at det er barnevernets vurderinger av foreldrenes valg som er bakgrunnen for plasseringen. Et eksempel er i saken til tre år gamle Arun. Saksbehandleren forteller blant annet følgende om hvorfor Arun ble plassert:

Og at mor, når hun får seg jobb, eller andre ting hun blir engasjert i, at vi i barnverntjenesten mener at det går på bekostning av Arun, altså; da etterlater mor han steder hun ikke bør etterlate han. (Saksbehandler til Arun, 3 år)

Når mor blir engasjert i noe annet, forteller saksbehandleren at mors valg går på bekostning av Arun. Saksbehandleren omtaler både moren og faren til Arun som ”umodne”. Det fortelles også at Aruns far er psykisk syk, men at mor likevel velger å overlate omsorgsansvar for Arun til han. Saksbehandleren kommenterer at det er vanskelig å fortelle kortfattet om hva som er bakgrunnen for at Arun ikke lenger kan bo hjemme, men oppsummerer med at det er foreldrenes umodenhet, farens psykiske sykdom og mors dårlige valg som er essensen.

I to andre saker er det helt konkret foreldrenes valg som fører til plassering - der plasseringene er frivillige. Saksbehandleren i Adas sak forteller følgende:

(I: Hvorfor måtte Ada flytte?) Fordi mammaen ikke orket. Hun orket ikke, og hun maktet ikke. Hun maktet ikke, og hun så...jeg tenker at hun ikke klarte å gi Ada det hun trengte..(Saksbehandler til Ada, 9 år)

Her beskrives det at Ada måtte flytte grunnet mors evner og valg, der mor ikke klarte å gi Ada det hun trengte, noe som ble vanskelig både for Ada og mor. Fortellingen sier at mor ikke orket mer, og valgte at Ada skulle bo et annet sted. Saksbehandleren beskriver et vanskelig samspill mellom Ada og moren, og at Ada har psykiske vansker. Kontakten mellom Adas familie og barnevernet startet med at mor selv oppsøkte hjelp hos barnevernet, med ønske om støtte og avlastning. Det fortsatte likevel å bli vanskeligere for Ada og mor, frem til mor uttrykte at situasjonen var uholdbar, noe som resulterte i en akutt plassering.

Også i saken til Morten var plasseringen frivillig. I denne saken gir saksbehandlerens fortelling inntrykk av at mor på mer drastisk vis nektet gutten å bo hjemme lenger, da han hadde en utfordrende atferd. Når saksbehandleren forteller om hvordan kontakten mellom barnevernet og familien ble opprettet, beskriver hun at det var mor selv som kom til barnevernet, og uttrykte bekymring for gutten.

Mor kom hit og meldte bekymring selv, og sa at hun ikke håndterte gutten lenger, og var bekymra over hans utvikling. Han bestemte over henne, og hvis han ikke fikk bestemme, så var han utagerende. Ho makta han ikke lenger. (senere i intervjuet) Ho vil ikke ha det på seg at hun avviste han, men det er det vi i barnevernet kaller en avvising, når han ikke får lov til å bo hjemme. (Saksbehandler til Morten, 12 år)

Saksbehandleren forteller at mor uttrykte at hun ikke håndterte Morten, og at han ikke fikk lov til å bo hjemme lenger. Dette kan forstås som et kraftig uttrykk fra moren, i desperasjon over en uholdbar situasjon. Saksbehandleren forteller at de i barnevernet definerer mors uttrykk for at hun ikke håndterte Morten lenger som en avvising. Det er interessant hvordan mors handling fortolkes i denne konteksten, og hvilken betydning man her tillegger begrepet avvising. ”Avvising” er et ord med en negativ ladning, og gir assosiasjoner til en situasjon der barnet har blitt jaget fra sitt hjem, og at det er uønsket. I fortellingene om de to mødrene over beskrives det at de har uttrykt at de ikke klarer å støtte heller håndtere barnet sitt.

Dermed oppsøker de hjelp, og i ytterste konsekvens i form av at noen overtar hovedomsorgen for barnet. Dette kan man anta at innebærer et svært vanskelig valg for foreldrene. Ellingsen (2007) fant i sin kvalitative studie av mødre med barn under offentlig omsorg, at de opplevde følelser som sorg, skyld og skam. At foreldre gir fra seg omsorg når de opplever at deres egen omsorg ikke strekker til, kan fra en synsvinkel sees som uttrykk for god omsorg. Mødrene har en forståelse for at situasjonen ikke er holdbar, og verken god for barnet eller seg selv. De tar grep, og oppsøker støtte for å bedre situasjonen. Dette kan forstås som at de tar ansvar, og ønsker det beste for sine barn. Dette er et perspektiv som ikke blir løftet frem i disse fortellingene.

3.2.2 Utilstrekkelig evner – implisitte og eksplisitte konsekvenser

I fortellingene over er plasseringene knyttet til foreldrenes valg. Enten ved at barnevernet vurderte foreldrenes valg som uansvarlige eller ugunstige, eller ved at foreldrene konkret valgte en plassering av barna. I tillegg til fortellinger om foreldrenes valg, beskrives også foreldrenes utilstrekkelige evner som grunn til å flytte barna i mange saker. Et eksempel er i saken til Siri. I saksbehandlerens fortelling omtales mor som en god person, men at hun er ”enkel”, og ikke evner å ”se barna sine”:

Altså mor var veldig, veldig flink til å følge opp en del ting som gikk sånn helt konkret, på legetimer og sånn. Det var hun veldig flink til, men jeg tror ikke hun så barna sine. (Senere i intervjuet). Sannsynligvis fungerer mor under normalområdet kognitivt, at

hun er en veldig enkel dame, som ikke så barnas behov i det hele tatt. (Saksbehandler til Siri, 8 år)

Fortellingen sier at mor er ”en veldig enkel dame”, som ikke klarer å se barna og deres behov, og dermed heller ikke å imøtekomme dem. I denne saken beskrives både mor og far som ”enkle og umodne”, men det fremkommer ingen diagnose, eller mer konkrete beskrivelser av hvordan dette fremtrer. Når det gjaldt faren til Siri, fortelles det at samværene mellom han og Siri ikke var positive:

*Og de samværene utviklet seg relativt negativt, fordi at far, han har kanskje enda lavere funksjonsnivå og kognitiv kapasitet enn det mor har, så han er jo, **han er et veldig lite barn**, tenker jeg. (Saksbehandler til Siri, 8 år. Min utheving)*

Siris far beskrives som et lite barn. Det forblir uklart hva dette innebærer, eller hva saksbehandleren legger i denne beskrivelsen. Man får inntrykk av at far på ulike måter ikke klarer å imøtekomme Siri, eller utøve omsorg på en tilfredsstillende måte. Beskrivelsen gir et bilde av at en voksen som ”er et barn”, og dermed ikke kan være i stand til å være forelder. I fortellingen beskrives både moren og faren til Siri som å ha manglende evner til å ta vare på barna. Hvilke faktiske konsekvenser dette får for Siris i hennes hverdagsliv er lite konkretisert, utover at man får et inntrykk av at Siri og søsteren ikke får nok oppmerksomhet. Dette gjelder fortellingene til flere saksbehandlere. Fortellingene beskriver utilstrekkelige foreldreevner, men linjene til barnas situasjon og hverdag forblir generelle og implisitte. Andre saksbehandlere beskriver for eksempel av foreldrene ikke har orden på noe, at de ikke klarer å følge opp, eller at de ikke klarer å se barna, mens de konkrete konsekvensene av dette for barna forblir utydelige.

En saksbehandlers fortelling skilte seg ut, gjennom en særlig utfyllende beskrivelse av hvordan foreldrenes manglende oppfølging fikk klare konsekvenser i barnas hverdagsliv:

...så kan du tenke at foreldre gjør ting fordi at de ikke forstår, de kan få veiledning, som kan gjøre at de kan få en annen forståelse, sånn at de møter ungene sine på en annen måte. Her, så kan du lure på – hvor skal du begynne hen? De (barna) har vært aleine store deler av tiden, de har ikke fått mat, de har ikke kunnet gi noe samsvarende svar på hvor de sover om natta, sannsynligvis ingen rutiner, lillesøster har gått til naboer og bedt om mat, fordi hun er sulten. De har vært dårlig kledd, de har ikke blitt fulgt opp på verken skoleting, eller fritidsaktiviteter, altså de har vært overlatt til seg sjølv! (Saksbehandler til James, 10 år)

Det fortelles om både mangel på tilsyn og oppfølging, og rutiner rundt grunnleggende behov som mat og søvn. Dette eksemplifiseres blant annet gjennom at lillesøsteren til James har spurt naboer om å få mat. Gjennom denne fortellingen får man et langt tydeligere og mer konkret bilde av hvordan omsorgsutøvelsen gir seg utslag for barna. Det blir da lettere å følge saksbehandlerens argumenter og vurderinger, og hvordan den faktiske hverdagen til James og søsknene utartet seg blir klarere.

3.2.3 En skadelig påføring?

I fortellingene over beskrives foreldres valg og evner som bakgrunn for bestemmelse om plassering. Det er en tendens til at betydningen av disse foreldrebeskrivelsene for barnas liv i liten grad konkretiseres, selv om blant annet fortellingen om James og hans søsken er et unntak. I fortellingene der foreldrebeskrivelser og – karakteristikk beskrives som bakgrunnen for plasseringen, er det én sak som skiller seg noe ut. Saksbehandlerens fortelling i denne saken beskriver årsaksforholdet mellom mor og plasseringen svært direkte. Det fortelles om en ”påføring” på barna fra mor. Saksbehandleren forteller om en vanskelig familiesituasjon, der mor gjør situasjonen verre ved å påføre Linn og søsken ytterligere vansker.

(I: Hvorfor måtte Linn flytte?) Altså, det var en påføring fra mor da, av sånne ting som ikke var reelt, som ikke var i virkeligheten, som skapte veldig stor redsel hos barna. (Senere i intervjuet)...hun (mor) greier ikke å ivareta dem. At uansett om barna har det kjempe vanskelig, så gjør hun det bare verre. (Saksbehandler til Linn, 8 år)

Gjennom fortellinger får man et inntrykk av at ”påføringen” springer ut av mors engstelighet eller bekymring, og at dette induserer en irrasjonell frykt hos barna. Saksbehandleren forteller blant annet at søsknene har et høyt skolefravær, da mor holder dem hjemme fra skolen. Det beskrives at familiesituasjonen i denne saken er konfliktfylt og uavklart, og at mor gjør situasjonen verre ved at hun ikke klarer å skjerme barna. Saksbehandleren forteller at mor sier barna er redde, og fortellingen gir inntrykk av at saksbehandleren fortolker dette som en påføring fra mor. Om mor har vansker som gjør barna redde og urolige, og fører til at de ikke drar på skolen, er dette et alvorlig forhold som krever handling. Det er likevel problematisk at Linn og hennes konkrete situasjon forblir relativt ubeskrevet, og at den omtalte ”påføringen” i liten grad konkretiseres og utdypes.

3.2.4 Foreldre – på godt og vondt

Det er en tendens til at fokuset i fortellingene er på foreldrene, og at barna og deres situasjon blir mindre beskrevet og konkretisert. Dette gjelder særlig fortellinger knyttet til beslutninger eller begrunnelser for plasseringen. Det er viktig å trekke frem at fortellingene om foreldrene ikke kun er negative beskrivelser knyttet til bakgrunnen for plasseringen. Flere saksbehandlere nevner også ressurser hos foreldrene. Blant annet snakker saksbehandleren til Saraya om at hun er imponert over fars evne til å skille mellom sak og person. Det fortelles at selv om far har uttrykt mye sinne og frustrasjon knyttet til at Saraya ble akutt plassert, har saksbehandler og far beholdt et respektfullt og fint samarbeid.

Det er sånn, litt rart, men det er veldig godt da, at det er sånn. Han kan være fly forbanna og rasende, og irritert og sånt noe...eller, ikke fly forbanna heller egentlig, han blir ikke sånn eitrendes sint, men han er tydelig misfornøyd, og ikke enig. Og det må han jo få lov til. Men når vi går ut av rommet liksom, og møtet er over, så...så tar han meg alltid å hånden, og sier takk for i dag, og...så han er helt utrolig på det der å skille sak og person, det skryter jeg av han mange ganger for. Det gjør det veldig mye enklere å være meg (ler)! (Saksbehandler til Saraya, 3 år)

Grunnet fars evne til å skille sak og person fungerer samarbeidet bra, og saksbehandleren forteller at det gjør det lettere ”å være henne”. I sakene til Lucas og Arun ble foreldrenes samarbeid i gjennomføringen av omsorgsovertagelsene beskrevet som det viktigste bidraget til en god prosess. Saksbehandleren i saken til Lucas forteller:

At mor ble med (på plasseringen), selv om, selvfølgelig, hun hadde jo kanskje et ønske om å ikke gjøre det, i frykt for at dette blir for tøft. Men valgte allikevel å bli med, og...og jeg tenker at hun klarte å stå i det da. Og at det på en måte var godt for Lucas også, å se, og vite at mor har vært med, og har kunnet sitte med disse menneskene, og snakke med dem, og tatt en kaffekopp. (Saksbehandler til Lucas, 11 år)

I fortellingen berømmer saksbehandleren mor for at hun ble med på Lucas’ flytting til fosterhjem, og hun antyder at dette kan ha betydning for Lucas’ tilpasning til sitt nye hjem. Viktigheten av foreldrene, og betydningen samarbeidet mellom barnevern og foreldre har for barna, blir også fremhevet der dette *ikke* har fungert. Saksbehandleren til James uttrykker dette svært eksplisitt:

Vanligvis så ville vi ønske å ha med foreldrene i hele den prosessen, hatt med de på plassering, samarbeidet med de, fordi at...foreldre er viktige for unger, også i en sånn prosess, så er foreldre veldig viktig for unger! (Senere i intervjuet) Dette var en

spesiell plassering. Som ikke er ønska fra barneverntjenesten..ehh, det er ikke sånn det skal være! Dette skal være en prosess, som foreldrene, som vi ønsker å ha foreldrene med! Ehm, vi veit at de plasseringene hvor foreldrene, hvor det er mulig å få til, så går det bedre med ungene i ettertid. (Saksbehandler til James, 10 år)

James og hans søsken ble flyttet akutt uten foreldrenes samtykke. Saksbehandleren beskriver at det har vært en rekke undersøkelser i familien, men at barnevernet aldri har kommet i en samarbeidsrelasjon der det har vært mulig å støtte familien gjennom frivillige hjelpetiltak. Hun forteller at en slik akutt tvangsplassering verken er ønsket av barnevernet, eller er godt for barna. Samtidig ble det vurdert som en nødvendig beslutning, da situasjonen beskrives som alvorlig.

Slike fortellinger understreker at foreldrene er svært viktig, både for barna, men også som potensielle samarbeidspartnere for barnevernet. I tråd med fortellingen fra James' saksbehandler, viste en gjennomgang av 16 større forskningsprosjekter i England at når foreldre er medvirkende og samarbeider med barnevernet fører dette vanligvis til bedre resultater for både barn og foreldre (Department of Health, 1995 i Slettebø, 2007). Å arbeide for å fremme samarbeid og medvirkning fra foreldrene kan bli en utfordring i forhold til ivaretagelsen av barnets beste (Slettebø, 2008). Dette er en viktig balansegang, da det er vist at prioritering av samarbeid med foreldre kan gå på bekostning av barns deltakelse (Claussen & Tiller, 1997; Lurie, 2001 i Slettebø, 2008). Dette kan føre til at barn ikke får den hjelpen de trenger, og at saker kan bli henlagt fordi barnevernet ikke kommer i samarbeidsrelasjon med foreldrene.

3.2.5 Foreldrekarakteristikk og barns utvikling - implisitte sammenhenger

Selv om det er variasjon i hvor godt saksbehandlerne kjente barna og familiene før plassering, er det likevel påfallende hvor ofte linjene fra foreldrebeskrivelsene til barnas situasjoner forblir implisitte. Dette er i samsvar med annen forskning (Christiansen & Anderssen, 2010; Holland, 2000; Kähkönen, 1999). Foreldrenes valg, evner og egenskaper blir beskrevet, med varierende grad av relatering til barna. I noen saker kan den manglende konkretiseringen av barnas situasjon være grunnet alvorlighetsgraden i sakene, der barnevernet relativt raskt i kontakten har avgjort situasjonen er uholdbar og besluttet plassering av barna.

Av de 12 sakene i denne studien, beskrives det forekomst av vold i to saker, og mistanke om vold i to andre. I en av disse sakene er det også en mistanke om rusmiddelbruk hos en forelder. Når barnas situasjon i liten grad blir konkretisert i slike saker kan dette ha sammenheng med at lovverket er entydig i forhold til at dette er uakseptabelt. At slike hjemmeforhold ikke er godt for et barn har også har bred støtte i forskning (Hildyard & Wolfe, 2002; Kitzmann, Gaylord, Holt, & Kenny, 2003; Putnam, 2003). Dermed kan man anta at saksbehandleren opplever det som overflødig å utdype hvorfor dette ikke er en god omsorgssituasjon. Backe-Hansen (2003a) undersøkte beslutningsprosesser knyttet til plasseringer i barnevernet, og fant at argumentasjon om omsorgsovertagelse kunne organiseres i to hovedgrupper. Enten ble argumentene bygget opp rundt *én* avgjørende saks karakteristikk, eller så ble argumenter kombinert knyttet til *ulike* saks karakteristikk. I saker der det for eksempel var dokumentert alvorlig rusbruk hos foreldrene, var dette en saks karakteristikk som kunne stå som et argument relativt alene. Der problematikken var mer sammensatt, ble den andre strategien benyttet, og saken ble bredere belyst. Man kan anta at det samme vil gjelde forekomst av vold, der dette både rettslig og normativt anses som uakseptabelt i Norge, og ytterligere argumentasjon kan oppleves som overflødig. Det er likevel interessant at relateringen mellom beskrivelser av foreldrene og betydningen av dette for barna, også forblir implisitt i mange fortellinger fra mer flertydige saker. Når foreldre omtales som ”umodne” eller ”enkle”, er det ikke gitt hvordan dette har konsekvenser for barnas hverdagsliv. Man kan tenke seg at slike foreldrebeskrivelser springer ut av et ønske om å si noe relativt kortfattet om en kompleks situasjon. Det er likevel verdt å spørre seg i hvilken grad en slik beskrivelse er av betydning for hvordan saksbehandleren forstår den aktuelle familien.

3.2.6 Konstruksjon av barnet i bakgrunnen

Fokuset på foreldrenes evner og mangler, med en varierende grad av relatering til barnet og dets situasjon, gjør at barnet kommer i bakgrunnen i fortellingen. Andenæs (1997) hevder at saksbehandleres modeller for å forstå barnas situasjon grovt sett er sentrert rundt mors egenskaper og psykiske vansker. Andenæs fremhever videre at barnevernsfeltet mangler modeller for hvordan omsorg konkret påvirker et barns utvikling (ibid). Når fokuset blir på foreldrene kommer barnet i bakgrunnen, og barnet konstrueres som passivt og lite tydelig. Det er naturlig med et sterkt fokus på foreldrene, blant annet grunnet rettslige anliggender, der det

må argumenteres for at en eventuell negativ utvikling hos barnet har sammenheng med den gitte omsorgssituasjonen (Backe-Hansen, 2004). Om dette ikke er sannsynlig, vil det være uhensiktsmessig å flytte barnet ut av denne situasjonen. Likevel understreker Backe-Hansen (2004) at relevansen av beskrivelser av foreldrene er avhengig av på hvilken måte dette eventuelt skaper vansker i barnets utvikling. Det er barnet selv som må være målestokken for vurdering av hva slags betydning den totale omsorgssituasjonen har (ibid). Generell kunnskap om hvordan ulike omsorgsvilkår har betydning for barn kan være retningsgivende, men kan ikke automatisk overføres til enkeltsaker (Angel, 2010). Dermed må *dette* barnet i *denne* situasjonen utforskes, og konstruksjonen av et ubeskrevet barn i bakgrunnen kan gjennom dette nyanseres.

3.3 Barnet som kontekstualisert

Også er det et sammensuriet da, av en storfamilie, med mye psykiatri, rus, kriminalitet, som barna blir utsatt for (...). En hel haug sånne ting, som ikke går direkte på foreldrene, men som sier noe om den totale omsorgssituasjonen deres.
(Saksbehandler til Aisha, 9 år)

Flere har fremhevet at forhold utenfor barnets nærmeste familie i for liten grad får oppmerksomhet i barnevernets arbeid (Andenæs, 1997; Andenæs & Skollerud, 2003; Christiansen & Anderssen, 2010). Som beskrevet i kapittelet over er det ofte foreldrene som er fokus i fortellingene om barnas situasjon. Dette ble funnet i denne studien, og det er i samsvar med en generell tendens i forskningen på feltet (Christiansen & Anderssen, 2010; Juul, 2010). Perspektivet *Barnet som kontekstualisert* nyanserer og utvider dette bildet. Tendensen er hovedfokus på foreldrene, men i flere av saksbehandlerens fortellinger blir også aspekter ved barnets øvrige kontekst tematisert. I likehet med beskrivelsene av foreldrene, blir fortellinger om barnets øvrige kontekst i varierende grad konkretisert. Hvordan ulike situasjonelle forhold har konsekvenser for barna forblir i flere fortellinger implisitt.

3.3.1 Kontekstuelle forhold – eksplisitte sammenhenger

Noen av saksbehandlere i denne studien forteller om barnas kontekst på en måte som trekker konkrete linjer mellom barnet og konteksten. Fortellinger beskriver blant annet manglende rutiner i hverdagslivet, eller dårlig kosthold. Dette skaper en større bredde i beskrivelsene av barnets situasjon, utover fortellinger om foreldrenes egenskaper. Når kontekst og hverdag

konkretiseres og eksemplifiseres, gir dette et tydeligere bilde av barnet og familielivet. For eksempel forteller saksbehandleren til Morten om en bekymring knyttet til hans sosiale miljø. Hun viser dermed en oppmerksomhet og bevissthet rundt en større del av Mortens liv enn det som foregår i kjernefamilien. Saksbehandleren konkretiserer bekymringen på følgende måte:

Han hadde en opplevelse av å bli mobba, hadde ingen venner på trinnet sitt. Han var sammen med en del eldre ungdommer, som egentlig ikke var så veldig mye...som han ikke hadde så mye hjemme, eller som det var noen sånn tett kontakt med. De fløy ute. Mor hadde ikke så veldig oversikt heller. Det var en kamerat som het (navn), som han var en del sammen med. Og det var vel kanskje ikke den beste koblinga. De fikk ikke fram det beste i hverandre, tror jeg. (Saksbehandler til Morten, 12 år)

I denne fortellingen viser saksbehandleren både en kjennskap til et større spekter av Mortens liv, og hun gir en beskrivelse som skaper et bilde av hva som ligger i bekymringen rundt hans sosiale miljø.

Én saksbehandler skilte seg ut gjennom fortellinger som særlig tydeliggjorde barnets bredere kontekst. Saksbehandleren til Aisha forteller både om hvordan barnets totale omsorgssituasjon var en konsekvens av problematikk i en bredere familiær kontekst, og gir konkrete eksempler på forhold knyttet til utvidet familie som er relevante for Aisha og søsknenes omsorgssituasjon. Denne saksbehandlerens fortelling skilte seg også ut ved at hun viser oppmerksomhet mot at Aishas biologiske familie har økonomiske vansker. Hun beskriver følgende episode på vei til beredskapshjemmet:

(Et familiemedlem) hadde vært innom, og gitt dem en 50-lapp og sånn kvelden før (...) Også sitter de og diskuterer seg i mellom om de skal kjøpe is. Ehm, også var de veldig usikre, om de skulle bruke pengene på det eller ikke, så til slutt bestemte jeg at jeg skulle kjøpe is (...). Også ble de sjokkerte over at det kostet 50 kroner for to is, det er en svimlende sum penger. Det er nesten så de på en måte, ja, at det er uhørt da. Disse barna kommer fra en ekstremt fattigslig situasjon. (Saksbehandler til Aisha, 9 år)

I denne fortellingen fremviser saksbehandleren en bevissthet om at Aishas biologiske familie levde i fattigdom, og hvordan dette har påvirket barna. Som gruppe tenderer familier som mottar hjelp fra barnevernet til å være sosialt underprivilegerte, i form av blant annet gjennomsnittlig lavere utdanning og lavere inntekt (Egelund & Hestbæk, 2003; Jonassen, Clausen, & Kristofersen, 1997; NOU 2009: 08). Økonomisk støtte er også et svært vanlig hjelpetiltak (NOU 2000:12). Det har blitt påpekt at kontekstuelle forhold som økonomi, ofte får en beskjeden plass i vurderinger og beskrivelser av familier i barnevernet (Andenæs, 2004;

Jack, 1997). Det gis økonomiske støtte, men fattigdomsproblematikk blir i liten grad integrert i fortellinger om hva som er vanskelig for familien (Andenæs, 2004). Andenæs (2004) viser til forskning fra England (Penn & Gough, 2002 i Andenæs, 2004), der de fant at de fleste intervensjoner i barnvernsarbeid var relasjonelt fokuserte, også i familier der fattigdom var et helt essensielt problem. Andenæs påpeker at tiltakene i slike tilfeller kun er rettet mot et begrenset aspekt ved familiens vansker. Økonomi som et forhold av betydning for omsorgsutøvelse er ofte underkommunisert i barnevernet (ibid). Sosiokulturelle modeller for oppdragelse og omsorg fremmer en forståelse av at foreldres omsorgsevne henger sammen med en rekke kontekstuelle forhold (Belsky, 2008; Freisthler, Merritt, & LaScala, 2006). Økonomi er ett slikt forhold - hvis pengene ikke strekker til, hva gjør dette med muligheten til å følge opp barna på aktiviteter? Eller la de dra i bursdagsfeiringer? Å vokse opp med fattigdom påvirker en familie på ulike måter. Blant annet ved at foreldrene har mindre overskudd og kapasitet til å ivareta sine barn (Dearing, Zachrisson, & Mykletun, 2011). Forskning på foreldre som lever med fattigdom har vist at de i større grad enn foreldre med bedre økonomi rapporterer om ulike psykiske vansker og bekymringer (Aamodt, Aamodt, & Jørgensen, 2002; Brody & Flor, 1997), noe som også kan svekke deres kapasitet som omsorgspersoner (NOU 2009:09). Slik kunnskap understreker betydningen av å forstå barnet i en helhetlig kontekst. Strukturelle forhold som økonomi er ikke et avgrenset problem som kan vurderes uavhengig av familiens øvrige vansker, men må inkluderes i en helhetlig vurdering av barnets situasjon. Dette er en tankegang som er i tråd med en kontekstualisert forståelse av barn og utvikling (Toverud et al., 2002, Andenæs, 2012). Selv om noen fortellinger i denne studien beskrev barnas kontekst utover foreldrene, var kun saksbehandleren til Aisha som tematiserte fattigdom. Resultatene tyder på at det stadig er behov for fokus på betydningen av en helhetlig og kontekstualisert forståelse; både av utvikling og omsorgsutøvelse.

3.3.2 Kontekstuelle forhold – implisitte sammenhenger

Det er altså enkelte fortellinger som kan forstås som representerende for et kontekstualisert perspektiv på barnet, med konkrete beskrivelser av hvordan dette ser ut for barnet. Det er også noen saksbehandlere som forteller om kontekstuelle forhold ved barnas situasjon, men med mindre grad av konkretisering. I saksbehandlerens forteller er eksempler på svært abstraherte og generelle beskrivelser at barnets situasjon er ”tøff og vanskelig”, ”alvorlig”, eller at det fortelles om ”forverring” uten at det tydeliggjøres hva situasjonen har blitt forverret fra eller

til. Et eksempel på en relativt generell kontekstuell beskrivelse, der man i liten grad får inntrykk av hvordan dette konkret har betydning for barnet, er i saksbehandleren til Omar sin fortelling om bakgrunnen for plasseringen:

(I: Hvorfor måtte Omar flytte?) Generell omsorgssvikt. Noen foreldre klarer ikke følge opp. Og det er vel mye på grunn av, tror jeg, forskjellige kulturer. De kommer fra en helt annen kultur, med kanskje andre krav i forhold til det norske samfunn. Så jeg tror mye av det ligger i de forskjellene. (Saksbehandler til Omar, 8 år)

Fortellingen gir et inntrykk av at kulturforskjeller i stor grad kan forklare hvorfor omsorgssituasjonen til Omar er utilstrekkelig, da saksbehandleren forteller at foreldrene ikke klarer å følge opp på måter som forventes i den norske kultur. Saksbehandleren setter med dette fokus på et sentralt kontekstuel aspekt ved Omars familiesituasjon, men det forblir uklart hvordan kulturforskjellene får konkrete konsekvenser for barnets omsorgssituasjon.

Fortellingen fra saksbehandleren til Omar tematiserer en omdiskutert problemstilling knyttet til barnevernets kulturelle kompetanse. Det har blitt rettet kritikk mot barnevernet for manglende kultursensitivitet (NOU 2012:5), noe som aktualiseres ved at barn med innvandrerbakgrunn er sterkt overrepresentert i barnevernet (SSB, 2006; NOU 2009:8). I 2004 omhandlet 83 % av undersøkelsene i barnevernet barn med innvandrerbakgrunn, og sett i forhold til den generelle barnebefolkningen var det dobbelt så mange førstegenerasjonsinnvandrerbarn som barn uten innvandrerbakgrunn som ble plassert utenfor hjemmet (SSB, 2006). Det er mange mulige forklaringer på en slik tendens, og det er utenfor denne oppgavens rammer med en inngående beskrivelse av disse. Likevel er det interessant at Omars saksbehandler lar ”kulturforskjeller” stå som en lite utdypet begrunnelse til at han må flytte fra familien sin, tatt i betraktning det økende fokuset på kultursensitivitet og sosiokulturell forståelse i barnevernet (NOU 2009:8; NOU 2012:5, Storø, 2010).

3.3.3 Ressurser i barnas miljø

Flere har påpekt at barnevernet med fordel kunne benyttet seg mer av ressurser i barnets miljø (Andenæs, 2002; NOU 2000:12). Blant annet beskrives utvidet familie som en lite utnyttet ressurs (Einarsson & Sandbæk, 1997). Det hevdes at slektens betydning for barn i liten grad er inkludert i modeller og teorier som legges til grunn for arbeidet i barnevernet (NOU 2000:12). Også i denne studien ble utvidet familie generelt lite nevnt i fortellingene om familiene. Likevel var det enkelte saker der utvidet familie ble benyttet som en ressurs. I to av

sakene var barna plassert i familienettverket mens de ventet på fosterhjem eller avklaringer av situasjonen. I saken til Jamila ble noen i utvidet familie hennes nye fosterforeldre.

Saksbehandleren forteller følgende:

Hun var nok redd for at hun skulle bo hos noen hun ikke kjente, ja. Så jeg tror hun var veldig letta, da hun fikk beskjed om at hun skulle bo hos (utvidet familie).

(Saksbehandler til Jamila, 12 år)

Saksbehandleren forteller at det var en lettelse for Jamila at hun skulle flytte til noen hun kjente, og gjennom saksbehandlerens fortelling får man inntrykk av at dette gjorde plasseringen lettere og mindre dramatisk. Også Siri var plassert i familienettverket mens hun ventet på fosterhjem, og saksbehandleren forteller at dette gjort situasjonen lettere for Siri.

Jeg tenker at vi ivaretok henne godt. Og det var takket være at hun hadde (utvidet familie) som kjente henne godt, og så på en måte Siri veldig, oppi den situasjonen. Og (utvidet familie) og jeg hadde et veldig greit samarbeid. (Saksbehandler til Siri, 9 år)

Siris utvidede familie kunne bidra gjennom at de kjente henne godt, og saksbehandleren forteller at hun flere ganger søkte råd hos dem, om hva som kunne være godt for Siri i løpet av plasseringsprosessen. Utvidet familie ble altså relevant og viktig i noen av forellingene i denne studien, og der dette er tilfelle beskriver saksbehandlerne dette som et positivt aspekt ved plasseringsprosessen.

I tillegg til at enkelte saksbehandlere forteller om benyttelse av ressurser i barnets utvidede familie, forteller to saksbehandlere om hvordan de inkluderte andre personer i barnas øvrige kontekst for å gjøre plasseringssituasjonen lettere. Helt konkret tok de lærere som barna kjente til med på selve flyttingen. I begge disse sakene hadde barnevernet begrenset kjennskap til barna før plasseringsdagen, og de forteller at de tok med lærerne for å øke barnas trygghet i situasjonen. En av de som forteller om dette grepet er saksbehandleren til James:

Og da hadde vi med en lærer, i bilen ut (til institusjonen). En lærer som kjente begge ungene, som var med på plasseringa. Dette hadde vi planlagt i forkant. Så han satt i baksetet mellom ungene. (...) Eh, og den læreren gjorde en kjempe innsats i baksetet, og det var en veldig sønn å gjøre, å ta med en ungene var trygg på.

(Saksbehandler til James, 10 år)

Saksbehandleren forteller at det å ta med læreren var planlagt på forhånd, på tross av at denne plasseringen var akutt med begrenset tid til planlegging. Dette gir et inntrykk av en

oppmerksomhet mot mulige ressurser i barnets øvrige kontekst, og vilje til å ta grep for å gjøre flyttingen mindre dramatisk og skremmende for James og søsknene hans. Det finnes personer i barnets kontekst utover kjernefamilien, som er viktige for dem, og som kan øke følelsen av trygghet i en uventet og potensielt svært stressende situasjon. Slike fortellinger viser at saksbehandlerens perspektiv på barn og utvikling også aktualiseres gjennom beskrivelser av planlegging og gjennomføring, i tillegg til fortellinger om begrunnelser og bestemmelser.

3.3.4 Konstruksjon av et tydelig barn

I fortellinger der barnets kontekst utover kjernefamilien beskrives og konkretiseres, skapes en konstruksjon av barnet som tydelig, og en del av en større sammenheng. Gjennom beskrivelser av barnets kontekst får man et klarere bilde av det livet som leves, og fortellingene gir et inntrykk av kunnskap og bevissthet om barnas situasjon. For eksempel fremstår vurderinger om å benytte seg av utvidet familie som en ressurs som en anerkjennelse av at det kan finnes gode omsorgsmuligheter i barnets umiddelbare omgivelser. Beskrivelser av kontekstuelle forhold som fattigdomsproblematikk gir et klarere bilde av hvilke rammer for omsorgsutøvelse den enkelte familie har hatt.

Det er viktig å se barn i deres fullstendige kontekst, ikke bare knyttet til foreldrene (Borge, 2007 i Angel, 2010), og dette viste noen av saksbehandlerne i studien vilje og evne til. I tråd med Bronfenbrenners sosioøkologiske modell for utvikling, påpekes viktighet av å se barn og familier i et helhetsperspektiv (Backe-Hansen, 2004; Kvaran, 2010). Barna og deres utvikling kan ikke adskilles fra den sosiale konteksten de lever i. På tross av at forskning viser en tendens til fokusering på foreldrene i barnevernet (Andenæs, 1997; Christiansen & Anderssen, 2010, Holland, 2001), representerte noen av fortellingene i denne aktuelle studien et mer kontekstualisert perspektiv på barn og utvikling, som tydeliggjorde barnet og dets situasjon.

3.4 Barnet som vanskelig å forstå

Det blir spennende å snakke med disse ungene i ettertid, hvordan har de, altså, hvordan opplevde de det? Hva tenkte de? Hva foregikk? Hva forsto de egentlig av det som foregikk? (Saksbehandler til James, 10 år)

Det er varierende hvor godt saksbehandlerne kjente barna før plasseringsdagen. Noen hadde arbeidet med familiene i mange år, og hatt flere samtaler med barna. I andre saker ble bestemmelsen om plassering avgjort relativt raskt i kontakten mellom familien og barnevernet, og saksbehandleren hadde kun truffet barnet ved noen få anledninger. De hadde altså ulike utgangspunkt i forhold til hvor godt de kjente barnet på plasseringsdagen, og også på intervjudispunktet. Flere saksbehandlere uttrykker at det er vanskelig å forstå barna. Noen forteller dette med bakgrunn i barnas lave alder eller begrenset språk, andre forteller at barna ikke ga tydelige uttrykk for tanker eller følelser, og andre igjen uttrykker usikkerhet knyttet til hva barna forsto av plasseringssituasjonen og - prosessen.

3.4.1 Å forstå med forbehold

Enkelte av fortellingene om barnas tanker, følelser og reaksjoner var relativt utførlige. Det fortelles om tristhet på plasseringsdagen, og barnas utvikling og håndtering av sin nye situasjon beskrives. Slike fortellinger uttrykkes med varierende grad av sikkerhet. Blant annet får man gjennom fortellingen til Sarayas saksbehandler inntrykk av en nyansert forståelse av barnet. Hun beskriver Sarayas utvikling utførlig, samtidig som hun understreker at hun ikke kan være sikker på hva som foregår i den treårige jentas indre liv:

(I: Hvordan vurderer du at barnet har det nå?) Jeg tror hun har det bra. Fordi alt, alle ytre tegn tyder på at hun har det bra da, hun blomstrer opp liksom, og er mer levende, og glad i øya' sine, og...er ei veldig sånn livsglad jente, med humør. Og har fått en mye bedre fysikk, allerede. Altså, det er mer hold i a, jeg har løfta a, så jeg veit det. Så det virker veldig...veldig, veldig bra, men hva som foregår inni a, det jo umulig å si da. (Saksbehandler til Saraya, 3 år)

Saksbehandlerens fortelling beskriver ulike observasjoner av Sarayas utvikling, og hvordan hun forstår disse. Hun forteller at Saraya har ”blomstret opp”, og at hun er ”glad i øya' sine”. Samtidig forteller saksbehandleren om forbehold knyttet til at hun ikke kan trekke direkte linjer mellom det hun ser og Sarayas indre liv. Saksbehandleren understreker gjennom fortellingen at det er vanskelig å vite hva Saraya forstår og kan uttrykke, da hun er såpass

liten. Hennes fortelling viser oppmerksomhet og sensitivitet mot barnets reaksjoner og utvikling, men forteller om sine observasjoner og tolkninger med et visst forbehold om at hun ikke har direkte tilgang til Sarayas indre liv.

3.4.2 Når barna viser lite

Flere saksbehandlere beskriver at barna har gitt lite uttrykk for følelser eller reaksjoner, enten knyttet til bestemmelsen om plasseringen, på plasseringsdagen, eller i tiden etter. Det er da varierende hvor mye de antar om barnets indre liv. Saksbehandleren til James forteller at han var veldig stille og stiv under den akutte plasseringen, med lite uttrykk eller spørsmål:

...de gikk bare stille og rolig inn i bilen. (...) Og han var veldig stille og taus. (...) Han hadde ingen sånne, altså, en veldig liten reaksjon (når han ble fortalt om plasseringen), og en veldig liten reaksjon når vi kom til (institusjonen). (...) James hadde veldig sånn, ja..et sånn smil, som egentlig ikke er et smil. Veldig sånn påtatt ansikt. Han var veldig stiv, og robotaktig. Veldig stive smil. Eh, sleit nok med å holde masse følelser på plass. Men det blir jo det jeg tenker, jeg veit ikke om det var sånn for han (Saksbehandler til James, 10 år)

Hun forteller at James reagerte lite da han ble informert om plasseringen, og i løpet av plasseringsdagen. I saksbehandlerens fortelling om hvordan hun fortolket dette, får man inntrykk av at hun forsto James' reaksjon som en reguleringsstrategi. Hun forteller gjennom intervjuet at James har reagert sterkt i ettertid og uttrykket mye sorg og savn. Det er naturlig å tenke seg at saksbehandleren i retrospekt forstår James' reaksjon i lys av denne kunnskapen. Gjennom fortellingen får man inntrykk av saksbehandlerens interesse og nysgjerrighet for James og hans opplevelser av plasseringen, og hvordan hun forsøker å skape mening i de reaksjonene hun så. Som sitatet som innledet dette kapittelet viste, uttrykker hun også eksplisitt nysgjerrighet rundt James' følelser og forståelse.

En annen beskrivelse av et barn som uttrykte lite i forbindelse med flyttingen, er fortellingen fra Lucas' saksbehandler. I motsetning til fortellingen om James, beskriver saksbehandleren til Lucas at han ikke har uttrykt tydelige følelser eller tanker på noe tidspunkt i plasseringsprosessen. Hun forteller følgende:

Lucas har ikke så lett for å vise så mye følelser, tenker vi da. (...) Så...sånn tilsynelatende har det gått veldig greit å flytte han. (...) (Senere i intervjuet) Vi vet ikke helt hva slags følelser som Lucas har hatt rundt det, i og med at han viser lite. (Saksbehandler til Lucas, 11 år)

Saksbehandleren forteller at Lucas har vist lite følelser, både før, i løpet av, og etter plasseringen. Hun beskriver at det dermed er vanskelig å vite hva han føler og tenker rundt flyttingen. Saksbehandleren til Lucas kommer i liten grad med antagelser eller tanker om hva som kan foregå i Lucas' indre liv, utover at det er vanskelig å vite da han ikke viser dette utad. Hun forteller om flere samtaler med Lucas, men at det også gjennom samtalene var vanskelig å få inntrykk av hva han følte eller tenkte rundt flyttingen.

3.4.3 Usikkerhet rundt barnets forståelse

Enkelte saksbehandlere uttrykker usikkerhet knyttet til barnas forståelse av plasseringen. Saksbehandleren til Linn beskriver at jenta ikke oppførte seg som forventet i plasseringssituasjonen, og hun beskriver Linns reaksjon som ”unaturlig”. Som følge av dette forteller hun om usikkerhet knyttet til jentas forståelse av det som skjedde:

Hun viste ingen store reaksjoner på flyttinga. Klart det var en stor påkjønning for a. Det er jo ikke noe tvil. Men jeg er veldig usikker på om hun er litt tilbake på en måte, at hun ikke forstår ting som andre på den alderen gjør da. Om hun forstår alvoret i ting. (Senere i intervjuet). Altså hun er litt sånn pleasing. Det virker som at alt er greit da. Om hun har vanskelig for å uttrykke følelser, eller om det er bare var at hun forsto så lite, at det var spennende å komme på et nytt sted da, virket det som. Hun var verken lei seg eller sånn kjempeglad, men det virka som hun synes det var greit å komme dit. (Saksbehandler til Linn, 8 år. Min utheving)

Saksbehandleren forteller at Linn i liten grad ga uttrykk for reaksjoner på flyttingdagen. Hun oppgir at hun ikke har fulgt saken videre, og dermed har begrenset kunnskap om situasjonen i ettertid, men forteller at hun har hørt at det går fint med Linn. At hun i motsetning til James' saksbehandler har lite kjennskap til Linns liv etter plasseringen kan gjøre det vanskeligere for henne å forstå Linn sin reaksjon. Samtidig er det bemerkelsesverdig at hun på bakgrunn av manglende reaksjoner setter spørsmålsteget med Linns kognitive kapasitet. Linn viser lite reaksjoner, i en situasjon der det forventes sterke reaksjoner, og saksbehandleren forteller at hun lurere på om Linn er ”litt tilbake”. En akutt plassering kan beskrives som en krise, som potensielt kan være traumatiserende (Smeplass, 2010). Det understrekes at barn og unge reagerer ulikt på dramatiske hendelser, og at kapasiteten til å forholde seg til slike hendelser varierer (Nasjonalt kunnskapssenter for vold og traumatisk stress (NKTVS), 2011). Det å vise forståelse for dette, og forsøke å hjelpe barna med å skape mening i det som skjer anses som svært viktig (ibid). Om Linns manglende reaksjoner er grunnet lavere kognitiv fungering, er en strategi for å regulere affekt, eller har andre sammensatte årsaker, kan det sees som

saksbehandlerens oppgave å hjelpe Linn med å forstå det som skjer. Saksbehandleren til Jamila forteller også at jenta har nedsatt kognitiv fungering, og med en større sikkerhet enn saksbehandleren til Linn. Gjennom fortellingen får man inntrykk av at dette er en delt oppfattelse om Jamila. Saksbehandleren beskriver følgende når hun forteller om plasseringen:

Og Jamila har jo dårlig språk, så det var ikke...og er ikke så lett å ha en dialog med. Så det er vanskelig å kommunisere med Jamila, og forståelsen hennes er jo ikke aldersadekvat heller da, for hun fungerer jo under alder. (senere i intervjuet) Det er vanskelig å tolke hvor mye Jamila forstår og tenker. Hun sier jo ikke, hun gir jo ikke noe klare uttrykk for følelser og tanker ho har nei. (Saksbehandler til Jamila, 12 år)

Saksbehandleren forteller at det er vanskelig å kommunisere og ha en samtale med Jamila, og dermed å få inntrykk av hva hun forstår. I tillegg beskriver hun at Jamila gir lite uttrykk for tanker og følelser, noe som begrenser tilgangen til hennes indre liv ytterligere. Det er fullt mulig at Jamila ligger under gjennomsnittet i kognitiv fungering. Likevel blir spørsmålet hvilke grep som bør tas hvis man ikke forstår barna, eller hvis man er usikre på deres forståelse av situasjonen.

3.4.4 Samtaler med barna

Vi burde ha snakket med henne. Vi snakket ikke med henne de dagene fra den akutte situasjonen, til hun faktisk flyttet. Så det var...det tenker jeg var dårlig. Dårlig arbeid av oss. Så Ada burde vært snakket med. (Saksbehandler til Ada, 9 år)

Saksbehandleren til Ada uttrykker eksplisitt at de i barnevernet burde ha snakket med jenta før plasseringsdagen. Dette ble ikke gjort, og saksbehandleren tar selvkritikk på dette. Hun beskriver det å snakke med Ada både som et ledd i å forberede jenta, og for å ha god kjennskap til hvor godt forberedt Ada er når de fra barnevernet kommer for å plassere. Hun forteller videre i intervjuet at hennes opplevelse av ikke å vite hva og på hvilken måte Ada var blitt fortalt om plasseringen, førte til usikkerhet hos henne i gjennomføringen.

Samtaler med barn i barnevernet kan foregå på ulike tidspunkt i kontakten mellom familiene og barnevernet (Vis, 2007). Vis (2007) hevder at færre snakker med barna i den innledende fasen av kontakten der tiltak avgjøres, mens flere konsulterer barna når det gjelder gjennomføringer av bestemmelsene. Tidspunktet for samtalen er av betydning for samtalsfunksjon, som for eksempel kan være informasjonsinnhentende eller støttende (Husby, 2009). Vis (2007) påpeker at forskning på gjennomføringer av barnesamtaler i barnevernet er noe

sprikende, der journalstudier i liten grad synliggjør barns synspunkter eller perspektiv (Holland, 2001; Lichtwark & Clifford, 1996 i Vis, 2007), mens forskning som spør barnevernsarbeiderne direkte, gir resultater i retning av at barn i stor grad snakkes med (Næss et al., 1998 i Vis, 2007). Selv om ulike tilnærminger og design kan gi forskjellige resultater, påpeker flere en generell tendens til at barna i for liten grad blir snakket med i barnevernet (Egelund, 2006; Juul, 2004; Oterholm, 2003).

I min studie forteller alle saksbehandlerne som gjorde planlagte plasseringer, altså omsorgsovertagelser, at de snakket med barna på forhånd. Hvor mange samtaler som ble gjennomført er ulikt, og hvorvidt de forteller om sine tanker rundt disse samtalene varierer. Eksempelvis forteller saksbehandleren til Siri om hvordan hun ble konsultert i planleggingen av hvordan flyttingen fra beredskapshjem til fosterhjem skulle foregå. Saksbehandleren til Aisha beskriver på en utpreget konkret måte om hvordan hun forsøkte å gjøre prosessen oversiktlig og forståelig for barna. Hun forteller blant annet følgende:

Når vi sendte sak til fylkesnemnda, så fikk barna vite det, og de fikk vite at nå skulle vi vente, og så skulle vi få en dato, også skulle jeg, når vi fikk det, så skulle jeg komme tilbake, og da lagde vi et tidsskjema. Også skulle det skje, og da skulle det møtet være. Tegnet opp fylkesnemnda, hvem som satt hvor, og skulle si hva, også gikk vi gjennom det her veldig sånn, også skulle det møtet bestemme hvor de skulle bo. (Saksbehandler til Aisha, 9 år)

I sakene med akutte plasseringer er det mer varierende hvorvidt saksbehandlerne har fått snakket med barna, noe som er en logisk følge av at det foregikk akutt. Samtidig er dette verdt å nyansere noe, da flere av de akutte plasseringene var i saker som saksbehandleren hadde arbeidet med over lengre tid. Undersøkelser var blitt gjennomført, og i flere av sakene er den akutte plasseringen en foranledning til en omsorgsovertagelse, der det ble vurdert at plasseringen ikke kunne vente til saksbehandlingen i fylkesnemnda var ferdigstilt. Det er altså en større reell variasjon i forutsetninger for gjennomføringer av samtaler enn kun skillet mellom akutte og planlagte plasseringer. To av saksbehandlerne med akutte plasseringer forteller eksplisitt om at barna ble snakket med som et ledd i undersøkelsen i familien. Ellers nevner alle at barna ble informert på plasseringsdagen, men det varierer om de forteller hvordan dette ble planlagt eller gjennomført. Saksbehandleren til James forteller om hva hun var opptatt av da hun informert han og søsknene på plasseringsdagen:

Jeg var opptatt av at jeg i kort setninger, fort, skulle fortelle hvorfor vi var der, sånn at det ikke skulle være en masse ord, og en lang innledning, hvor de bare ble reddere og reddere, sånn at jeg kom fort til poenget, det var viktig for meg. (Saksbehandler til James, 10 år)

Saksbehandleren forteller at hun var opptatt av å informere kort og konsist, slik at barna raskt skulle forstå hva som skulle skje. Saksbehandleren til Linn beskriver at de i barnevernet hadde planlagt en rollefordeling mellom barnevernsarbeiderne, der noen skulle fokusere på barna og andre på de voksne. Hun forteller likevel at de i barnevernet kanskje kunne snakket enda mer om dette, og vurdert enda flere alternativer i forhold hva som kunne skje når de hentet barna. Hun beskriver at de kunne gjort dette for en best mulig ivaretagelse av barna. Linn's saksbehandler forteller videre at hun var av dem som skulle informere de voksne når de kom for å hente barna, men i den videre gjennomføringen av plasseringen var saksbehandleren sammen med Linn. I kapittelet over så vi at saksbehandleren til Linn ga uttrykk for usikkerhet knyttet til hennes forståelse av det som skjedde på plasseringsdagen. Det er interessant å merke seg at hennes fortelling om hvordan barna ble informert og ivaretatt, gir lite inntrykk av direkte kontakt og samtale med barnet. Hun forteller følgende:

*(I: Hadde noen fortalt barnet at det kanskje måtte flytte før den dagen det hun ble plassert?) Nei, ikke at hun måtte flytte. Men vi var der på uanmeldt hjemmebesøk dagen før plassering, og da sa vi noe om at, **mens begge barna var der da**, at det har vært stor bekymring, og at det var ille sånn som dem hadde det da, at det var bare verre og verre. At sånn kunne dem ikke ha det, og at vi hele tida, **altså det var jo til mor da, men dem satt jo der**, at vi må hele tiden måtte vurdere hva som er godt nok for de ungene. Men vi sa ikke noe om flytting. (På et annet tidspunkt i intervjuet, når informeringen på plasseringsdagen beskrives). **Og ungene satt jo der**, mens vi satt og sa at sånn har det vært, og sånn kan det ikke vær, og at vi var der for å hente dem da. (Saksbehandler til Linn, 8 år. Min utheving)*

Hun beskriver hvordan de i barnevernet la frem sin bekymring, og informerte om flyttingen på plasseringsdagen. I denne fortellingen blir barna i stor grad fremstilt som tilhørere av informasjonen som utveksles mellom de voksne. I selve informeringen på plasseringsdagen hadde altså saksbehandleren et ansvar for de voksne, men gjennom fortellingen om vurderinger og avgjørelser rundt plasseringen fremkommer det ikke at Linn har blitt snakket med mer direkte.

I samtaler med barna kan saksbehandlerne i barnevernet få informasjon som kan legges til grunn for gode vurderinger for det enkelte barn (Angel, 2010). Jo bedre man kjenner barnas

opplevelser, tanker og ønsker, jo bedre beslutninger kan fattes på vegne av dem (BLD, 2008). I tillegg er et svært viktig aspekt ved å snakke med barna å hjelpe dem med å skape mening i det som skjer, og gjennom dette øke selvforståelse, og redusere forvirring, avmakt og resignasjon (BLD, 2009). Alle mennesker forsøker å skape mening og sammenheng i sin tilværelse, og særlig når det gjelder vonde og dramatiske hendelser, kan barn trenge støtte i meningsskappingsprosessen (NKTVS, 2011). Det er funnet at hvordan man forstår en situasjon er av større betydning for reaksjoner på en hendelse, enn forhold ved den faktiske hendelsen (Nygård, 2007). Barn som får hjelp til å bearbeide og mestre vonde opplevelser opplever mer kontinuitet og sammenheng i livet, og klarer seg bedre (Killen, 2002 i Smeplass, 2010). Gjennom å samtale med barna, kan man øke deres følelse av kontroll og oversikt over situasjonen, og følelse av kontroll og oversikt øker toleransen for stress (Backe-Hansen, 2004). Det er de voksnes ansvar å ta initiativ til slike samtaler med barn (BLD, 2009).

Samtaler med barna kan altså både bidra til gjensidig informasjonsutveksling, og være viktig for å gjøre det som skjer forståelig for barna. Forskning har funnet at barn i kontakt med barnvernet uttrykker at det å bli snakket med er viktig (Vis, 2007), og at barn ofte kunne ønske seg mer informasjon om også mindre avgjørelser (Backe-Hansen, 2004). I tillegg er inkludering av barna i egen sak i tråd med Barnekonvensjonen, lovverket og retningslinjer for arbeidet i barnevernet. På bakgrunn av dette kan det stilles spørsmålstegn ved hvorfor samtaler med barn ikke har en enda tydeligere plass og høyere prioritet i barnevernet.

3.4.5 Konstruksjon av barnet som objekt

Gjennom fortellinger om barnet som vanskelig å forstå kan det skapes en konstruksjon av barnet som et objekt. Barnet fremstår som fjernt og fremmed, heller enn tydelig og kjent. Andenæs (1997) påpeker at det er viktig å finne gode måter å samtale med barna i barnevernet på, slik at barnas erfaringer kan bli integrert i konstruksjonen av barnet. Det har blitt trukket linjer mellom gjennomføringer av barnesamtaler, og en forståelse og anerkjennelse av barnet som en aktiv sosial deltaker - et subjekt (Angel, 2010; Slettebø, 2008). Angel (2010) hevder at en forståelse av barnet som aktør med individuelle strategier for å håndtere sin hverdag, impliserer at man må snakke med et barn for å oppnå kunnskap om hvordan en gitt situasjon påvirker nettopp dette barnet. Når enkelte saksbehandlere i min studie gir uttrykk for at barna er vanskelig å forstå, kan man spørre seg om en vei til økt forståelse kunne være tettere

kontakt med barnet. Gjennom samtaler blir barn mer synlige og mer forståelige i barnevernet (Langballe et al., 2010), og i større grad subjekter i eget liv og egen sak.

3.5 Oppsummering

Med utgangspunkt i en teoretisk forforståelse og gjennom kvalitative analyser, fremkom fire perspektiver på barn og utvikling i fortellingene fra saksbehandlerne. Disse perspektivene ble kalt *Barnet som behovsvesen*, *Barnet som ubeskrevet*, *Barnet som kontekstualisert* og *Barnet som vanskelig å forstå*. Dette var fire perspektiver som jeg fant representative for relevante elementer i materialet knyttet til perspektiver på barn og utvikling. Innen hvert perspektiv var det rom for variasjon og unntak. Etter gjennomgang av hvert perspektiv diskuterte jeg hvordan et gitt perspektiv skapte en viss konstruksjon av barna. Jeg drøftet henholdsvis *konstruksjon av barnet som en passiv omsorgsmottager*, *konstruksjon av barnet i bakgrunnen*, *konstruksjon av et tydelig barn* og *konstruksjon av barnet som objekt*.

Noen tendenser i mine funn er i overensstemmelse med øvrig forskning og litteratur. Blant annet tematiserte alle saksbehandlerne barnas behov, mens kun en saksbehandler ga en utpreget aktiv og kompetansefokuset beskrivelse av barnet. Det har blitt påpekt at det foreligger et dominerende perspektiv på barn som passive omsorgsmottagere, som i større eller mindre grad får dekket sine behov (Andenæs & Skollerud, 2003; Mayall, 2000; Taylor, 2004). Jeg fant også i tråd med annen forskning et sterkt fokus på foreldrene i fortellingene, særlig knyttet til fortellinger om begrunnelser for plasseringen. Linjene til barnas liv og hverdag hadde i samsvar med annen forskning en tendens til å forbli implisitte (Christiansen & Anderssen, 2010; Holland, 2001). Perspektivet *Barnet som kontekstualisert* utvidet og nyanserte dette bildet. Foreldrene og deres tilkortkommenhet får mye oppmerksomhet i fortellingene, men det var også flere av saksbehandleren som tematiserte og så ressurser i barnas øvrige kontekst.

Samtaler med barn kan se ut til å være mer forekommende i denne studien enn det flere andre beskriver (Egelund, 2006; Husby, 2009; Juul, 2004). Alle saksbehandlerne som gjennomførte planlagte plasseringer beskrev at de hadde snakket med barna på forhånd, selv om omfanget og på hvilke tidspunkt i prosessen samtalene hadde funnet sted ikke alltid ble tydeliggjort. I de akutte plasseringene var det naturlig nok mer varierende hvorvidt barna var snakket med, men enkelte fortalte også her om hvordan de hadde snakket med barnet, og hva de hadde lagt

vekt på. Samtidig forteller flere saksbehandlere om usikkerhet rundt barnas tanker, følelser og forståelse. Dette kan antyde at en tettere kontakt og bedre kjennskap til barna kunne vært hensiktsmessig.

Som nevnt inneholdt hvert perspektiv bredde og unntak, og generelt kan *variasjon* beskrives som et hovedfunn i denne studien. Det varierte mellom saksbehandlerne hva som var i fokus i fortellingene, hvordan plasseringen, barna og familiene ble snakket om, og i hvilken grad barnet ble tydeliggjort som et subjekt i fortellingene. Et spørsmål blir da hva som var bakgrunnen for denne variasjonen. Et logisk svar ville være variasjon mellom sakene, at egenskaper og karakteristikk ved den enkelte sak medførte variasjon i saksbehandlerne fortellinger. Det er likevel ingen åpenbare sakskarakteristikk som kan synes som forklarende for variasjonen. Blant annet kunne sakene til James og Linn tilsynelatende ha en del til felles, begge var for eksempel akutte og involverte flere søsken. Fortellingene fra disse to plasseringene var likevel svært ulike. Saksbehandleren til James beskriver utførlig hva hun var opptatt av da hun snakket med barna, og at de samarbeidet med en lærer som ble med på plasseringen for å øke barnas trygghet i situasjonen, mens Linns saksbehandler forteller lite om hvilke grep som ble tatt for å gjøre situasjonen forståelig og håndterlig for barna. På bakgrunn av dette kan man undre seg over hva som er bakgrunnen for variasjonen, og årsakene kan ligge på flere nivåer. Det kan være snakke om strukturelle forhold som økonomi og personalressurser, lokale normer på ulike barnevernkontorer, eller individuelle forskjeller knyttet til erfaring og kompetanse. Når det er rom for den bredde og variasjon som det jeg fant i disse sakene, er det grunn til å rette fokus mot kunnskapsgrunnlaget i barnevernet, og i hvilken grad dette er enhetlig og veiledende for arbeidet. Dette reiser også spørsmål som hva slags kunnskap barnevernet har behov for, og hvordan denne kunnskapen kan gjøres tilgjengelig og anvendelig.

4 Avsluttende diskusjon

I denne avsluttende diskusjonen vil først betraktninger knyttet til metode, analyse og resultater bli diskutert. Deretter vil implikasjoner ved studiens funn diskuteres, før en avsluttende konklusjon.

4.1 Metodiske betraktninger

Når det gjelder kvalitetsvurdering i kvalitativ forskning, pågår det diskusjoner om hvordan dette best kan håndteres. Det råder enighet om at validitets- og reliabilitetsbegrepene som benyttes innen kvantitativ forskning ikke er egnede, men hvorvidt man skal anvende disse kriteriene i tilpassede varianter, eller utvikle egne kvalitetsmål er omdiskutert (Emden & Sandelowski, 2002; Lewis & Ritchie, 2003). Jeg vil diskutere de metodiske forutsetningene i denne studien, ved hjelp av Malteruds (2011) begreper for vurdering av kvalitet: *refleksivitet*, *relevans* og *validitet*. Jeg vil dele validitetsbegrepet i intern og ekstern validitet.

4.1.1 Refleksivitet

Det å rapportere prosessen og analysene på en åpen og gjennomsiktig måte, med en kontinuerlig refleksjon rundt de valgene man tar og mulig konsekvenser av disse, trekkes av flere frem som et kjernepunkt i vurdering av kvalitative studier (Finlay, 2002; Haavind, 2000; Ortlipp, 2008). Dette fanges opp av Malteruds (2011) refleksivitetsbegrep. Det skal være mulig å følge forskerens vurderinger og tolkninger. Jeg har blant annet etterstrebet å synliggjøre mine valg og tolkninger gjennom tydeliggjøring av min teoretiske og empiriske forforståelse, og bakgrunnen for interessen i denne studien. Jeg har også forsøkt å imøtekomme dette kriteriet ved å rapportere mine metodiske valg og analyseprosessen på en grundig måte. I resultatdelen og den innledende diskusjonen, har jeg benyttet teksteksempler for å binde materialet og resultatene sammen, og for å tydeliggjøre de tolkninger og slutninger jeg har gjort. Min forforståelse har hatt betydning for hva jeg har sett i materialet, hvordan jeg har valgt å systematisere det, og hva jeg har ansett som sentralt og relevant.

Flere påpeker at forskerens subjektive tanker og følelser kan påvirke prosess og resultat i kvalitativ forskning (Finlay, 2002; Willig, 2001). Som de fleste andre, har jeg noen tanker og

meninger om hva som er hensiktsmessig perspektiver i barnevernets arbeid. Det innledende arbeidet med materialet skapte interesse og engasjement hos meg, men jeg fikk også tanker om hvordan de kunne forholdt seg i ulike situasjoner. Det er noen saksbehandlere som forteller om barna og plasseringene på måter det var lettere for meg å følge enn andre, og jeg var i varierende grad enig i argumenter og vurderinger. Dette har antageligvis vært av betydning for mitt analysearbeid, og vært med å forme hva jeg har ønsket å legge vekt på. Samtidig har jeg forsøkt å opprettholde en kontinuerlig refleksjon og bevissthet rundt dette, og det har vært et mål å få frem bredde og unntak i materialet. Jeg har forsøkt å holde meg nær materialet, og stadig gått tilbake til rådataene. Gjennom en slik bevissthet og grundige beskrivelser av forforståelse og analyseprosess, har jeg forsøkt å tilrettelegge for en lesers vurdering av mine valg og fortolkninger.

4.1.2 Relevans

Relevans er knyttet til hva studiens resultater kan bidra med, og om det er resultater av betydning (Malterud, 2011). Generelt er forskning på barnevernsfeltet viktig, og behovet for forskning på forståelse og kunnskapsgrunnlag har blitt trukket frem (Ulvik, 2009; Andenæs, 1997). Spørsmålet blir da om denne studien har gitt resultater som kan bidra i dette. Flere har påpekt generelle tendenser innen området jeg har utforsket, og trukket linjer til en mulig bakenforliggende forståelse av barn og utvikling (Andenæs & Skollerud, 2003; Holland, 2001; Juul, 2010). Litteraturen på feltet tyder på at det ofte forskes på et avgrenset område, som for eksempel begrunnelser for plassering, og resultatene diskuteres opp mot en mulig utviklingsforståelse. I denne studien har jeg forsøkt å utforske perspektiver på barn og utvikling mer direkte i materialet og slik etterstrebet å knytte materialet og funn på perspektivnivå tettere sammen. Jeg har gjennom arbeidet med materialet forsøkt å løfte frem bredde og variasjon for å synliggjøre mer enn de generelle tendensene.

4.1.3 Intern validitet

Malteruds (2011) siste kriterium er validitet, og hun skiller mellom intern og ekstern validitet. Hun beskriver vurderingen av intern validitet som å spørre seg selv om egnetheten til anvendt metode og referanseramme for å gi gyldige svar på det man undersøker.

Intervjumaterialet

Intervjumaterialet i denne studien er ikke det mest typiske for kvalitative analyser. Det er et strukturert intervju, selv om deler av intervjuet riktignok inneholder åpne spørsmål. Dette har sine fordeler og ulemper. At intervjuet er strukturert innebærer at tolkninger må foretas med bevissthet om at fortellingene som fremkommer potensielt kunne vært mer utdypet og nyansert. Hvis informasjon ikke utdypes eller fortelles, er dette grunnet intervjuet og situasjonen, eller at saksbehandleren ikke anser informasjonen som relevant? At informantene ikke nødvendigvis har fortalt om sine tanker og refleksjoner på en uttømmende måte kan være en ulempe, som gjør materiale mindre robust. Samtidig kan den strukturerte settingen også være tilførende, gjennom å vekke spørsmål rundt hva som *ikke* ble fortalt i denne konteksten. Det legges til rette for å utforske saksbehandlerens assosiasjoner ut i fra de gitte spørsmålene, med lite retningsgivende spørsmål fra intervjueren. Det er likevel mulig at denne intervjuformen kan ha bidratt til bredden og variasjonen som ble funnet i resultatene, og at det fra noen av saksbehandlerne kunne fremkommet mer informasjon med en mer utforskende intervjuform. Jeg har forsøkt å ta høyde for mulige begrensninger ved at intervjuet er strukturert ved å understreke av det som studeres er saksbehandlerens *fortellinger*, noe som reflekteres i både epistemologisk rammeverk og formuleringen av forskningsspørsmålet.

Det ble vurdert at intervjuet ga relevant informasjon for å belyse forskningsspørsmålet, da et intervju som omhandler en plassering av et barn i barnevernet bør kunne antas å aktualisere perspektiver på barn og utvikling. Dette med tanke på hva de velger å fortelle om barna og familien, hva som betraktes som utilstrekkelige omsorgsvilkår, hvordan barnet har blitt ivaretatt og lignende.

Forskningsspørsmål og analysespørsmål

Mitt forskningsspørsmål, *Hvilke perspektiver på barn og utvikling fremkommer i fortellingen om plasseringen?*, er relativt bredt og retter seg mot et overordnet og fortolket nivå. Dette spørsmålet krevde konkretiserte og anvendbare analysespørsmål, da svaret på forskningsspørsmålet ikke kan hentes direkte ut av materialet. Et viktig forhold er da om analysespørsmålene var gode og egnede for å belyse forskningsspørsmålet. Gjennom teori og empiri som ble presentert innledningsvis forsøkte jeg å underbygge og tydeliggjøre grunnlaget for formuleringen av analysespørsmål. Flere har trukket linjer mellom hvordan det snakkes om barn, hvordan plasseringer begrunnes, og i hvilken grad barn blir snakket med

som mulig reflekterende for en utviklingsforståelse i barnevernet (Andenæs, 1997; Andenæs & Skollerud, 2003; Angel, 2010; Juul, 2010). Likevel gjorde valget av disse analysespørsmålene at andre interessante aspekter ved materialet ble nedprioritert. For eksempel ble mer generelle prosessbeskrivelser og saksbehandlernes fortellinger om egne opplevelser i større grad inkludert i de innledende analysene, mens dette ble nedprioritert da det var behov for større grad av fokusering. Et slikt valg var nødvendig for å få et håndterbart datamateriale. Analysespørsmålene kunne blitt formulert på en rekke ulike måter, og andre spørsmål hadde gitt andre svar. Samtidig rommet analysespørsmålene en stor og sentral del av materialet, og jeg opplevde dem som nyttige for å belyse forskningsspørsmålet.

Teoretisk og epistemologisk rammeverk

Det teoretiske utgangspunktet for studien var en utviklingsforståelse som anser barnet som en aktiv deltaker i egen utvikling, og som utvikles gjennom interaksjon og transaksjon med sine omgivelser (Hundeide, 2003; Lerner, 2001; Toverud et al., 2002). En slik utviklingsforståelse har blitt etterspurt for barnevernets arbeid (Andenæs, 1997; Juul, 2010), og ble vurdert som et hensiktsmessig utgangspunkt for mitt forskningsspørsmål.

Både teoretisk, metodisk og epistemologisk bakgrunn for studien kan plasseres innen et sosialkonstruktivistisk rammeverk. Ved å innta et slikt perspektiv, forsøkte jeg å anerkjenne at det som fremkommer i resultatene har sitt grunnlag i disse fortellinger i denne konteksten. Resultatene som fremkommer representerer fortolkede perspektiver på barn og utvikling i disse fortellingene, men det kan ikke sluttet direkte til saksbehandlerens totale forståelse av barn. Dette teoretiske og epistemologiske rammeverket er også det naturlige valg ut i fra forskningsspørsmålet.

Resultat og fortolkninger

De presenterte resultatene har fremkommet gjennom flere faser med kvalitative metoder, med bakgrunn i rammeverket som har blitt beskrevet. Resultatene representerer hva jeg fant relevant og interessant knyttet til perspektiver på barn og utvikling. Jeg har kategorisert informasjonen sammen på en måte jeg har funnet hensiktsmessig, og gitt perspektivene navn jeg vurderte som dekkende. Dette innebærer flere valg, som dermed kunne blitt gjort annerledes, og gitt et annet resultat. I og med at perspektivene rommer bredde og unntak, kan det antas at perspektivene har fanget opp sentrale elementer i materialet. Samtidig kunne man

med et annet teoretisk blikk eller andre metodiske grep gjort andre funn. På bakgrunn av de valg og vurderinger jeg har gjort, har jeg etterstrebet å rapportere resultater på en gyldig og representativ måte.

4.1.4 Ekstern validitet

Malterud (2011) beskriver at ekstern validitet omhandler vurderinger av i hvilken grad funn er overførbare utover den konteksten materialet ble innhentet i. I studiens utvalg er alle saksbehandlere kvinner, noe som kan ha en betydning for overførbareheten til mannlige barnevernsarbeidere. Det beskrives at man skal være oppmerksom på mulig betydning av kjønn i ulike kontekster (ibid). Det er mulig at kvinner kan ha en større tendens til å gi visse fortellinger eller beskrivelser. Samtidig er det generelt en sterk overrepresentasjon av kvinnelige ansatte i barnevernet, og tall fra SSB i 2007 beskriver at over 70 % av barnevernsansatte er kvinner (NOU 2009:8). Dermed burde ikke kjønn være et alvorlig hinder for overførbarehet til en stor andel barnevernsarbeidere.

Alle de inkluderte barnevernskontorene var i østlandsområdet, og vi vet at er nasjonal variasjon knyttet til utøvelse av arbeidet i barnevernet. Eksempelvis gjelder dette bruk av omsorgstiltak, der det er en høy forekomst av omsorgstiltak i Finnmark, og en lav i Sogn og Fjordane (SSB, 2012). Et annet aspekt er forhold ved barneverns klientene. Det er blant annet store variasjoner på landsbasis knyttet til andel innvandrere i befolkningen. Prosentandel innvandrere i befolkningen i ulike fylker varierer mellom 23 % og 2 % (SSB, 2009). Av de 23 kommunene som ligger over landsgjennomsnittet i innvandrerbefolkning er det kun tre som ikke ligger i østlandsområdet (ibid). Dette kan ha betydning for kommunikasjon og samarbeid i barnevernet, der blant annet språk kan være et hinder. Halvparten av intervjuene i denne studien omhandlet barn med ikke-norsk etnisk bakgrunn, noe som kanskje kan ha vært av betydning for en opplevelse av å forstå barna. Samtidig fremkom det ikke systematiske forskjeller knyttet til barnevernsarbeidernes fortellinger og barnas etnisk bakgrunn.

Intervjuene som er inkludert i denne studien er valgt fra hovedstudien ut i fra et kriterium om fylde og lengde. Dette kan bety at de aktuelle intervjuene kan skille seg ut også knyttet til andre forhold, og at fylden skyldes underliggende og ukjente sammenhenger. Samtidig representerer mine funn først og fremst bredde og variasjon. De identifiserte perspektivene rommer ulike vinklinger, og noen historier skilte seg ut. Hvis man tar utgangspunkt i

variasjonen, kan man tenke seg at et utvalg med andre saksbehandlere ved andre barnevernkontorer ville gitt tilsvarende variasjon, men kanskje inneholdt andre elementer. Det er ikke åpenbare forhold ved informantene, familiene eller intervjuene som skulle tilsi at variasjonen funnene representerer er unik. I tillegg er det viktig å trekke frem at kvalitativ forskning har som mål å fremme og vise mangfold, og har en vitenskapsteoretisk ramme som åpner for flere gyldige versjoner av sannhet og virkelighet (Willig, 2001; Malterud, 2011).

4.2 Implikasjoner for arbeidet i barnevernet

Jeg kjente på det enorme ubehaget ved å skulle ha en plassering, hvor jeg kjente at plutselig jeg var i sentrum i mine tanker, istedenfor at det var de som var i sentrum. Altså, det var jo ikke mitt liv det dreide seg om, ikke sant. Så sånn sett tenker jeg at det, for dem, så tror jeg ikke at det var det optimale. Det kunne sikkert ha vært en enda mye, mye bedre akutt plassering. For å si det sånn, ja. For når jeg blir utrygg, så formidler jeg helt sikkert det, på en eller annen måte. (Saksbehandler til Ada, 9 år)

Som sitatet fra saksbehandleren til Ada beskriver, byr arbeidet i barnevernet på både faglige og personlige utfordringer. Barnevernets samfunnsoppdrag er komplekst, og ofte uten enkle svar. Gjennom å utforske perspektiver på barn og utvikling i saksbehandlerens fortellinger, har jeg forsøkt å tydeliggjøre et kunnskapsgrunnlag som ofte forblir implisitt. Bevissthet om hvilken kunnskap man støtter sitt faglige blikk på, er viktig for en kontinuerlig refleksjon og evaluering av arbeidet som gjøres. Gjennom studien fremkom det fire fortolkede perspektiver, med variasjon i hva som ble vektlagt og hvordan dette ble fortalt. Som beskrevet anser jeg variasjonen som et sentralt funn, med tanke på hva dette kan fortelle om kunnskapsgrunnlaget og - behovet i barnevernet. Jeg vil trekke frem noen sentrale diskusjonstemaer som disse funnene aktualiserer.

4.2.1 Barns deltakelse versus beskyttelse

Alle saksbehandlerne tematiserte barnas behov, mens det kun var én saksbehandler som i tillegg beskrev barnet på en måte som skapte et utpreget aktivt bilde, der hun ”dro til seg omsorg” i omgivelsene utenfor kjernefamilien. Det har vært et økende fokus på barnet som en kompetent og aktiv deltaker i eget liv og utvikling (Kvaran, 2010; Sommer, 2003). Å inkorporere en slik forståelse i barnevernet, som har samfunnsoppgaven å beskytte barn og unge, kan by på utfordringer (Angel, 2010). Mayall (2006) hevder at beskyttelse har hatt en

tendens til å stå sterkere i barnevernets arbeid enn deltakelse. Flere har påpekt at barns posisjon i barnevernet fortsatt er beskjeden, og at barn i for liten grad blir snakket med; informert og konsultert (Holland, 2001; Juul, 2004; Slettebø, 2008). En anerkjennelse av utfordringen ved å overføre generell kunnskap til enkelttilfeller, impliserer at det er nødvendig å snakke med barn for å bli kjent med det enkelte barnets kontekst og opplevelse (Angel, 2010).

Samtidig retter flere søkelys mot at barnesamtaler i barnevernet må ha et mål og en funksjon, og ikke gjennomføres ukritisk (Healy, 1998; Sinclair, 2004). Barns rett til også å *la være* å uttale seg, og ”ikke blir hørt” har blitt løftet frem (Larsen, 2004). Slettebø (2008) påpeker at det trengs klarere retningslinjer for hvordan barn og unges meninger skal inkluderes i barnevernets arbeid. En reell inkludering av barna innebærer at det må brukes tid med barna, og innhenting av barnas synspunkter krever kompetanse, ressurser og vilje til å søke innsikt i deres opplevelser (ibid). Noen saksbehandlere i denne studien fortalte om interesse og nysgjerrighet på barnas perspektiv og indre liv, mens andre i mindre grad uttrykte dette i sine fortellinger.

I denne studien fant jeg at flere uttrykte at barna var vanskelige å forstå, og jeg argumenterte for det å snakke med barna som en kilde til bedre forståelse. At barnevernet skal prioritere barns deltakelse høyere har vært i fokus i senere tid (BLD, 2009), og det understrekes at både lovverk og retningslinjer legger føringer for at samtaler med barn skal gjennomføres (BLD, 2008). Samtidig er det reist oppmerksomhet mot at et ensidig fokus på barn som kompetente aktører kan føre til at barn får for mye ansvar (Angel, 2010), eller at barn settes i lojalitetskonflikt (Oterholm, 2003). Barn har også behov for beskyttelse, og dette er en viktig del av barnevernets oppgave (Slettebø, 2008). Haugli (2004) uttrykker bekymring for den sterke fokuseringen på barns kompetanse og rettigheter. Hun beskriver at pendelen har svingt fra et fokus på barns behov for omsorg og beskyttelse, til barns rett til selvbestemmelse og autonomi. Haugli setter spørsmålsteget ved om beskyttelsen av barns rettigheter har blitt viktigere enn beskyttelsen av barnet. Det er ulike meninger om hvilke perspektiv på barn som er mest hensiktsmessig. Det er et generelt inntrykk i den offentlige debatt og politiske føringer at barn bør lyttes til og komme tydeligere frem i saker som angår dem, selv om flere påpeker nødvendigheten av en god balanse mellom deltakelse og beskyttelse.

4.2.2 Vurderinger av barnets beste

Så spurte jeg om han hadde det bra der da (i beredskapshjemmet), og ”ja, jo, han hadde jo det da”. Så smilte han, når jeg spurte. Kunne liksom ikke helt innrømme det, men han...han strålte, og hadde glimt i øyet igjen, og han var ikke så sint og utagerende lenger. (Saksbehandler til Morten, 12 år)

Det å hjelpe barn ut av vonde og utilstrekkelige omsorgssituasjoner, og se ny trivsel og positiv utvikling må være en god bekreftelse av de vurderingene som er gjort for en saksbehandler. Som beskrevet innledningsvis er barnets beste det veiledende prinsipp for barnevernets arbeid, men å vurdere barnets beste er ikke nødvendigvis noen enkel oppgave. Flere påpeker at synet på barnets beste er sosialt konstruert, og kontinuerlig i endring (Egelund, 2006; Havik, 2004). Forståelsen av barnets beste er knyttet til kulturelle, historiske og lokale normer og svingninger.

Bunkholdt (2010) er kritisk til nytten av begrepet barnets beste, og ikke minst til at det skal fungere som et prinsipp i betydningsfulle avgjørelser i barn liv. Hun påpeker at begrepets manglende presisjon gjør det lite funksjonelt. Når det er motstridende meninger om vurderinger eller bestemmelser om et barn vil alle påberope seg å ønske det beste for barnet, men med varierende meningsinnhold og konsekvenser (ibid). Bunkholdt viser til at et rettighetsprinsipp kunne vært mer anvendelig, noe som også har blitt foreslått av andre (Hollander, 2001 i Slettebø, 2008; NOU 2009:22).

Det foreligger noen relativt allmenne oppfatninger i Norge om hva som er godt for barn, men det finnes ingen vedtatt sannhet om hva som er ett barns beste. Kunnskap for å vurdere ett enkelt barns beste må baseres på informasjonsinnhenting og interaksjon med det aktuelle barnet og dets familien. Ut i fra denne informasjonen, må det tas avgjørelser og vurderinger ut i fra fagkunnskap og skjønn.

4.2.3 Kunnskap og kompetanse i barnevernet

På bakgrunn av den tidligere variasjonen innen perspektivene som tidligere ble beskrevet, ønsker jeg å rette fokus mot kunnskapsgrunnlaget i barnevernet, og hva dette består av. Dette kan selvsagt diskuteres på flere nivåer; fra individuell kompetanse til politisk og systemisk tilrettelegging. Det er utenfor denne oppgavens rammer med en inngående diskusjon, men jeg vil forsøke å gi et visst inntrykk av meningsstrømninger på feltet. Når det gjelder individnivå

har den enkelte barnevernsarbeider en utfordrende og kompleks arbeidssituasjon, blant annet grunnet en dobbeltrolle som hjelper og kontrollør (Christiansen & Havnen, 2003; Juul, 2004). I tillegg skal det fattes avgjørelser med stor betydning for de involverte. Befringutvalget beskriver at profesjonell kompetanse i barnevernet dekker en rekke områder, og sammenfatter dette med følgende kompetansekategorier: personlig, kommunikativ, faglig og etisk. (NOU 2009:8). Det faglige er altså ett aspekt, men andre egenskaper og evner er også helt sentrale. Enkelte har påpekt at barnevernsarbeiderne må lene seg like mye på egen moral og verdivurdering som faglig kompetanse (Christiansen & Andressen, 2010).

Når det gjelder det faglige grunnlaget anses utviklingspsykologi av mange som en sentral kunnskapsleverandør i barnevernet (Havik, 2004; Backe-Hansen, 2003). Utviklingspsykologien har blant annet bidratt med kunnskap om forhold knyttet risiko eller beskyttelse i utviklingen, og tilknytningsforskning (Havik, 2004). Ulike utviklingspsykologiske modeller har samtidig ulikt fokus og gir ulike svar (Andenæs, 2004). Flere har reist spørsmål ved om praksis i barnevernet i for stor grad er preget av en individfokusert og dekontekstualisert tradisjonell utviklingspsykologi (Andenæs & Skollerud, 2003; Taylor, 2004; White, 1998). Storø (2010) påpeker at barnevernsfeltet er preget av flerfoldighet heller enn entydighet, der det må rettes fokus mot flere nivåer. Det understrekes at kunnskapen som arbeidet i barnevernet skal basere seg på må legge til rette for et helhetsperspektiv på barnets situasjon (Andenæs, 2004; Backe-Hansen, 2004). Faglig kunnskap er altså en av flere kompetanser en barnevernsarbeider må inneha, og hvilken forståelsesmodell som anvendes kan gi arbeidet noe ulikt fokus og retning. I tillegg har det blitt rettet søkelys mot hvor sterkt den teoretiske kunnskapen versus den erfaringsbaserte skal stå i barnevernet, og det understrekes at erfaringsbasert kunnskap ikke må undervurderes (Taylor & White, 2001).

BLD og Bufdir (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet) beskriver i sin forskningsstrategi for 2009-2012 hvordan de definerer et kunnskapsbasert barnevern: *Med kunnskapsbasert barnevern mener vi at barnevernet skal basere fagutøvelsen på best mulig tilgjengelig vitenskapelig kunnskap sammen med utøverens erfaringer, kritiske og etiske vurderinger, brukerens preferanser og med kontekstuelle hensyn* (s. 4). De understreker med dette at både forsknings- og erfaringsbasert kunnskap er sentralt. Vindegg (2010) kommenterer at en slik definisjon åpner for at kunnskap er mer enn det som oppnås gjennom randomiserte, kontrollert studier. Med dette aktualiserer hun diskusjonen rundt evidensbasert praksis i

barnevernet. Evidensbasert praksis har både blitt ønsket velkommen som en mulighet til å sikre praksis basert på kunnskap (Karlsen, 2011), og blitt kritisert for å bygge på et reduksjonistisk menneskesyn (Angel, 2003), og sett som begrensende for faglig autonomi (Ekeland, 1999 i Backe-Hansen, 2009). Evidensbaserte metoder har hatt en plass i barnevernet siden 1997, da metoden multisystemisk terapi (MST) ble lansert, og senere har Parent Management Training (PMT) og andre kommet til (Bunkholdt, 2010). Det påpekes at evidens er noe som skapes, og at det er viktig å klargjøre hva slags evidens man baserer seg på (Storø et al., 2010). Ulvik (2009) fremhever at evidensbaserte praksiser hviler på en antagelse om at problemer som skal løses er spesifikke og sammenlignbare, med kausalitet mellom intervensjon og resultat. Det understrekes videre at generalisert kunnskap ikke kan erstatte behovet for lokal og spesifikk kunnskap (ibid), og at familier i barnevernet ofte har langt mer sammensatte problemer enn det de evidensbaserte programmene retter seg mot (Bunkholdt, 2010). Balansen mellom faglig kunnskap og faglig autonomi står altså sentralt i denne debatten, i tillegg til fokus mot å beholde en bred forståelse av hva kunnskap er, og hvordan kunnskap kan oppnås. Den enkelte barnevernsarbeider har en utfordrende oppgave i å stå trygt i dette landskapet, der det finnes sterke meninger og interesser. At dette kan gi utslag i ulike praksiser er ikke overraskende, og en videre debatt om hva slags kunnskap som er hensiktsmessig og anvendelig i barnevernet er nødvendig.

4.2.4 En kontekstualisert forståelse av barnevernets arbeid

(I: Hvis du kunne ønske at en ting skulle vært annerledes nå når barnet er plassert på institusjon, hva ville det vært?) (Sukk) At jeg kunne reist ut der, og sagt til han at sånn og sånn blir det fremover. Så og så mange dager, uker, måneder skal du bo her, så skal du videre til den familien, da skal du gå på den skolen. At jeg kunne fortelle han hva som skjer i livet hans fremover, at han slapp den forferdelige uvissheten han lever i. Det skulle jeg ønske. (Saksbehandler til James, 10 år)

Gjennom oppgaven har jeg fokusert på perspektiver på barn og utvikling hos saksbehandlerne i barnevernet. Avslutningsvis er det viktige å understreke at saksbehandlerne ikke arbeider uavhengig av kontekst og rammer. Betydningen av kontekst og en helhetlig forståelse har stadig blitt tematisert i oppgaven. På samme måte som at det er viktig at barnevernet ser barn og familier i en helhetlig kontekst, er det også sentralt å se barnevernet i en mer helhetlig kontekst enn deres perspektiver på barn og utvikling. Flere saksbehandlere uttrykker frustrasjon over systemiske anliggender. Blant annet nevnes § 4-13 i Barnevernloven, som

sier at vedtak om omsorgsovertagelse skal iverksettes så snart som mulig, og innen seks uker etter vedtak. Det påpekes at dette fører til at barn må flyttes før fosterhjem foreligger, og at mange barn må mellomplasseres. Generell frustrasjon over mangel på fosterhjem eller beredskapshjem uttrykkes også av flere.

I tillegg til at forståelsesmodellene og kunnskapsgrunnlaget er sentralt for barnevernsarbeidernes avgjørelser, har de også en rekke andre forutsetninger for sitt arbeid. Det påpekes at når noe går galt i en barnevernssak, er det ofte saksbehandlerne som tillegges ansvar (Grinde, 2000 i Dahle & Hennem, 2008). Viktige rammebetingelser som økonomi og personalressurser kommer i liten grad i fokus (Steinkopf et al., 2006 i Dahle & Hennem, 2008). Slettebø (2008) fremhever tid, kompetanse og metodiske ferdigheter i å samtale med barn, som mulige forklaringer på tendensen til at barn i liten grad blir inkludert i barnevernssaker. I tillegg må arbeidet kontinuerlig hjemles i relevante lover. Rammeverket for arbeidet i barnevernet gir visse forutsetninger; og ressurser og kompetanse er avgjørende for at arbeidet kan utføres på best mulig måte.

4.3 Konklusjon

Barnevernets arbeid er komplekst. Det er rammet inn av lover og verdibaserte prinsipper, med et bredt og variert kunnskapsgrunnlag. Denne studien har forsøkt å synliggjøre perspektiver på barn og utvikling i saksbehandlerne fortellinger. Innen perspektivene som fremkom i studiens resultat, var det stor variasjon i hva som ble vektlagt, og hvordan det ble fortalt om barna og familiene. Variasjonen i saksbehandlerne fortellinger så ikke ut til å være knyttet til variasjon mellom sakene, noe som kan tyde på at saksbehandlerne hadde anlagt ulike perspektiver knyttet til forståelse og vurdering. På bakgrunn av dette kan det konkluderes med at kompetansetilførsel på ulike nivåer i barnevernet kunne vært hensiktsmessig. Dette for å fortsette arbeidet mot hvordan man best mulig kan forstå og hjelpe barna og deres familier, øke den enkelte saksbehandlers trygghet i egne vurderinger og avgjørelser, i tillegg til å bidra til en viktig fagutvikling i et utfordrende og sammensatt fagfelt.

Litteraturliste

- Aamodt, I., Aamodt, L., & Jørgensen, B. (2002). Enslige mødre familier med store psykososiale belastninger. *Nordisk sosialt arbeid*, 4, 194-200. Hentet fra: http://www.idunn.no/ts/nsa/2002/04/enslige_modre_familier_med_store_psykososiale_belastninger?mode=print&skipDecorating=true&textSize
- Andenæs, A. (1997). Fra usynlig offer til synlig aktør: å ta dagliglivet på alvor i barnevernsarbeid. I E. Backe-Hansen & T. Havik (Red.), *Barnevern på barns premisser* (s. 163-173). Oslo: Ad Notam Gyldendal
- Andenæs, A. (2002). Når det selvfølgelig faller bort: Om besteforeldreskapet i utsatte familier. I K. Thorsen & R. Toverud (Red.), *Kulturpsykologi. Bevegelser i livsløp* (128-151). Oslo: Universitetsforlaget.
- Andenæs, A. (2004). Hvorfor ser vi ikke fattigdommen? Fra en undersøkelse om barn som blir plassert utenfor hjemmet. *Nordisk Socialt Arbeid*, 22(1), 19-33. Hentet fra: http://www.idunn.no/ts/nsa/2004/01/hvorfor_ser_vi_ikke_fattigdommen_fra_en_undersokelse_om_barn_som_bli_plass?languageId=2
- Andenæs, A. (2005). Til barnas beste. *Tidsskrift for norsk psykologforening*, 42, 1116-1118. Hentet fra: <http://psykologtidsskriftet.no/pdf/2005/1116-1119.pdf>
- Andenæs, A. (2012). Hvilket barn? Om barn, barndom og barnehage. *Nordisk barnehageforskning*, 5. Hentet fra: <https://grundtvig.hio.no/index.php/nordiskbarnehageforskning/article/view/103/165>
- Andenæs, A., & Skollerud, K. (2003). Flytting i offentlig regi. Fra en undersøkelse om barn mellom seks og tolv år som blir plassert utenfor hjemmet. I E. Backe-Hansen (Red.), *Barn utenfor hjemmet. Flytting i barnevernets regi* (s. 23-43). Oslo: Gyldendal akademisk.

- Angel, B. Ø. (2003). Evidensbaserte programmer - kunnskapsformer og menneskesyn i sosialt arbeid. *Nordiske sosialt arbeid*, 2, 66-72. Hentet fra:
[http://www.idunn.no/ts/nsa/2003/02/evidensbaserte_programmer -
kunnskapsformer og menneskesyn i sosialt arbeid](http://www.idunn.no/ts/nsa/2003/02/evidensbaserte_programmer_-_kunnskapsformer_og_menneskesyn_i_sosialt_arbeid)
- Angel, B. Ø. (2010). Barnet som aktør og kunnskapsbærer - en utfordring for barnevernets profesjonelle ekspertise. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 3, 141-150. Hentet fra:
<http://www.idunn.no/ts/tnb/2010/03/art04?languageId=1>
- Ashworth, P. (2008). Conceptual foundations of qualitative psychology. I J. A. Smith (Red.), *Qualitative Psychology. A Practical Guide to Research Methods* (2 utg.) (s. 4 -25). London: Sage Publications.
- Backe-Hansen, E. (2003a). Justifying out-of-home placement: a multiple case study of decision-making in child welfare and protection services. *International Journal of Child and Family Welfare*, 6(4), 151-166. Hentet fra:
http://www.acco.be/download/nl/9011718/file/journal_2003-jg06-4-justifying_out-of-home_placement.pdf
- Backe-Hansen, E. (2003b). Rettferdiggjøring av omsorgsovertagelse. I E. Backe-Hansen (Red.), *Barn utenfor hjemmet. Flytting i barnevernets regi* (s. 70-92). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Backe-Hansen, E. (2004). *God nok omsorg. Riktige beslutninger i barnevernet*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Backe-Hansen, E. (2009). Hva innebærer et kunnskapsbasert barnevern? *Fontene forskning. Et tidsskrift fra Fellesorganisasjonen (FO)*, 2, 4-16. Hentet fra:
http://multimedia.api.no/www.frifagbevegelse.no/archive/02963/Fontene_Forskning_2963520a.pdf

Backe-Hansen, E., & Frønes, I. (2012). Innledning. Hvordan forske på og med barn og unge? I E. Backe-Hansen & I. Frønes (Red.), *Metoder og perspektiver i barne - og ungdomsforskning* (s. 11-32). Oslo: Gyldendal akademisk.

Barne - og likestillingsdepartementet (BLD) og Barne -, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2009-2012). *Et kunnskapsbasert barnevern. Strategi for FoU-arbeidet i Barne – og likestillingsdepartementet og Barne -, ungdoms- og familiedirektoratet. 2009-2012*. Hentet fra:

<http://www.bufetat.no/Documents/Bufetat.no/Bufdir/Forskning%20og%20utvikling/FoU-strategi%202009-2012.pdf>

Barne -, likestillingsdepartementet (BLD). (2007). *Saksgang i barnevernet*. Hentet fra:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/tema/barnevern/barnevern-ansvarsfordeling/saksgang-i-barnevernet.html?id=415354>

Barne -, likestillingsdepartementet (BLD). (2009). *Snakk med meg! En veileder i å snakke med barn i barnevernet*. Hentet fra:

http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Barnevern/Veileder_barne_og_likestilling.pdf

Barnekonvensjonen (1989). *FNs konvensjon om barns rettigheter*. Hentet fra:

http://www.regjeringen.no/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

Barnevernloven (bvl.) (1992). *Lov om barneverntjenester*. Hentet fra:

<http://www.lovdatabasen.no/all/hl-19920717-100.html>

Belsky, J. (2008). Social-contextual determinants of parenting. *Encyclopedia on early childhood development*. Hentet fra: [http://www.child-](http://www.child-encyclopedia.com/pages/PDF/parenting_skills.pdf#page=66)

[encyclopedia.com/pages/PDF/parenting_skills.pdf#page=66](http://www.child-encyclopedia.com/pages/PDF/parenting_skills.pdf#page=66)

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-191. doi: 10.1191/1478088706qp063oa

- Brody, G. H., & Flor, D. L. (1997). Maternal psychological functioning, family processes, and child adjustment in rural, single-parent, African American families. *Developmental Psychology*, 33(6), 1000-1011. doi: 10.1037/0012-1649.33.6.1000
- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American psychologist*, 32(7), 513-531. Hentet fra: <http://maft.dept.uncg.edu/hdf/facultystaff/Tudge/Bronfenbrenner%201977.pdf>
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental psychology*, 22(6), 723-742. doi: 10.1037/0012-1649.22.6.723
- Brown, L., Callahan, M., Strega, S., Walmsley, C., & Dominelli, L. (2009). Manufacturing ghost fathers: the paradox of father presence and absence in child welfare. *Child & Family Social Work*, 14(1), 25-34. doi: 10.1111/j.1365-2206.2008.00578.x
- Bunkholdt, V. (2010). Statens helsetilsyn: Et kritisk blikk til "barnets beste". *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 2, 110-124. Hentet fra: <http://www.idunn.no/ts/tnb/2010/02/art06?languageId=1>
- Burman, E. (2008). *Deconstruction developmental psychology*. East Sussex: Routledge.
- Chamraz, K. (2003). Grounded Theory. Objectivist and Constructivist Methods. I N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Red.), *Strategies of Qualitative Inquiry* (s. 249- 291). Thousand Oaks: Sage.
- Chamraz, K. (2006). *Constructing Grounded Theory: A practical Guide through Qualitative Analysis*. London: Sage.
- Christiansen, Ø, & Anderssen, N. (2010). From concerned to convinced: reaching decisions about out-of-home care in Norwegian Child Welfare Services. *Child & Family Social Work*, 15(1), 31-40. doi: 10.1111/j.1365-2206.2009.00635.x

- Christiansen, Ø, & Havnen, K.J.S. (2003). Plassering utenfor hjemmet - sammenbrudd eller gjennombrudd? I E. Backe-Hansen (Red.), *Barn utenfor hjemmet. Flytting i barnevernets regi* (s. 44-69). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Dahle, R., & Hennum, N. (2008). Prosjektets bakgrunn, problemstillinger og begreper. I R. Dahle & N. Hennum (Red.), *Barnevernstjenestens håndtering av saker med vold og seksuelle overgrep (NOVA-rapport 5/2008)*. Hentet fra: http://norlag.nova.no/asset/3446/1/3446_1.pdf#page=12
- Dearing, E., Zachrisson, H. D., & Mykletun, A. (2011). Fattigdommens konsekvenser for utvikling og psykisk helse. *Tidsskrift for norsk psykologforening*, 48(8), 785-787. Hentet fra: <http://www.psykologtidsskriftet.no/pdf/2011/785-787.pdf>
- Egelund, T. (2006). Børns tarv og børns ret: Varetages de nødvendige hensyn til barnet i børneforsorgssager? *Dansk Sociologi*, 14(2), 39-57. Hentet fra: <http://rauli.cbs.dk/index.php/dansksociologi/article/view/364/359>
- Egelund, T., & Hestbæk, A. D. (2003). *Anbringelse af børn og unge uden for hjemmet. En forskningsoversigt*. København: Socialforskningsinstituttet. Hentet fra: <http://www.sfi.dk/Files/Filer/SFI/Pdf/Rapporter/2003/0304Anbringelse.pdf>
- Einarsson, J. H., & Sandbæk, M. (1997). *Forebyggende arbeid og hjelpetiltak i barneverntjenesten. Med vekt på myndiggjørende praksis (NOVA temahefte 2/97)*. Hentet fra: http://www.nova.no/asset/3626/1/3626_1.pdf
- Ellingsen, I. T. (2007). Å miste omsorgen for sitt barn. *Nordisk sosialt arbeid*, 27(4), 263-275. Hentet fra: http://www.idunn.no/file/ci/4661059/nsa_2007_04_pdf.pdf#page=31
- Emden, C., & Sandelowski, M. (2002). The good, the bad and the relative, part two: Goodness and the criterion problem in qualitative research. *International Journal of Nursing Practice*, 5(1), 2-7. doi: 10.1046/j.1440-172x.1999.00139.x

- Finlay, L. (2002). "Outing" the researcher: The provenance, process, and practice of reflexivity. *Qualitative health research*, 12(4), 531-545. doi: 10.1177/104973202129120052
- Pressemelding fra barneombudet (2010). *FN med kritiske merknader til Norge – 01/10*. Hentet fra: <http://www.barneombudet.no/presserom/pressemeldinger/fn-med-kri/?utskrift=1>
- Freisthler, B., Merritt, D. H., & LaScala, E. A. (2006). Understanding the ecology of child maltreatment: A review of the literature and directions for future research. *Child Maltreatment*, 11(3), 263-280. doi: 10.1177/1077559506289524
- Grinde, T. V. (1997). Kunnskapsstatus for barnevernet: noen utviklingstendenser 1993-1996. I E. Backe-Hansen & T. Havik (Red.), *Barnevern på barns premisser* (s. 27-46). Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Gulbrandsen, L. M. (2006a). Kulturpsykologiske tilnærminger til barns utvikling. I L. M. Gulbrandsen (Red.), *Oppvekst og psykologisk utvikling* (s. 13-49). Oslo: Universitetsforlaget.
- Gulbrandsen, L. M. (2006b). Urie Bronfenbrenner: En økologisk utviklingsmodell. I L. M. Gulbrandsen (Red.), *Oppvekst og psykologisk utvikling* (s. 50-71). Oslo: Universitetsforlaget.
- Haavind, H. (2000). På jakt etter kjønnede betydninger. I H. Haavind (Red.), *Kjønn og fortolkende metode: Metodiske muligheter i kvalitativ forskning* (s.7-59). Oslo: Gyldendal norsk forlag.
- Hansen, B. R. (2006). Daniel Sterns utviklingsmodell. I L. M. Gulbrandsen (Red.), *Oppvekst og psykologisk utvikling* (s. 172-201). Oslo: Universitetsforlaget.
- Haugli, T. (2004). Til barnets beste. Familiebilder familiemønstre i endring. *Kirke og Kultur*, 3, 345-360. Hentet fra:

[http://www.idunn.no/ts/kok/2004/03/til barnets beste familiebilder familiemonstre i endring?languageId=2](http://www.idunn.no/ts/kok/2004/03/til_barnets_beste_familiebilder_familiemonstre_i_endring?languageId=2)

Havik, T. (2004). Del II: Det barnefaglig kunnskapsgrunnlaget. I T. Havik, M. Y. Larsen, S. Nordstoga & J. Veland (Red.), *Barnevernet. Forutsetninger og gjennomføring* (s. 57-115). Oslo: Universitetsforlaget.

Havik, T., Larsen, M. Y., Nordstoga, S., & Veland, J. (2004). Innledning. I T. Havik, M. Y. Larsen, S. Nordstoga & J. Veland (Red.), *Barnevernet. Forutsetninger og gjennomføring* (s. 9-18). Oslo: Universitetsforlaget.

Healy, K. (1998). Participation and child protection: The importance of context. *British Journal of Social Work*, 28(6), 897-914. Hentet fra:

<http://bjsw.oxfordjournals.org/content/28/6/897.abstract>

Helsinkideklarasjonen (1964, revidert 2008). Hentet fra:

<http://www.etikkom.no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/Medisin-og-helse/Helsinki-deklarasjonen/>

Herrick, M. A., & Piccus, W. (2005). Sibling connections: The importance of nurturing sibling bonds in the foster care system. *Children and Youth Services Review*, 27(7), 845-861. doi: 10.1016/j.childyouth.2004.12.013

Hildyard, K. L., & Wolfe, D. A. (2002). Child neglect: developmental issues and outcomes. *Child Abuse & Neglect*, 26(6-7), 679-695. doi: 10.1016/S0145-2134(02)00341-1

Hjort, J. L. (2010). *Barnevern i de nordiske landene (NOVA Notat 2/2010)*. Hentet fra:

http://www.ungdata.no/asset/4005/1/4005_1.pdf

Holland, S. (2000). The assessment relationship: interactions between social workers and parents in child protection assessments. *British Journal of Social Work*, 30(2), 149-163. doi: 10.1093/bjsw/30.2.149

Holland, S. (2001). Representing Children in Child Protection Assessments. *Childhood*, 8(3), 322-339. doi: 10.1177/0907568201008003002

Hundeide, K. (2003). *Barns livsverden. Sosiokulturelle rammer for barns utvikling*. Oslo: Cappelen akademisk forlag.

Husby, I.S.D. (2009). Et fast håndgrep om barnesamtalen i barnevern. *Fontene forskning. Et tidsskrift fra Fellesorganisasjonen (FO)*, 5. Hentet fra:
<http://www.fo.no/getfile.php/Filer/01%20FO-sentralt%20filer/Barnevernpedagogene/Artikkelsamling%202010/Inger%20Sofie%20Dahl%C3%B8%20Husby.pdf>

Jack, G. (1997). Discourses of Child Protection and Child Welfare. *British Journal of Social Work*, 27(5), 659-678. Hentet fra:
<http://bjsw.oxfordjournals.org/content/27/5/659.abstract>

Jensen, T. K. (2002). Mistanke om seksuelle overgrep. Foreldres fortolkning som kulturell praksis. I K. Thorsen & R. Toverud (Red.), *Kulturpsykologi. Bevegelser i livsløp* (s.76- 102). Oslo: Universitetsforlaget.

Jonassen, W., Clausen, S. E., & Kristofersen, L. B. (1997). En gang klient - alltid klient? I E. Backe-Hansen & T. Havik (Red.), *Barnevern på barns premisser* (s. 47-75). Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Juul, R. (2004). Barnevernsarbeideres barneperspektiv og praksiser i møte med barn og unge i vanskelige livssituasjoner. *Norges barnevern*, 1, 11-21. Hentet fra:
<http://www.fo.no/getfile.php/Filer/01%20FO-sentralt%20filer/Barnevernpedagogene/Artikkelsamling%202010/Randi%20Juul.pdf>

Juul, R. (2010). *Barnevernets undersøkelser av bekymringsmeldinger: Diskursive praksisformer og barneperspektiver i den kommunale barneverntjeneste, og konsekvenser i forhold til barna*. (Doktorsavhandling ved Norges teknisk-

- naturvitenskapelige universitet). Hentet fra: <http://ntnu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:435038>
- Karlsen, A. (2011). Barnevern og evidens. *Norges barnevern*, 38, 45-48. Hentet fra: <http://pedagogikk.no/Barnevern%20og%20evidens.pdf>
- Kitzmann, K. M., Gaylord, N. K., Holt, A. R., & Kenny, E. D. (2003). Child witnesses to domestic violence: a meta-analytic review. *Journal of consulting and clinical psychology*, 71(2), 339. doi: 10.1037/0022-006X.71.2.339
- Kvale, S.. (1995). The Social Construction of Validity. *Qualitative Inquiry*, 1(1), 19-40. doi: 10.1177/107780049500100103
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Kvaran, I. (2010). Teoretisk perspektiver for å forstå barns utvikling og oppvekst. *Pipet i den minste strupe ska bli kvitring over eng*, 11-17. Hentet fra: <http://staging.fo.no/getfile.php/Filer/01%20FO-sentralt%20filer/Barnevernpedagogene/Artikkelsamling%202010/Inge%20Kvaran.pdf>
- Kähkönen, P. (1999). The assessment of parenting in the child welfare practice. *Children and Youth Services Review*, 21(7), 581-603. doi: 10.1016/S0190-7409(99)00040-7
- Langballe, Å., Gamst, K. T., & Jacobsen, M. (2010). *Den vanskelige samtalen. Barneperspektiv på barnevernarbeid. Kunnskapsbasert praksis og handlingskompetanse (NKVTS rapport 2/2010)*. Hentet fra: <http://79.171.82.180/biblioteket/Publikasjoner/DenVanskeligeSamtalen.pdf>
- Larsen, M. Y. (2004). Del I: Barnets rettslige stilling i barnevernloven og barneloven. I T. Havik, M. Y. Larsen, S. Nordstoga & J. Veland (Red.), *Barnevernet. Forutsetninger og gjennomføring* (s. 15-56). Oslo: Universitetsforlaget.

- Leathers, S. J. (2005). Separation from siblings: Associations with placement adaptation and outcomes among adolescents in long-term foster care. *Children and Youth Services Review*, 27(7), 793-819. doi: 10.1016/j.childyouth.2004.12.015
- Lerner, R. M. (2011). Structure and process in relational, developmental systems theories: A commentary on contemporary changes in the understanding of developmental change across the life span. *Human development*, 54(1), 34-43. doi: 10.1159/000324866
- Lewis, J. , & Ritchie, J. . (2003). Generalising from qualitative research. I J. Ritchie & J. Lewis (Red.), *Qualitative Research Practice: A Guide for Social Science Student and Researchers*. London: Sage.
- Malterud, K. (2011). *Kvalitativ metoder i medisinsk forskning: En innføring* (3 utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Mayall, B. (2000). The Sociology of Childhood in Relation to Children's Rights. *International Journal of Children's Rights*, 8, 243-249. Hentet fra:
http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/intjchr8&div=24&g_sent=1&collection=journals
- Midjo, T. (1997). Familierelasjoner og identitetsdannelse. I E. Backe-Hansen & T. Havik (Red.), *Barnevern på barns premisser* (s. 150-162). Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Nasjonalt kunnskapssenter for vold og traumatisk stress (NKVTS). Seksjon barn og unge (2007). *Seksuelle og fysiske overgrep mot barn – kunnskapsstatus. Revidert 2011*. Hentet fra:
http://www.nkvts.no/biblioteket/Publikasjoner/SeksuelleogFysiskeOvergrepmotBarnKunnskapsstatus_revidert2011.pdf
- NOU 2000:12. *Barnevernet i Norge*. Barne- og likestillingsdepartementet (BLD). Hentet fra:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/nouer/2000/nou-2000-12/6.html?id=117357>

- NOU 2009:08. *Kompetanseutvikling i barnevernet*. Barne- og likestillingsdepartementet (BLD). Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/nouer/2009/nou-2009-08/6/3.html?id=558057>
- NOU 2012: 05. *Bedre beskyttelse av barns utvikling: Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*. Barne -, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD). Hentet fra: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/nouer/2012/nou-2012-5.html?id=671400>
- Nygård, R. (2007). *Aktør eller brikke? Søkelys på menneskets selvforståelse*. Oslo: Cappelen akademisk forlag.
- Ortlipp, M. (2008). Keeping and using reflective journals in the qualitative research process. *The Qualitative Report*, 13(4), 695-705. Hentet fra: <http://www.nova.edu/ssss/QR/QR13-4/ortlipp.pdf>
- Oterholm, I. (2003). Deltakelse og beslutninger i barnevernet. *Nordisk sosialt arbeid*, 4, 217-223. Hentet fra: http://www.idunn.no/ts/nsa/2003/04/deltakelse_og_beslutninger_i_barnevernet?languageId=2
- Putnam, F. W. (2003). Ten-Year Research Update Review: Child Sexual Abuse. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 42(3), 269-278. doi: 10.1097/00004583-200303000-00006
- Reis, H. T., Collins, W. A., & Berscheid, E. (2000). The relationship context of human behavior and development. *Psychological bulletin*, 126(6), 844 - 872. doi: 10.1037/0033-2909.126.6.844
- Rennie, D. L., Watson, K. D., & Monteiro, A. M. (2002). The rise of qualitative research in psychology. *Canadian Psychology/Psychologie canadienne*, 43(3), 179-189
- Sandbæk, M. (2002). *Barn og foreldre som sosiale aktører i møte med hjelpetjenester (NOVA-rapport 14/02)* Hentet fra: http://nova.no/asset/3095/1/3095_1.pdf

- Schrumpf, E. (2005). Hva er det med barnet? Barndomsdiskurser i historisk lys. *Barn*, 4, 25-34. Hentet fra: <http://www.ntnu.no/documents/10458/19132966/schrumpf1.pdf>
- Sinclair, R. (2004). Participation in practice: making it meaningful, effective and sustainable. *Children & Society*, 18(2), 106-118. doi: 10.1002/chi.817
- Skodvin, A. (2006). Lev Semjonovitsj Vygotsky: Utvikling i kulturhistorisk perspektiv. I L. M. Gulbrandsen (Red.), *Oppvekst og psykologisk utvikling* (s. 226- 246). Oslo: Universitetsforlaget.
- Slettebø, T. (2007). Foreldres opplevelse av medvirkning i barnevernet. I S. Seim & T. Slettebø (Red.), *Brukermedvirkning i barnevernet* (s. 89-111). Oslo: Universitetsforlaget.
- Slettebø, T. (2008). Barn og foreldres medvirkning i barnevernet–samspill og interessekonflikter. *Norges barnevern*, 4, 3-14. Hentet fra: http://brage.bibsys.no/diakon/bitstream/URN:NBN:no-bibsys_brage_9858/3/Barn%20og%20foreldres%20medvirkning%20i%20barnevernet1.pdf
- Smeplass, Sigrid Finsland. (2010). Jeg vil ikke flytte, men jeg må. *Pipet i den minste strupe ska bli kvitring over eng*, 79-83. Hentet fra: <http://www.fo.no/getfile.php/Filer/01%20FO-sentralt%20filer/Barnevernpedagogene/Artikkelsamling%202010/Sigrid%20Finsland%20Smelpass.pdf>
- Sommer, D. (2003). Børnesyn i utviklingspsykologien: Er et barnperspektiv mulig? *Pedagogisk forskning i Sverige*, 8(1-2), 85-100. Hentet fra: <http://ojs.ub.gu.se/ojs/index.php/pfs/article/view/1117/965>

- Statistisk Sentralbyrå (SSB) (2006). *Innvandrerbarn i barnevernet 2004*. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/innvandrerbarn-i-barnevernet-2004>
- Statistisk sentralbyrå (SSB). (2012). *Barnevern, 2011: Fleire tilsette og fleire barn i barnevernet*. Hentet fra: <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/barneverng/aar/2012-06-27#content>
- Stern, D. (2003). *Spedbarnets interpersonlige verden*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Stetsenko, A., & Arievidt, I. (1997). Constructing and deconstructing the self: Comparing post-Vygotskian and discourse-based versions of social constructivism. *Mind, Culture, and Activity*, 4(3), 159-172. doi: 10.1207/s15327884mca0403_3
- Storø, J. (2010). Barnevernpedagogens kunnskap og praksis. *Pipet i den minste strupe ska bli kvitring over eng*, 19-33. Hentet fra: <http://www.fo.no/getfile.php/Filer/01%20FO-sentralt%20filer/Barnevernpedagogene/Artikkelsamling%202010/Jan%20Stor%C3%B8.pdf>
- Storø, J., Bunkholdt, V., & Larsen, E. (2010). Er institusjon alltid et onde, og familien alltid et gode? *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 87(3), 166-179. Hentet fra: <http://www.idunn.no/ts/tnb/2010/03/art06?removeHighLight=true>
- Taylor, C. (2004). Underpinning knowledge for child care practice: Reconsidering child development theory. *Child & Family Social Work*, 9(3), 225-235. doi: 10.1111/j.1365-2206.2004.00330.x
- Taylor, C., & White, S. (2001). Knowledge, truth and reflexivity. The problem of judgement in social work. *Journal of Social Work*, 1(1), 37-59. doi: 10.1177/146801730100100104
- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse* (3 utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

- Toverud, R., Thorsen, K., Gulbrandsen, L. M., Andenæs, A., Hjort, H., Jensen, T. K., & Ulvik, O. S. (2002). Kulturpsykologi - utgangspunkt, mål og framkomstmidler. I K. Thorsen & R. Toverud (Red.), *Kulturpsykologi. Bevegelser i livsløp* (s. 17-33). Oslo: Universitetsforlaget.
- Trevarthen, C., & Aitken, K. J. (2001). Infant intersubjectivity: Research, theory, and clinical applications. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 42(1), 3-48. doi: 10.1111/1469-7610.00701
- Ulvik, O. S. (2009). Kunnskap for et seinmoderne barnevern. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 1, 18-27. Hentet fra: http://www.idunn.no/ts/tnb/2009/01/kunnskap_for_et_seinmoderne_barnevern?languageId=2
- Vindegg, J. (2010). Statlig styring og faglig autonomi. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 1, 2-3. Hentet fra: <http://www.idunn.no/ts/tnb/2010/01/art03?textSize=larger>
- Vis, S. A. (2007). Sluttrapport prosjekt "Barn og beslutninger" (Helse og Rehabilitering Prosjektnr: 2005/2/0042). Hentet fra: http://www.barnogbeslutninger.no/filearchive/4/422/sluttrapport%20helseogrehab%20prosjekt%2006_07.pdf
- Whelan, D. J. (2003). Using attachment theory when placing siblings in foster care. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 20(1), 21-36. doi: 10.1023/A:1021463302680
- White, S. (1998). Interdiscursivity and child welfare: The ascent and durability of psycho-legalism. *The Sociological Review*, 46(2), 264-292. doi: 10.1111/1467-954X.00119
- Willig, Carla. (2001). *Introducing Qualitative Research in Psychology: Adventures in theory and method*. Maidenhead: Open University Press.

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuprotokoll saksbehandlerintervju

Saksbehandler Intervju

Setting: Det skal ikke være andre personer tilstede enn saksbehandler og intervjuer i rommet der intervjuet foretas.

del I: Innledende spørsmål

Saksbehandlers navn: _____ Dagens dato: _____

Relasjon til saken: _____ Plasseringsdato og §: _____

Kommune/kontor: _____ Lokalisering av intervju: _____

Barnets saksnr/f.dato: _____ Intervjuers navn: _____

Tidsangivelse: Start kl.: _____ Slutt kl.: _____ Totalt: _____ min

Det var fint at vi kunne snakke litt sammen. Jeg heter og vi skal snakke sammen en liten stund i dag om hvordan du opplever og tenker om ting rundt familien som du jobber med. Dette spesielt i forhold til dable plassert i beredskaps-/fosterhjem/institusjon.

Men først, når vi nå snakker med hverandre, så kan det hende at jeg sier noe som du ikke skjønner, eller noe som er feil. Hvis det skjer, kan du bare rette på meg, og si hva som er feil. Hvis jeg spør to ganger om noe, kan det være fordi jeg ikke skjønner helt hva du mener. Synes du det er OK? Så er det en ting til. Jeg skriver ned/tar opp på bånd alt det du sier for at jeg bedre skal kunne huske det etterpå, men mest skal jeg følge med på hva du sier og forteller.

1. Først vil jeg gjerne høre hvem som bor i familien til (barnet). Kan du fortelle meg hvem som bor i familie?

S:

2. Hvem er _____?

S:

3. Hvem er _____?

S:

4. Hvem er _____?

S:

5. Hvem er _____?

S:

6 a) Dersom saksbehandler forteller om hvem som bor i beredskapsfamilien, si: OK, fint, men hvem bor i barnets egentlige familie?

S:

b) Dersom saksbehandler forteller om egentlig familie, si: OK, fint, men hvem bor i det huset vi er i nå?

S:

del II: Åpne Spørsmål om plasseringen

7. Jeg vet at _____ og _____ fra dere i barnevernet dro til hjemmet/barnehagen/ skolen og hentet Men jeg var ikke med da, så jeg vil at du skal fortelle meg alt DU husker fra den dagen ble plassert.

S:

8. Da du/_____ og _____ kom inn i huset/skolen/barnehagen der barnet var, hva var det første som skjedde? Hva hendte rett etter det?

S:

9. Hva mer hendte?

S:

10. Det er fint at du forteller meg alt du husker fra den dagen, selv om du ikke tenker at det er så viktig!

S:

del III: Spørsmål om plasseringen

11. Hvilken tid på dagen var det da du/_____ og _____ fra barnevernet dro for å hente barnet?

Var det morgen? _____ ettermiddag? _____ kveld? _____ natt? _____

S:

12. Hvor var barnet da dere fra barnevernet kom? Hjemme, på skolen, i barnehagen eller et annet sted? Hvis barnet var et annet sted, hvor var han/hun da?

S:

13. Hvem var sammen med barnet da du/_____ og _____ (barnevernet) kom?

S:

14. Var mor til barnet der? _____

S:

15. Var far til barnet der? _____

S:

16. Var noen av søsknene til barnet der; søster/bror? _____

S:

17. Var læreren/barnehagelæreren til barnet der? _____

S:

18. Da du/ _____ og _____ (barnevernet) kom inn i huset/barnehagen/skolen og barnet så dere, hva gjorde barnet da?

S:

19. Hva gjorde mor til barnet da dere (barnevernet) snakket med henne?

S:

20. Hva sa mor til barnet til dere (barnevernet) da?

S:

21. Hva gjorde far til barnet da dere (barnevernet) snakket med han?

S:

22. Hva sa far til barnet til dere (barnevernet) da?

S:

23. Var det noen andre voksne som var der da dere (barnevernet) kom og barnet ble flyttet fra hjemmet/barnehagen/skolen?

S:

Hva sa de andre voksne til dere (barnevernet) da?

S:

24. Hva slags bil kjørte du/ _____ og _____ fra barnevernet da barnet ble flyttet?

S:

25. Hva slags farge var det på bilen?

S:

26. Hva slags farger hadde du/ _____ og _____ fra barnevernet på klærne deres?

S:

27. Hva slags hårfarger hadde du/ _____ og _____ fra barnevernet?

S:

28. Hadde dere fra barnevernet med dere en hund da dere hentet barnet?

S:

29. Vet du hvor lenge (barnet) skal være der det er nå? Hos/På _____ og _____?

S:

30. Skal barnet fortsette i/på _____ barnehage/skole mens det bor der?

S:

31. Har barnet hatt besøk av noen fra barnehagen/skolen i tiden det har bodd her?

S:

32. Når skal barnet møte sin mor/mor og far neste gang?

S:

33. Nå når barnet bor hos/på _____, hvor ofte får han/hun lov til å møte sin mor/mor og far?

S:

34. Det er ofte vanskelig både for barna og de voksne når barna må flytte. Hvordan var det for _____ (barnet) da dere (barnevernet) kom for å flytte han/henne?

S:

a) Hva gjorde barnet?

S:

b) Hvilke følelser gav barnet uttrykk for?

S:

c) Hva sa barnet?

S:

35. Gråt noen da du og _____ fra barnevernet kom for å hente barnet og flyttet han/henne? _____ . Hvem?

S:

36. Gråt du/ _____ og _____ fra barnevernet da?

S:

37. Hvem pakket barnets bag/saker da dere skulle dra? Hvem hjalp til?

S:

38. Hjalp forsker til med å pakke?

S:

39. Var det noen som hylte/gråt da dere fra barnevernet var hos familien plasseringsdagen?
____. Hvem?

S:

40. Var det noen som var sinte? _____. Hvem?

S:

41. Var det noen som var glade da dere fra barnevernet var hjemme der? _____. Hvem?

S:

42. Var det noen som var redde? _____. Hvem?

S:

43. Da dere kjørte til _____og _____ (beredskaps-/fosterhjemmet/
institusjonen) hvem satt på i bilen sammen med deg da?

S:

44. Ble noen andre med?

S:

a) mor til barnet? _____

b) far til barnet? _____

c) andre fra barnevernet? _____

d) forsker? _____

e) barnets lærer/barnehagelærer? _____

f) hunden? _____

45. Kan du fortelle hva barnet hadde med seg da det kom til beredskaps-/fosterhjemmet/
institusjonen?

S:

46. Fortell litt om hva som skjedde da du sammen med barnet kom til beredskaps-
/fosterhjemmet/ institusjonen?

S:

Hva var den neste tingen som hendte?

S:

Hva hendte etter det?

S:

Noe mer?

S:

47. Hvem var det som stod og ventet på dere da du kom til beredskaps-/fosterhjemmet /institusjonen sammen med barnet?

S:

Beredskapshjem/fosterhjem? _____ Andre fra barnevernet? _____

Mor/far til barnet? _____

Lærer/førskolelærer? _____ Andre? _____

48. Da du og _____ fra barnevernet (og forskeren) var i beredskaps-/fosterhjemmet /institusjonen, fikk _____ og _____ vite noe om hva barnet liker og ikke liker?

S:

Fikk de vite hva barnet spiser?

S:

Fikk de vite hva barnet leker med?

S:

Fikk de vite hva barnet gjør før det legger seg om kvelden?

S:

49. Var mor til barnet der da _____ og _____ fikk vite om disse tingene?

S:

50. Var far til barnet der da _____ og _____ fikk vite om disse tingene?

S:

51. Var det andre der da _____ og _____ fikk vite om disse tingene? For eksempel lærer/barnehagelærer?

S:

52. Var du og _____ (barnevernet) der da _____ og _____ fikk vite om disse tingene?

S:

53. Hva skjedde etter at de fikk vite om hva barnet liker/ikke liker, spiser, leker og gjør i forbindelse med legging?

S:

54. Noe mer?

S:

55. Hva gjorde barnet da mor /mor og far, du og _____ fra barnevernet skulle dra?

S:

56. Hva sa barnet da mor/ mor og far, du og _____ sa hade i beredskaps-/fosterhjemmet/institusjonen?

S:

57. Hvordan reagerte barnets mor da hun sa hade i beredskaps-/fosterhjemmet/ institusjonen?

S:

58. Hvordan reagerte far til barnet da han sa hade i beredskaps-/fosterhjemmet/ institusjonen?

S:

59. Nå har jeg spurt det om en mange ting. Er det noe mer du vil fortelle fra den dagen da dere flyttet _____ til beredskaps-/fosterhjem/institusjon?

S:

Part IV: Spørsmål om tiden etter plasseringen

60. Hvordan var det under sist samvær?

61. Hvordan vurderer du at barnet har det nå?

62. Hvordan har barnet hatt det etter han/hun flyttet?

Det er veldig fint at du forteller alt du tenker på, selv om du tenker at det ikke er så viktig!

63. Hvorfor måtte _____ (barnet) flytte? Hvorfor kan ikke han/hun bo sammen med mor/mor og far?

64. Hadde noen fortalt barnet at det kanskje måtte flytte før den dagen det ble plassert? *Evt. når og hvem?*

S:

65. *Hvor mye snakket mor/far med barnet om flyttingen?*

S:

- Snakket de med barnet:

a) ikke i det hele tatt

b) en gang

c) to-tre ganger

d) daglig

66. *Hvor godt synes du at mor/far fikk forberedt barnet på at plasseringen skulle skje?*

S:

- Vil du si at de fikk forberedt barnet sitt:

a) ikke i det hele tatt, barnet var helt uforberedt

b) noe, barnet var litt forberedt

c) godt, barnet var forberedt på deler av det som skjedde

d) svært godt, barnet var så godt forberedt som det kunne være

67. Er det noe som kunne vært annerledes den dagen dere fra barnevernet hentet barnet og plasserte det?

S:

68. Hvis du kunne ønske at en ting skulle vært annerledes nå når barnet er plassert i beredskaps-/fosterhjemmet/institusjonen, hva ville det vært?

S:

69. Hva gjør vanligvis barnet i beredskaps-/fosterhjemmet/institusjonen i løpet av dagen?

S:

70. Hvor er mor til barnet nå/bor?

S:

71. Hvor er far til barnet nå/bor?

S:

72. Hva med søsteren/broren? Hvor bor hun/han/de?

S:

73. Hva gjør vanligvis barnet når det er sammen med sin biologiske familie?

S:

74. Kan du fortelle meg hvordan det er hos barnets biologiske familie (mor/far/søsken)?

S:

Tilleggsspørsmål kun til barneverntjenesten v/ saksbehandler

74. På hvilken måte endret eller utviklet forholdet mellom biologiske foreldre og barneverntjenesten seg i forkant av plasseringen? (siste 3 til 6 mnd før plassering)

S:

75. På hvilken måte har forholdet mellom biologiske foreldre og barneverntjenesten endret seg eller utviklet seg i etterkant av plasseringen?

S:

76. Har du gjort deg noen tanker om hvordan dere i barneverntjenesten planla plasseringen?

S:

Hva tenker du på som det mest hensiktsmessige og hva som det minst hensiktsmessige i planleggingsprosessen?

S:

77. Hvordan vil du si at dere klarte å gjennomføre plasseringen? Din vurdering.

S:

78. På hvilken måte vurderer du at dere ivaretok _____ (barnet) i plasseringssituasjonen?

S:

Evt barnets søsken?

S:

79. Hvordan har oppfølgingen av barnet vært i etterkant av plasseringen?

S:

80. Hvordan har oppfølgingen av biologiske foreldre vært i etterkant av plasseringen?

S:

81. Hvordan vurderer du deres/barnevernets lovanvendelse nå i etterkant av plasseringen?

S:

Avrunding

Takk saksbehandler for at hun/han tok seg tid til å la seg intervju, og har svart på alle spørsmål.

Avtal evt. tid for senere gjennomgang av sakspapirene.

Vedlegg 2: Temaer fra analyse spørsmålene

